

Heemansgading.

WOORDEN

UIT HET GROOTE LEVENSBOEK.

voor het volk verzameld.

DOOR

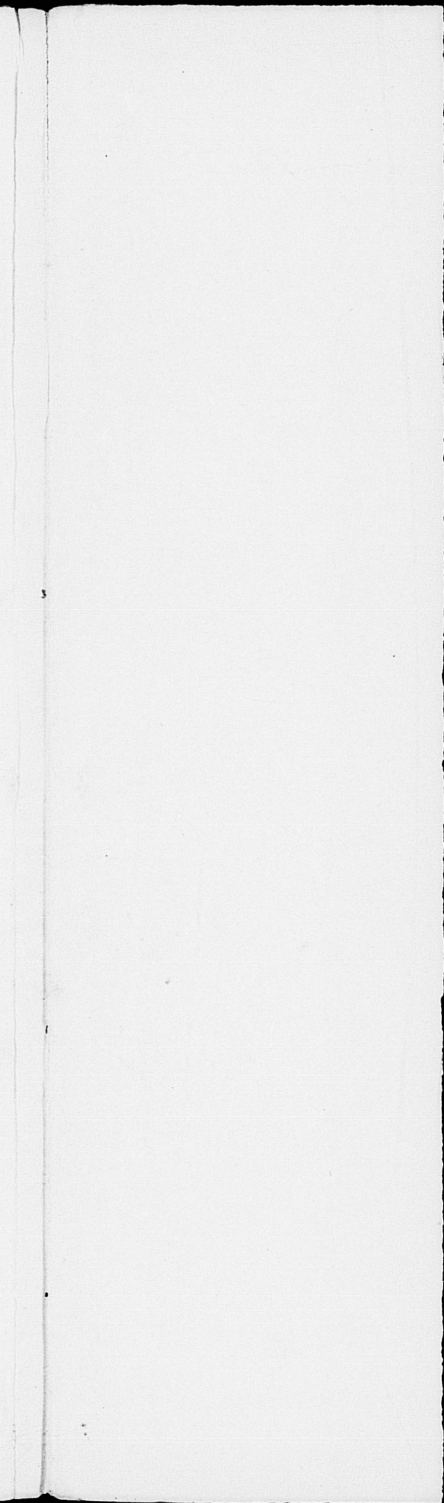
DR. R. A. S. PICCARDT.

SCHROONHOVEN.

S. & W. N. VAN NOOTEN.

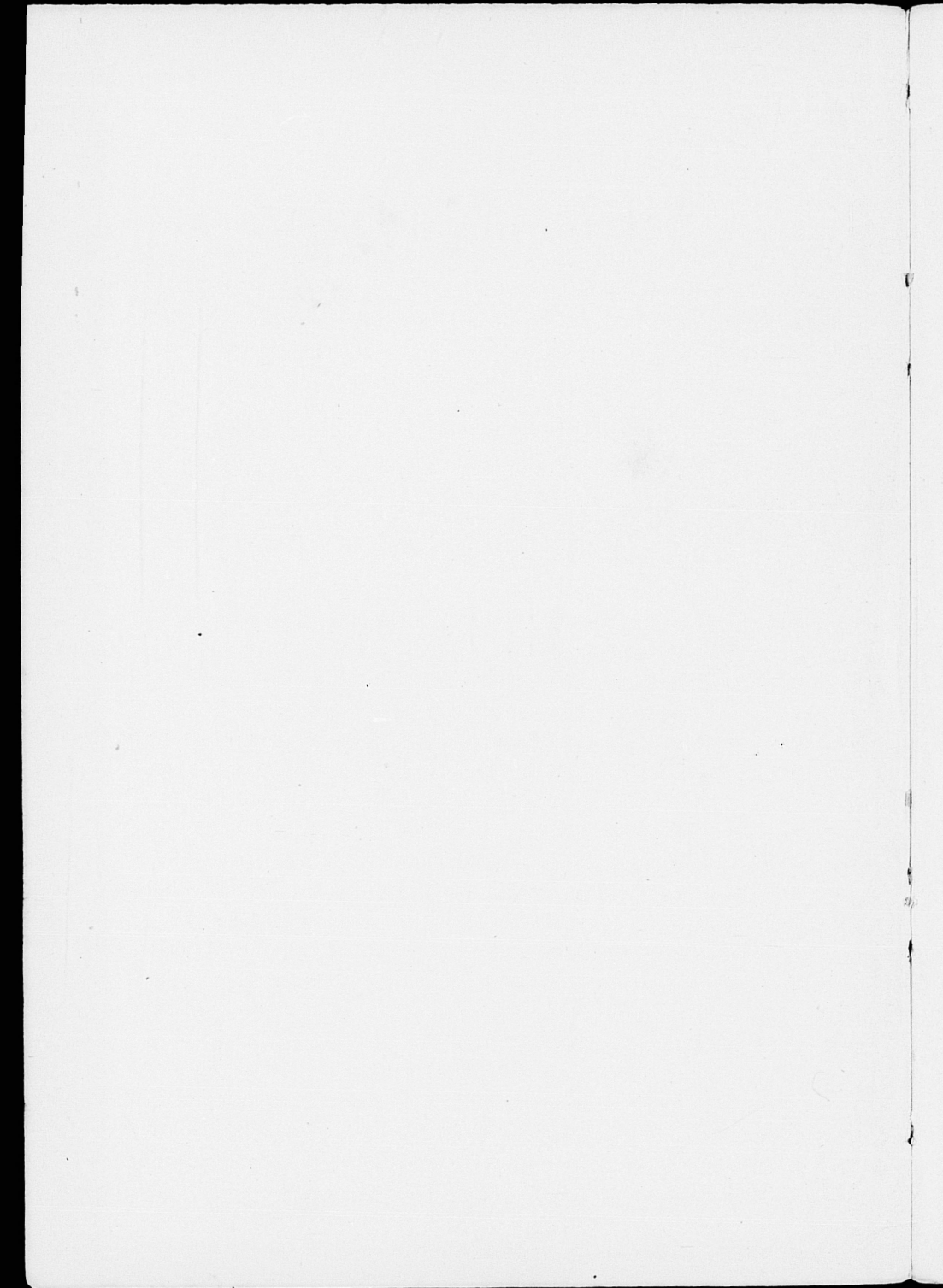

B. oct.
2978

Allemansgading.

B 8° 2978

Allemanzgading.

WOORDEN UIT HET GROOTE LEVENSBOEK,

voor het volk verzameld

DOOR

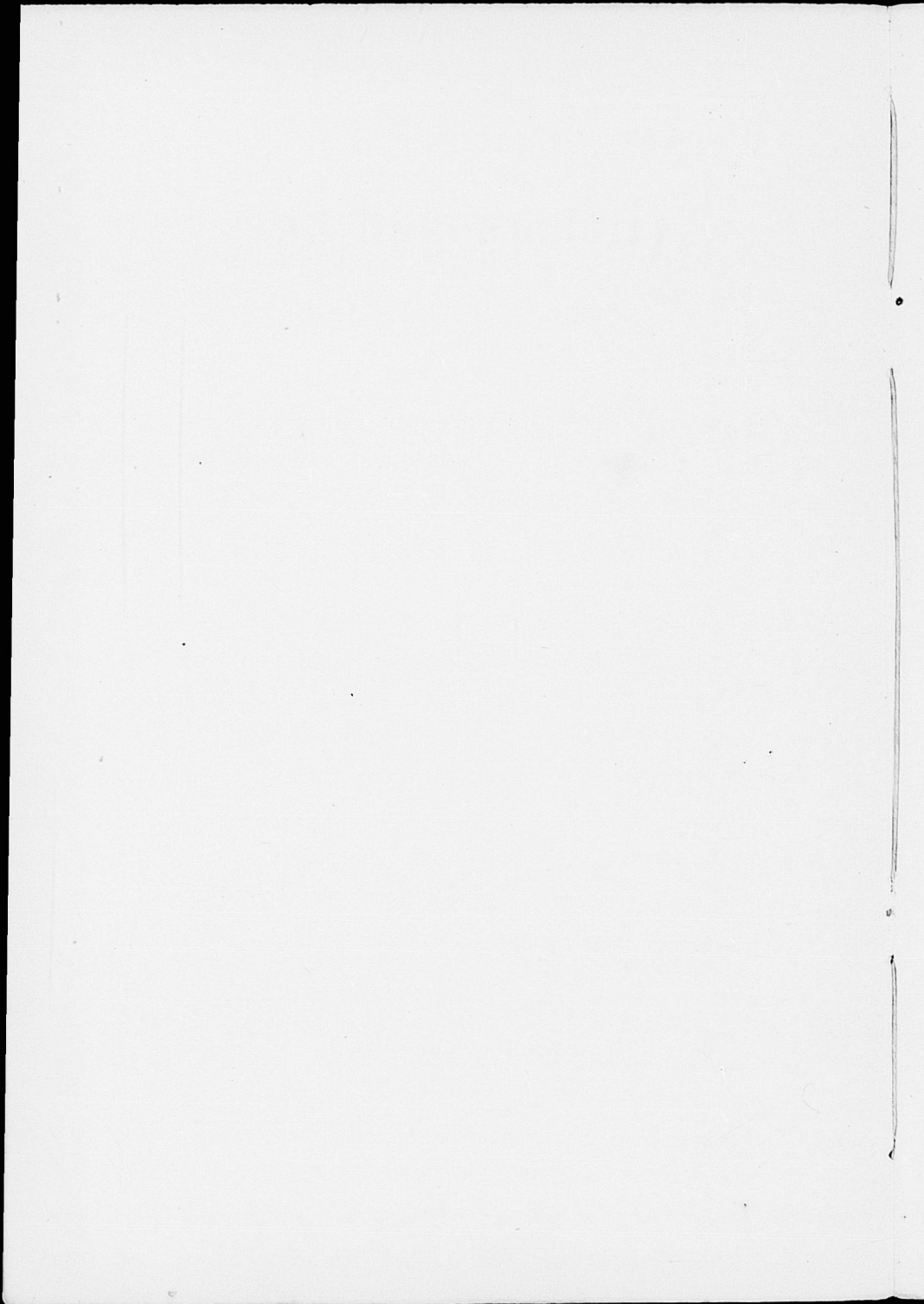
D^r. R. A. S. PICCARDT.

SCHOONHOVEN.

S. & W. N. VAN NOOTEN.

1888.

VOORBERICHT.

Deze woorden zijn in geen opzicht nieuw. Oude waarheden. Maar gelijk dezelfde kost meermalen genomen wordt, slechts in verscheidenheid van schotels opgedischt, zoo wil de waarheid ook wel eens beter smaken, als zij in anderen vorm wordt voorgediend.

In beperkten kring werden deze woorden met genoegen gelezen; mogen ze ook in ruimer kring welwillend ontvangen worden, en wat *allemands gading* is, ook voor alle man goeden kost opleveren, die de krachten staalt en het levensgenot verhoogt.

I N H O U D.

	Bladz.
Leven.	1.
Hoe men zooal wijs wordt.	4.
Wat geeft het?	8.
Sterke menschen.	11.
In huis of op straat?	15.
Misrekenen.	18.
Babbelen.	22.
Slaven.	26.
Zure gezichten.	29.
Licht.	32.
Liefde en liefdebewijzen. In diverse soorten.	36.
Laten slapen of wakker maken.	39.
Krachtige woorden.	43.
Genot.	47.
Iets over Neuzen.	50.
Kleinigheden.	54.
Navolgen of naäpen.	57.
Schoonmaken.	61.
Pas op uw tijd.	65.
Dienen en heerschen.	67.
Geneesmiddelen en middelen tot genezing.	71.
IJzer met handen breken.	74.
Uit de poppenkast.	77.

Eerlijkheid.	80.
Over iets, dat in de scholen niet onderwezen wordt en toch geleerd moet worden.	84.
Om den broode.	88.
Tijd hebben.	92.
Een brave kreeft en een oolijke oester.	95.
Meêdoen.	98.
Eene bittere plaag.	101.
Leven is geven en geven is leven.	104.
Voorbij is voorbij.	107.
Tegen stroom.	110.
Wat de vogels zoo al leeren.	114.
Zeggen en doen.	117.
Losse kwartjes.	120.
Nog eens dat oude liedje van de beste stuurlui.	123.
Een woordje in het belang van apen, ook met gouden ringen.	127.
Luchtkasteelen.	130.
Adres: Hier naast.	133.
Zelf denken.	137.
Huiselijkheid.	140.
Vertrouw niemand.	143.
Een ieder wied' zijn onkruid groen, — Ik heb genoeg met mijn te doen.	146.
Het zonnige kantje.	149.
O! zoo druk.	152.
Kleurenblindheid.	156.
Eergevoel.	160.
Bergen op den weg.	163.
't Baat toch niet.	166.
Einde goed, al goed.	170.

Leven.

Wat is leven?

Eene domme vraag, zegt ge misschien, want alle levenden weten immers wel wat leven is. Dat is te zeggen, ze meenen het te weten. Maar juist daarom geven zij zich zoo weinig reden van wat het is, omdat zij, zoo zij er al over denken, meenen volkomen op de hoogte te zijn.

Leven. Wel, dat is immers niet anders dan ademen, eten, drinken en misschien ook werken, precies zooals men dat zou kunnen zeggen van een paard, dat ademt, eet, drinkt en werkt, of van een ander dier, dat wel niet werkt, maar voor het overige ook juist zoo lang leeft als het ademen, eten en drinken kan.

De mensch dus gelijk aan het dier....

Wel zeker, wij behooren tot de dierenwereld en behoeven ons niet te schamen. dat wij het natuurlijke, dierlijke leven met hen gemeen hebben.

Maar als dat alleen leven is, hoe komt het dan, dat men daaraan zoo gehecht is, en zoo gaarne veel, ja alles, om zoo te zeggen, geeft om het te verlengen en te behouden.

Om wat langer te eten en te drinken, wat langer

de zwakheden van het lichaam te dragen en eindelijk dat leven toch te zien glippen?

't Zou wel ongelukkig zijn als de mensch geen ander, beter, hooger leven kende. En ofschoon velen er niet over denken, is er toch niemand, die niet gevoelt, wat leven in den waren zin des woords is.

Wij ontmoeten ze vaak, die een of ander onverwacht geluk of de vervulling van een lang gekoesterden wensch genieten, die voor een wijle tijds zich recht gelukkig en plezierig gevoelen; dat is eerst een leven, zeggen ze.

Evenzoo treffen wij ze aan, die als het ware door het ongeluk worden vervolgd, die het hoofd moeten buigen onder allerlei rampspoeden; dat is geen leven! zeggen zij.

Wel een bewijs, dat men ook nog een ander begrip van leven heeft.

Ontwikkeling van den geest; voortgang in het goede; samenwerking van onze zedelijke krachten, tot bereiking van de ware levensbestemming; genieten van de veredeling van verstand en hart; vroolijk zijn door de bewustheid, dat men niet nutteloos zijne plaats bekleedt, dat alles is leven, in den waren zin.

De vatbaarheid, de aanleg voor dat leven is bij elken mensch; van de meerdere of mindere mate zijner beschaving, hangt het genot van dat leven af.

Wordt het gestoord en belemmerd, dan is het altijd de schuld van den mensch zelf, want de uiterlijke omstandigheden dragen wel tot meerdere of mindere levensvreugde bij, maar het levensbeginsel is daarboven verheven. Men kan in vollen nadruk leven, en toch veel missen en veel verdriet hebben. Soms is juist dat, wat men iemand het minst benijdt, de bron van een leven, dat nijver wekt.

Leven dus naar het lichaam, en leven naar den geest.

Beiden moeten onderhouden en bevorderd worden, maar evenmin als men het lichamelijke leven kunstma-

tig in stand houden kan, evenmin kan het geestesleven door kunstmiddelen gewekt of in stand gehouden worden.

In het lichaam moeten alle deelen gezamenlijk en geregeld werken, of er is storing in de gezondheid, die voor den duur van het leven onmisbaar is. Zoo moeten ook al de krachten van den geest in samenstemming zijn en in geregelden gang, zal de geest zelf gezond blijven, en het geestesleven geene storing ondervinden.

Maar even als er kunstmiddeltjes zijn, die het lichaam voor een oogenblik schijnen op te knappen, zoo worden ze ook aangewend, om den geest op te winden, zoo-dat men soms werkelijk gelooft gezond te zijn en een duurzaam leven te hebben gevonden.

De uitkomst bewijst, dat men zich bedrogen heeft en de laatste dwaling is dan erger nog dan de eerste. Want in dien opgewekten toestand, waarin men voor oogenblikken verkeert, meent men veel te zijn en veel te kunnen, maar het gaat er mede, als met de zenuwachtige ,kranken, die soms meenen heel wat te vermogen, terwijl ze spoedig tot de ervaring komen, dat ze hunne krachten overschatten.

Een gezonden geest waarborgt het best een duurzaam levensgenot. Om die gezondheid te verkrijgen moet de geest gevoed met kennis, die de zwakheid en krankheid van vooroordeelen en onkunde verdrijft, met kennis, die de ware richting aan het leven geeft en alle krachten dienstbaar maakt aan het groote levensdoel, de volmaking van den mensch.

Het is niet te zeggen, welke genietingen daaruit voortvloeien, genietingen van oneindig meer waarde, dan alle genoogens, die men wel driftig najaagt, maar die nooit bevredigen.

En dan, dat leven van den geest eindigt niet in dat zwarte punt, dat het lichamelijke leven sluit; het ontwikkelt zich steeds verder en meer en reiner en schooner.

Doch zoo zouden wij op een gebied komen dat te

uitgestrekt is, om het hier te betreden. 't Was ook alleen maar te doen om er aan te herinneren, dat leven in den waren zin, wat anders is, dan dat dierlijk bestaan, dat steeds met allerlei zwakheden te worstelen heeft en om de vraag in overweging te geven, die men zich wezenlijk tusschenbeiden wel eens doen moest, de vraag : Leef ik ?

Hoe men zooal wijs wordt.

Wijs worden wil iedereen wel, maar het moest van zelf komen en geene moeite kosten. Als de wijsheid even als water in het vat, het menschenhoofd ingestort kon worden, dan zouden sommigen er nog wel eens over denken den mond te openen, maar nu er veel aan vast is, om wijsheid te verkrijgen, nu zeggen ze: „ik zal het maar voor een ander laten, wat zou ik er mede doen.”

Vandaar, dat het met menigeen gesteld is, als met de ledige broodkast. De kas staat daar, soms groot en mooi; maar als ge er maar even op tikt, dan bemerkt gij, dat alles van binnen hol is.

Het baat niet, dat ge de menschen er op wijst, hoe voordeelig het is, wijs te zijn. Nooit heeft iemand zich beklagd, dat hij te veel had, maar wel hebben velen gezocht en gejammerd, als ze niet wisten waarheen en hoe en wat, en door de oogen van anderen moesten zien en zich alles moesten laten wijsmaken, om ten slotte zelve, als het verkeerd uitkwam, daarvan den last te dragen.

Om geld te verdienen wil men alle krachten inspan-

nen, maar bedenkt niet, dat het geld verdienen zonder verstand een witte raaf is. Er zijn er maar weinigen, die het brood in den mond valt, en het smaakt ook veel lekkerder, als het verdiend is; maar daarvoor moeten de handen uitgestoken en het verstand gescherpt.

Als ik van wijsheid spreek, dan denk ik niet alleen aan die, welke uit boeken verkregen wordt, door langdurig onderzoek en vlijtig werken.

Daartoe kan niet iedereen komen.

Maar ieder kan nog beter een zekere mate van wijsheid, en wel van de beste soort, verkrijgen, als hij een open oog en oor heeft voor de dingen om hem, een weinig nadenken over de oorzaken en gevolgen van een en ander, dat in de wereld voorvalt.

Daar kan men goedkoop aan komen.

En toch aan die wijsheid ontbreekt het niet minder dan aan de geleerdheid.

Er zijn ook menschen, waar geen goed aan te doen is. Hooren of zien ze wat, dan zeggen ze: „hé!” en ze zijn het straks weder vergeten. Ze loopen voort als een blind paard en waar ze den neus stooten, begrijpen ze nog niet eens, dat het hun eigen schuld is.

Men spreekt van wijs worden, door schade en schande, maar ik ken er genoeg, die zich beiden laten aanleunen, zonder dat ze er iets door leeren.

Dat zijn van die gemakkelijke naturen, die alles langs zich henen kunnen laten glijden; die schijnen te denken, dat een mensch een boonstaak is, die geen andere bestemming heeft dan den last te dragen die zich aan hem hecht of die zich voorstellen, dat als ze hun gang maar gaan, de heele wereld zich wel naar hen schikken zal.

Gelukkig dat er ook gevonden worden, die schade naar en schande leelijk vinden en die daarom maar eens in de gracht behoeven te vallen, om voortaan wat verder van den kant te loopen.

En gelukkig daarom ook, dat men van tijd tot tijd

eens ferm wakker geschud wordt, al is het ook door een pijnlijke wond of eene onplezierige ervaring.

Voor velen baat het niet, dat ge hun voorcijfert hoe dwaas ze handelen, of hen de stukken in handen geeft, die bewijzen, dat ze door niets doen den boel bederven. Ze moeten gevoelen en wel zoo krachtig, dat hun de tranen over de oogen loopen, anders gelooven ze u niet en lachen u misschien nog uit.

De schande komen sommigen gemakkelijk te boven; maar de schade weegt doorgaans zwaarder en wil nog wel eens een goed werkend geneesmiddel zijn.

Bespot of veroordeeld te worden is niet prettig. Die voor een domoor of een deugniet uitgemaakt wordt, denkt wel eens voor een oogenblik: dat is mis geweest, dat had ik anders moeten doen; maar zulke wonden geneest de tijd en de menschen zijn vriendelijk genoeg om uwe dwaasheden of misstappen te vergeten, als ze er geen belang bij hebben, die in gedachten te doen blijven.

Maar als het de beurs geldt, als er een gulden te verdienen was en men heeft er een paar kwartjes van verspild door zijn eigen lompheid; als er een rijksdaalder te halen is en men gaat met ledige handen naar huis, omdat men te laat kwam of het verkeerd aanlegde; dan betreurt men wel eens, dat men niet wijzer was en neemt zich althans voor, op een andere keer beter op te passen.

Wat ik het ergste vind, is, dat er zelfs zijn, die zich laten wijsmaken, dat hun schade winst en hun schande eere is. Deze worden zeker niet wijs, of het moet zijn, dat ze zich dat verbeelden, en zich verheffen, juist op dat, wat hen vernedert.

Het schijnt wel, dat men gaarne bij den neus genomen wordt, als we in de wereld rondkijken en een groote menigte zoetelijk ziet volgen achter hen, die niets anders zoeken, dan hun eigen eer of voordeel,

en die de hun gedwee volgenden eenvoudig henen zenden als ze hun doel bereikt hebben, ongeveer zooals de citroenschil weggeworpen wordt, als het sap er uitgeperst is.

Maar velen willen liever voor een korten tijd achter op de koets mederijden, om hier of daar er afgeworpen te worden, dan dat ze op hun eigen beenen zoeken te komen, waar ze zijn moeten. Voor hen is het altijd te wenschen, dat ze maar niet te ver medegenomen worden, want hoe eerder ze in het zand liggen, hoe spoediger zij ook begrijpen, dat zij beter gedaan hadden met hun eigen weg te gaan.

't Is de geschiedenis van menig mensch en van menig volk, dat zij leden of genoten, al naarmate de ervaring hen wijs maakte, of door hen onbenuttigd bleef.

Als men die geschiedenis maar wat meer raadpleegde en zich die niet liet vertellen door hen, die er alles van maken, wat in hun kraam te pas komt. Als men de oogen maar goed uitwreef en in plaats van voor zich of naar dezen of genen te kijken, met een helderen blik rond zich zag, er zou meer worden geleerd en het geleerde kwam zeker te stade.

Zeker kan men zich in zijn oordeel bedriegen en meenen wijs te zijn of te doen, terwijl later het tegendeel blijkt. Maar dat is geene schande, als iemand zich vergist, waar hij dacht op den rechten weg te zijn en dezulken doen met hun schade winst, en al krijgen ze daardoor die wijsheid niet, die alles voor hen verklaart, ze zullen toch zeker vooruitgaan en steeds wijzer worden.

Wat geeft het.

Zou er wel iemand zijn, die niet wel eens, zoo niet meermalen, die vraag doet.

Bij alles wat de menschen ondernemen is het eene der eerste overwegingen, welke vrucht zij zich daarvan mogen beloven.

Wie zal zeggen dat het niet verstandig is.

Nutteloos arbeiden; tijd, geld, rust, genot en wat niet al meer, opofferen, om ten slotte dezelfde te zijn, niets gewonnen te hebben, dat is verdrietig, ja, dat bewijst niet voor een goed overleg en niet ten onrechte worden zij soms uitgelachen, die veel gezwoegd hebben, zonder dat het iets opleverde;—indien het ten minste vooraf te berekenen was.

Het is waar, wij ontmoeten ze vaak, die op die vraag: „Wat geeft het?” zooveel gewicht leggen, dat zij geen hand aan het werk slaan voor zij, liefst met de meest mogelijke zekerheid, eerst de overtuiging hebben, dat er een winstje op zit, ten minste dat het werk goed beloond zal worden.

Indien onze maatschappij *enkel* uit zulke personen bestond, zag het er droevig uit.

Toch laten wij dat woord „enkel” wat meer uitkomen, omdat het aantal niet klein is van die eigenbelangzoekenden, die soms aan de uitvoering van veel goeds in den weg staan.

Er is reeds veel op touw gezet, dat of niet gelukken wilde, of een kwijnend bestaan had, omdat zij, die steunen en helpen moesten, van verre bleven, zeggende (of liever nog denkende, want de meesten zeggen het niet), dat er toch niets aan te verdienen was.

Maar als degenen, die voor ons waren, ook zoo gedacht hadden, wat dunkt u, zouden wij dan van menige zaak, die nu zeer nuttig en gewenscht is, genot hebben?

Denk eens aan den spoorweg, aan de telegraaf en dergelijken. 't Is de vrucht van onderzoek en studie van hen, die jaren geleden op het wereldtooneel arbeidden, die het heel wat hoofdbreken gekost heeft, om ons tot het bezit dier gewaardeerde zaken te brengen.

Ik zeg niet, dat ze zonder belooning gearbeid hebben, dat ze alle eigenbelang op zijde hebben gezet. Maar zeker is, dat als ze alleen op het oog gehad hadden, zelven van hun inspanning te genieten, dan hadden ze het spoedig opgegeven, in de overtuiging, dat hun leven wel voorbij zou gaan, eer hetgeen ze bedacht en berekend hadden, tot de gewenschte rijpheid gekomen was.

Bij alles wat wij beginnen is het natuurlijk zeer twijfelachtig of wij daarvan de vruchten zullen zien; maar bij sommige zaken kan men met alle zekerheid voorspellen, dat het onmogelijk is, het einde zoo goed te zien als het begin.

Mag dat een reden zijn om niet te beginnen?

Wij betwijfelen dat en zouden wel wenschen, dat er ook eens aan gedacht werd, hoe het op aller weg ligt, mede te werken aan al dat goede, dat misschien eerst voor een volgend geslacht vrucht zal afwerpen. Het hangt er van af, waarin men zijn belooning zoekt.

Of is het ook niet aangenaam, de overtuiging te hebben, dat men den grond legde tot veel, wat later voor degenen, die ons opvolgen, van groot nut zal zijn? Zoo zeker als het is, dat sommige renten eerst laat betaald worden, zoo zeker is het ook, dat die wij in onze plaats achterlaten, daaraan evenals wij behoefte zullen hebben.

En nu gaat het niet aan, dat wij maar stillekens genieten van hetgeen zij, die ons voorgingen, voorbe-

reid hebben, en dat wij niets doen, waaruit later voordeel te trekken is.

Men dient toch ook te berekenen, dat de boom, die zoo even geplant is, niet aanstonds rijk beladen kan zijn, dat er heel wat in de wereld is, dat slechts langzaam rijpt en voortgaat; waarbij men nog in aanmerking gelieve te nemen, dat er zoo sommige volken zijn, die niet gemakkelijk voortgestuwd worden en alles eerst op hun gemak moeten bekijken, alvorens zij ergens toe overgaan.

Ik ken wel zulk een volk, dat hard schreeuwt, als het niet alles naar zijn zin heeft, maar dat slechts met een dommekracht bewogen wordt, zoo men het dan al voort kan krijgen.

Doch daarover spreken wij nu niet.

Er is vrij wat in onze maatschappij, dat verbetering behoeft, en al kunnen wij daartoe weinig bijdragen, ieder behoort toch te doen, wat hij kan, al is het maar de pogingen van anderen ondersteunen. En dan vrage men niet: wat dat geeft? want het zou een bewijs zijn van verregaande zelfzucht, om niet te zeggen van een groote domheid, die niet begrijpt, dat men, om te kunnen oogsten, eerst dient te zaaien.

Onze lezers mogen zoo vriendelijk zijn, dit toe te passen op alle groote vraagstukken van den dag, dat wil zeggen, op dat alles waarvan de menschen den mond vol hebben.

De een zegt: wij moesten allen stemgerechtigd zijn in den Staat; de ander wil, dat men zijne kinderen kosteloos, dat is voor algemeene rekening zou kunnen school zenden. De een eischt, dat de scholen zoo en zoo zullen ingericht zijn en de ander zou voor eene gelijkheid zijn, die een soms onrechtvaardig onderscheid maken ophief.

Wat er nog komen of gebeuren zal, weten wij niet, maar wat er goeds in al die wenschen van onzen tijd

is, dat kan niet op eens tot stand komen. En als men nu elke poging schroomt, waarvan men zelven de vruchten niet plukt, dan zal het er wel nooit komen, wat zonder twijfel moet gewenscht worden.

Laat ons daarom aan het goede medehelpen, al kunnen wij ook niet berekenen, dat wij na korten tijd het gebouw voltooid zullen zien. Wat het zeker geven zal, is, dat wij niet eenmaal berouw zullen hebben over eene traagheid en onwil, die altijd de wrange vrucht draagt van het pijnigend gevoel: wij gaven niet wat wij konden.

Sterke mensen.

Er zijn sterken en heele sterken, naar wie wij soms begeerig en wel een weinig benijdend opzien, wanneer wij ze zien verrichten, wat wij, bij de meeste inspanning, niet zouden kunnen.

Het behoeven niet eens van die extra exemplaren te zijn, die men op de kermissen wonderen laat doen, om ons te doen denken, dat het toch maar plezierig is sterk te zijn; want het komt nog al eens in het leven te pas, men heeft er een groot gemak van, en bovendien, die gespierde lichamen, die zooveel dragen of verzetten kunnen, verduren doorgaans zooveel meer dan anderen en klagen niet zoo ras als de zwakkere, die door een tochtje worden omgeblazen en die o! zooveel pijn gevoelen, als ge ze maar even aanraakt.

En toch die helden, die de wereld wel op hun schouders kunnen nemen, zijn dikwijls al even zwak als zij, die geen zakje met zemelen kunnen opnemen.

Wij zien daardoor wel eens treurige, om niet te zeggen bespottelijke, figuren. Helden die, bij sommige gelegenheden, bibberen als een juffershondje; reuzen, die een benauwd gezicht zetten als een kind dat klappen krijgt; ijzervreters, die hard wegloopen als ze een bittere pil moeten slikken.

Men kan sterk zijn, al is men zwak, en heel zwak, al kon men als een andere Simson een leeuw doodslaan of het een mug ware. Er is allerlei soort van kracht. Laat mij alleen maar op lichaams- en geestkracht wijzen.

De eerste is zeker niet te verwerpen; de andere is nog veel meer onmisbaar voor iedereen.

De eerste wordt niet altijd op zoo zware proeven gesteld; de andere wordt in ieder menschenleven aan allerlei beproevingen onderworpen.

Van de eerste genieten anderen dikwijls het meest, de andere geeft ons zelven genot, ook in die oogenblikken, waarin men ons overigens niet zal benijden.

Geestkracht is meer waard dan de sterkste arm, want wat uwe handen of armen te kort schieten, kunnen anderen misschien voor u verrichten; maar als ge aan geestkracht te kort schiet, dan kan men u wel beklagen, maar niet helpen.

Het behoort niet tot die dingen, die men de menschen kan toedienen, als een pleister op een wond of een drankje tegen de koorts.

Gij begrijpt wel wat ik meen, want er is niemand, die niet in meerdere of mindere mate de behoefte daaraan gevoelde.

Als de wederwaardigheden van het leven u nederdrukken en allen moed, allen lust dreigen te ontrooven; als treurige ervaringen of ontmoetingen u alles met een somber oog doen beschouwen; als donkere wolken u doen vreezen en gij huivert de toekomst tegen te gaan, dan is er geestkracht noodig, om te dragen, te dulden, te volharden.

Zoo waar het is, dat wij de schaduwzijden van het leven niet ontloopen kunnen, zoo waar is het ook, dat angst en vrees, moedeloosheid en zwakheid ons niet overwinnen kunnen, indien de geest krachtig is en zich kloek en mannelijk tegenover de vijanden stelt.

En waarin bestaat dan die geestkracht?

Het is de bewustheid, dat wij het onvermijdelijke niet ontgaan kunnen, dat licht en duister zich in het leven afwisselen moet. Het is de overtuiging, dat wij ons door het leed en de grieven, die ons treffen, niet moeten laten verslaan, maar dat wij ze het hoofd moeten bieden en uit den weg ruimen. Het is het geloof dat ook de onaangenaamste levenservaringen een goede zijde kunnen hebben, en dat het onze taak is die op te zoeken, in plaats van alleen op het minnaangename van het tegenwoordige te zien. Het is het begrip, dat wij ons verstand niet bezitten, om het, als de wind uit een verkeerden hoek waait, te laten zwijgen; dat wij geen kinderen zijn, die schreeuwen en jammeren als ze een muis zien loopen; dat we onze krachten niet oefenen en versterken kunnen als ze niet tot ontwikkeling geroepen worden. In een woord, geestkracht is, mannen zijn, die alles flink onder de oogen durven zien en die met bedaardheid overleggen, wat te doen staat, al stormt het ook om ons henen of al zien wij het onweder dreigend nader komen.

Dat noem ik sterke mensen, die het hoofd ophouden, al wordt er een centenaarslast op de schouders gelegd, en ik acht ze benijdenswaardiger, dan die ijzer met handen breken of een duizend ponder tusschen de vingers nemen, alsof het een peulschil ware.

Maar ze zijn dun gezaaid, die zich in het bezit van die kracht verheugen.

Hoe dat komt?

Wel gansch natuurlijk, omdat men niet denkt, niet

Wij zien daardoor wel eens treurige, om niet te zeggen bespottelijke, figuren. Helden die, bij sommige gelegenheden, bibberen als een juffershondje; reuzen, die een benauwd gezicht zetten als een kind dat klappen krijgt; ijzervreters, die hard wegloopen als ze een bittere pil moeten slikken.

Men kan sterk zijn, al is men zwak, en heel zwak, al kon men als een andere Simson een leeuw doodslaan of het een mug ware. Er is allerlei soort van kracht. Laat mij alleen maar op lichaams- en geestkracht wijzen.

De eerste is zeker niet te verwerpen; de andere is nog veel meer onmisbaar voor iedereen.

De eerste wordt niet altijd op zoo zware proeven gesteld; de andere wordt in ieder menschenleven aan allerlei beproevingen onderworpen.

Van de eerste genieten anderen dikwijls het meest, de andere geeft ons zelven genot, ook in die oogeblikken, waarin men ons overigens niet zal benijden.

Geestkracht is meer waard dan de sterkste arm, want wat uwe handen of armen te kort schieten, kunnen anderen misschien voor u verrichten; maar als ge aan geestkracht te kort schiet, dan kan men u wel beklagen, maar niet helpen.

Het behoort niet tot die dingen, die men de menschen kan toedienen, als een pleister op een wond of een drankje tegen de koorts.

Gij begrijpt wel wat ik meen, want er is niemand, die niet in meerdere of mindere mate de behoefte daaraan gevoelde.

Als de wederwaardigheden van het leven u nederdrukken en allen moed, allen lust dreigen te ontrooven; als treurige ervaringen of ontmoetingen u alles met een somber oog doen beschouwen; als donkere wolken u doen vreezen en gij huivert de toekomst tegen te gaan, dan is er geestkracht noodig, om te dragen, te dulden, te volharden.

Zoo waar het is, dat wij de schaduwzijden van het leven niet ontloopen kunnen, zoo waar is het ook, dat angst en vrees, moedeloosheid en zwakheid ons niet overwinnen kunnen, indien de geest krachtig is en zich kloek en mannelijk tegenover de vijanden stelt.

En waarin bestaat dan die geestkracht?

Het is de bewustheid, dat wij het onvermijdelijke niet ontgaan kunnen, dat licht en duister zich in het leven afwisselen moet. Het is de overtuiging, dat wij ons door het leed en de grieven, die ons treffen, niet moeten laten verslaan, maar dat wij ze het hoofd moeten bieden en uit den weg ruimen. Het is het geloof dat ook de onaangenaamste levenservaringen een goede zijde kunnen hebben, en dat het onze taak is die op te zoeken, in plaats van alleen op het minaangename van het tegenwoordige te zien. Het is het begrip, dat wij ons verstand niet bezitten, om het, als de wind uit een verkeerden hoek waait, te laten zwijgen; dat wij geen kinderen zijn, die schreeuwen en jammeren als ze een muis zien loopen; dat we onze krachten niet oefenen en versterken kunnen als ze niet tot ontwikkeling geroepen worden. In een woord, geestkracht is, mannen zijn, die alles flink onder de oogen durven zien en die met bedaardheid overleggen, wat te doen staat, al stormt het ook om ons henen of al zien wij het onweder dreigend nader komen.

Dat noem ik sterke mensen, die het hoofd ophouden, al wordt er een centenaarslast op de schouders gelegd, en ik acht ze benijdenswaardiger, dan die ijzer met handen breken of een duizend ponder tusschen de vingers nemen, alsof het een peulschil ware.

Maar ze zijn dun gezaaid, die zich in het bezit van die kracht verheugen.

Hoe dat komt?

Wel gansch natuurlijk, omdat men niet denkt, niet

arbeidt, niet vertrouwt, niet wacht,.... omdat men niet wil.

Lichaamskracht is een natuurgave, die gij u niet verwerven kunt, als het lichaam eenmaal zwak is; maar geestkracht kan door het gezond verstand verworven, vermeerderd worden.

Ze zijn er zeker wel onder onze lezers, die met eenige schaamte aan het verleden denken en bij zich zelven erkennen moeten: wat waren we toch zwak, kinderachtig en dwaas.

Ze zullen er ook zijn, die meenen, dat op hun verderen weg hen zeker leeuwen ontmoeten zullen, en die nu al zuchten en steunen: hoe komen we daar door.

De eersten zullen, hoop ik, wijzer geworden zijn; de anderen mogen begrijpen, dat ze wel geheel kunnen ondergaan als ze zoo vreesachtig en benauwd de toekomst tegentreden, maar dat ze er geen de minste verlichting door ontvangen van hetgeen hun zeker wacht.

Moedig en welberaden voorwaarts gaan, is de beste raad, dien wij hun geven kunnen. Zich wapenen en op zijn hoede zijn, bewaart voor onverhoedschen aanval en maakt het zwaarste vaak licht. Doen wat men kan en laten wat onnoodig of verkeerd is, geeft rust en waar rust is, is ook kracht. Oefening van den geest, verheldering van het verstand, vermeerdering van kennis en ontwikkeling van degelijke beginselen in het gemoed, dat alles kan ons sterk maken.

Doch dat behoef ik u niet te zeggen, gij weet het zelven. Ziet slechts toe, dat gij dan ook tot de sterke menschen kunt gerekend worden.

In huis of op straat?

Als ge een klein hoopje menschenhaters uitzondert, die zich gaarne opsluiten en van allen omgang verwijderd houden, dan bemerkt ge bij allen een zekeren trek naar gezelligheid, die in geen stand en in geen leeftijd zich verloochent.

Het begrip van gezelligheid is echter ook zoo verschillend. De een vindt er slechts bevrediging voor in groote gezelschappen, de ander vindt het genot daarvan alleen in een stillen huiselijken kring.

Men zou ook zeggen, dat er van een gezellig samen-zijn slechts daar sprake zijn kan, waar men met weinigen vertrouwelijk verkeert en liefst in geene te groote ruimte.

En toch begrijpen velen het anders.

Ik ken een groot aantal menschen, die het in huis heel ongezellig vinden, die althans hunne woning zoo-veel mogelijk ontloopen, en onze jeugd, in wie de trek toch ook reeds ligt, brengt een groot deel van den tijd door op.... de straat.

Straatloopen schijnt ook iets aantrekkelijks te hebben, vooral voor de jongeren; van den morgen tot den avond kunt gij ze zien, òf op enkele plekken waar ze zich bij voorkeur verzamelen, òf in kleinere groepen, die de wanhopende poging schijnen te doen, ons oneffen straat-plaveisel glad te maken.

In groote steden laat zich dat gemaklijk verklaren. Er is daar steeds een of ander, dat door nieuwhed of ongewoonheid aantrekt; in kleinere moet men al met eene zeer groote straatliefde zijn aangedaan, om bevrediging te vinden in het honderdemalen betreden van

hetzelfde pad en het eindeloos wederzien van dezelfde zaken.

Bij zekere standen in de maatschappij kan men dat verklaren uit de bekrompenheid der woningen en nog wat andere oorzaken, waardoor het verblijf daarbuiten te verkiezen is. Maar in welken stand gij die voorkeur voor het straatverkeer opmerkt, altijd meen ik het te moeten houden voor een bewijs, dat men naar gezelligheid haakt.

Immers slechts zelden treft gij ze aan, die in hun eenzaamheid wandelen of op straat vertoeven. Door-gaans kenmerken zich de straatvrienden door de neiging tot vereeniging op kleine of groote schaal.

Als zoodanig kan men het op straat leven niet onbepaald afkeuren. Ze zijn er zeker veel, die om min prijzenswaardige redenen den ganschen dag door, zich buiten hunne woningen bewegen, die wellicht een gezelschap zoeken, dat, of niet aan te raden is, of althans door hen niet moest worden gezocht, maar dat geeft geen recht over allen den staf te breken en het leven op straat als enkel uit verkeerde oorzaken voortkomende te veroordeelen.

Om de juiste grens te bepalen moet men meer begrip en bedachtzaamheid hebben, dan gewoonlijk bij de jeugd gevonden wordt. Daarom is het goed als zij niet door verkeerde voorbeelden op een dwaalspoor gebracht, of door onverstandige leiding van kwaad tot erger gevoerd wordt. Als de ouderen van jaren er meer aan dachten, dat hun voorbeeld, buiten hun weten, vele navolgers vinden kan, dan zouden ze zich van veel onthouden, dat zij nu onnadenkend doen. En evenzoo als ouderen wat meer bedachten, dat de jeugd niet met geweld moet gedwongen worden oude mannetjes te zijn, dan zouden ze, plaatsgevende aan het betamelijke, heel veel onbetamelijks kunnen voorkomen.

Maar dat neemt niet weg, dat men niet oud behoeft

te zijn, om te weten, dat baldadigheid, straatschen-derij, belediging van personen, bespotting van het eerbiedwaardige, overtreding van de wet der zedelijkheid, in één woord, dat elke buitensporigheid lang geene kleinigheid is en dat ze onder dien naam niet kunnen verschoond worden.

De inrichting der huisgezinnen, de toon die daar al te dikwijls heerscht, het eentoonige waarin men geene afwisseling wil, de onverschilligheid voor de vraag: wat er zonder kosten of moeite te doen is om een aangenaam tehuis te maken, drijven velen naar buiten.

Niet alleen kinderen, maar ook groote menschen. Trouwens dat is niet te verwonderen. Als de uithuizigheid reeds zoo vroeg wordt aangekweekt; als men voor den trek naar gezelligheid, geenerlei voldoening geeft onder het eigen dak; als men in de jeugd geleerd heeft den gezelligen omgang elders te zoeken, dan blijft die neiging voortduren en voortwoekeren, om het genoegen, zoo niet het geluk, van menig huisgezin te verstoren en een opkomend geslacht met dezelfde slechte eigenschap te voorzien.

En nu schuive men dat niet op de kleine woningen, of op de drukke werkzaamheden der huisgenooten, want het kleine bestek is geen hinderpaal voor wezenlijk genoeglijk samenzijn, noch de drukste bezigheden om eenige oogenblikken aan rustig verkeer te geven.

Maar dat is ook een studie, als ge het zoo noemen wilt, intusschen eene studie waaraan de hoofden van huisgezinnen zich niet moesten onttrekken.

Ik vind het te huis zoo stil, zoo saai, zoo dit, zoo dat, dus zegt men — of denkt het althans — en men gaat henen zonder de vraag te stellen, aan wien de schuld ligt en wat er tot verbetering zou kunnen gedaan worden.

Diezelfde trek, waarvan wij spreken, kan den weg

worden tot veel goeds en mag daarom niet verwaarloosd worden, zooals meestal geschiedt, en het streven naar eene rechte leiding en aanwending daarvan is een eerste plicht jegens de huisgenooten en de geheele maatschappij.

De jonge straatloopers zijn ook de toekomstige burgers, die, als ze eenmaal verwilderd zijn, niet zoo gemakkelijk in den band komen der maatschappelijke orde en dan licht medegaan met hen, die evenzeer door associatiegeest gedreven zich vereenigen tot vele dingen, die minder prijzenswaardig zijn.

Ik zou daarom wel willen eindigen met de opwekking aan allen, om toch te zorgen, dat het te huis zijn zoo aangenaam mogelijk worde gemaakt; dat men daarbij te rade ga met de verschillende karakters en behoeften, dat men zich wat opoffering getroost om grooter offer te voorkomen en dat men elkander zoeken aan te trekken en het huisgezin bijeen te houden door zoodanig liefderijk en opgewekt verkeer, dat niet naar de dingen die buiten zijn doet hunkeren.

Indien onze straten wat meer ontvolkt werden door de bevordering van huiselijke gezelligheid, men zou er zich niet over beklagen, want de opgewektheid daarbinnen zou ruimschoots tegen het gemis van levendigheid daarbuiten opwegen.

Misrekenen.

Kan dat in onzen tijd nog gebeuren! De kinderen zijn nauwelijks in de wereld, of ze leeren rekenkunde, stekkunde, wiskunde, allerlei kunde's en die zoo zeker gaan als maar mogelijk is. Zijn ze wat ouder, dan lost

zich schier alle ander werk en het dieper kijken in alle die kunde's op; men zou zeggen, het misrekenen is nu voor goed onmogelijk geworden.

Toch gebeurt het. De leverancier heeft wel eens abuis in het optellen van zijn rekening en die de rekening krijgt, heeft dikwijls althans niet gedacht, dat die zoo hoog zou zijn. In den geldhandel zijn de vergissingen nog niet uit de wereld en die betalen of betaling ontvangen, hebben wel eens misgezien of misgeteld. In zaken van huishoudelijken of handelsaard wordt wel eens een bate verwacht of op een winst gehoopt, die niet komt en ze kijken leelijk op den neus, die daarbij misgerekend hebben.

Men behoeft niet rond zich te zien. 't Is genoeg zijne eigen levensgeschiedenis maar door te loopen, om overtuigd te zijn, dat men van de school komen kan met het hoogste aantal punten voor het rekenen en dat de fijnste rekenaar niettemin ook misrekenen kan en het bij anderen niet altijd kan voorkomen.

't Hangt niet altijd van den rekenaar af om goed uit te komen, ten minste niet in die zaken, waarin anderen zich mengen en de rekening in de war sturen.

Die misrekeningen zijn niet de minst verdrietige. Als men alles goed overlegd, goed aangevat en goed uitgewerkt heeft, is het vervelend, wanneer domheid of achteloosheid of onwil van anderen onze berekeningen doen falen.

Dat $2 \times 2 = 4$ is, is eene onomstootelijke waarheid, maar dat gij bij uwe goede bedoelingen medewerking vinden moet bij hen, die daartoe geroepen en verplicht zijn, op wie gij rekt en die hunne hulp toezeggen, dat is eene stelling, die in het afgetrokkene wel even zeker is, maar in de praktijk miserabel mank gaat.

Het best is, om bij alle berekeningen op niemand te rekenen en zeker niet op anderen te laten aankomen, wat men maar eenigszins zelf ondernemen kan.

En toch kan dit ook fout uitkomen, als wij-onze plannen niet goed hebben gemaakt of onze krachten overschat of er niet aan gedacht hebben, dat door allerlei omstandigheden hinderpalen en beletselen kunnen ontstaan, om tot eene goede uitkomst onzer berekeningen te geraken.

Ook daar waar alles zeker schijnt, dient nog een plaatsje opengelaten voor kansen, die uit een of anderen hoek kunnen opdagen.

Doch, zoo hoor ik mij toevoegen, als dat alles waar is, dan is het geheele leven eene groote misrekening en dan baat het niet, dat wij ons het hoofd kwellen met de becijferingen voor de toekomst.

Dat is weder een ander uiterste, waarin men het evenzeer mis kan hebben en dat ik niemand zou aanraden te volgen.

Beter is het eenige algemeene regelen te stellen, die wij bij de levenscijferkunde in acht moeten nemen, ten einde voor te komen, dat de sommen, die wij maakten, niet goed sluiten.

De eerste regel, om er eenigen te noemen, is zeker, dat men kalm en bedaard aan het werk ga, zonder overdreven eischen, verwachtingen enz. Wie in zekere opwindung de dingen beschouwt, te haastig is of onder allerlei gemoedsbewegingen met zijne berekeningen begint, ziet dikwijls niet wat er staat, maar meent te zien wat er niet staat.

Een tweede vereischte is, dat men de dingen neemt zooals ze zijn en vandaar uitgaat, al is het ook, dat men het gaarne anders zou hebben. Bijv.: in den omgang met menschen houde men in het oog, dat er weinig op te rekenen valt, dat dezelfde personen in het eene kleed anders oordeelen en spreken als in het andere; dat de wereld zich moedwillig laat bedriegen en op hare beurt anderen bedriegt. 't Is heel naar, maar het is zoo en niet anders.

Het verstand speelt hier ook een groote rol. Om niet mis te rekenen in het leven, dient men veel te weten, veel op te merken, veel goed te onderscheiden. De menschen zeggen wel eens, dat men door rekenen goed leert denken, maar ik zou meenen, dat men goed denken moet, om goed te leeren rekenen. Er komt hier toch veel aan op de praktijk.

De hoofden daar de meeste geleerdheid in zit, vindt men niet altijd op een lichaam, waarvan al de leden juist en ter rechtertijd hunne functies vervullen. Levenswijsheid is een tak van wetenschap, die op geene hogere of lagere school wordt geleerd, maar in de wereld moet verkregen worden. Al zijt ge niet onder de schrandere bollen, die ons doen duizelen van al hun kennis, met een greintje levenswijsheid kan men zeer vaste berekeningen maken.

Nog iets. In cijfer- en stelkunde mag men nooit een haar breed van de vaste kunstregelen afwijken. Als ge dat in het leven ook doen wilt, dan zult ge dikwijls volgens alle regelen mis uitkomen. Althans zoo ge u slaafsch houdt aan de regels, door *men* gesteld. De wereld is zoo nauwgezet niet als de wiskunstenaar, en zoo ge haar uwe regelvastheid wilt opdringen, dan kunt ge er op rekenen, dat ze u in den steek laat en u uitlecht.

Maar van allen en boven allen is dit de regel, dien gij nooit moet loslaten, dat ge voor u zelven en voor anderen het goede zoekt. Als ge dan met uw bestedigen reisgezel, het geweten, de rekening opmaakt, behoeft ge niet te vreezen voor een nadeelig saldo, dat men zelfverwijt noemt. Gij kunt al de posten op de rekening, die anders uitkwamen, dan gij berekend hadt, gemakkelijk vergeten, als ge maar door dien compagnon niet op misrekening gewezen wordt.

Een klein abusje is mogelijk, maar dat is te herstellen en bederft de rekening niet.

Fouten, die men had kunnen voorkomen, maken dat er een streep door de geheele rekening wordt gehaald.

Die misrekening moet.... en kan vermeden worden.

B a b b e l e n.

Een leelijk woord.

En toch een goed Hollandsch woord, maar dat men leelijk vindt om de beteekenis, die er doorgaans aan wordt gehecht.

Dat de menschen spreken is natuurlijk; dat ze wat zeggen is daarbij vereischte; dat ze praten, kan zoowel in goeden als in kwaden zin worden opgevat; maar dat ze babbelen, dat vindt men leelijk.

Babbelen is eigenlijk snel en veel spreken; en omdat zij, die veel spreken, nog al eens wat meer zeggen dan zij verantwoord kunnen, denkt men, als er van een babbelaar gesproken wordt, nooit aan een plezierig mensch, dikwijls aan een leeg hoofd en vaak aan een slecht hart.

Bij onze kinderen vinden wij het nog al aardig, vooral als ze eerst beginnen te babbelen. Als de mond, die pas spreken heeft geleerd, steeds in beweging is om de nieuwe kunst te beoefenen en als het gebabbel nog niet anders inhoudt, dan de mededeeling der eerste indrukken en gewaarwordingen en opmerkingen in het leven; als het onbeduidende gebabbel soms een glimlach ons afdwingt, om hetgeen de natuur daarin hooren laat, en vooral als de kleine kinderen zwijgen in de oogeblikken, waarin allerlei muizennesten u het hooren van de schoonste taal onaangenaam zouden maken, dan zegt

men, soms wel met een zekeren trots: dat de kleine zoo aardig babbelen kan.

Als ze wat grooter worden, dan worden de babbe-laars dikwijls vervelend. Er zijn van die jongens en meisjes, die met een praatkwaal geboren zijn en die als ze beginnen te meenen, dat ze al veel in den mond kunnen nemen, schoon ze nog maar weinig in het hoofd hebben, altijd maar door praten, totdat een gevoelige vermaning of kastijding hen dwingt de tong in toom te houden. Toch kan er dat nog door. Men haalt de schouders eens op en zegt: zij zijn niet wijzer; òf men zendt ze henen; òf men doet ze gevoelen, dat het hun tijd van spreken niet is. Ze doen ten minste nog geen kwaad, als ze u lastig vallen en u laten lachen of knorren.

Maar.... groote menschen die babbelen. Bah! dat is erger, want die vervelen niet alleen, maar die zijn zooveel als de ratten op zolder of als de rupsen in de kool.

't Is ook heel natuurlijk.

Die veel spreekt, moet veel stof hebben en nu leert de dagelijksche ervaring, dat juist die het minste stof hebben om *wat* te zeggen, die het meest babbelen. Om in het gebrek aan stof te voorzien, maken ze die door wat te verzinnen of wat te vermeerderen, terwijl zij, wetende dat het leelijke meer gewild is dan het mooie, dagen lang babbelen over een klein zaakje, dat niet mooi is, maar ras aan het einde zijn, als er wat groots te behandelen valt, dat lang niet leelijk is.

Het strijdt wel tegen de taal en het is wel jammer, dat wij het niet tot eer van ons menschengeslacht zeggen moeten, maar babbelen is doorgaans gelijk met liegen, kwaadspreken, veroordeelen en al dergelijke afschuwelijke dingen.

Wanneer babbelen de meesten en het meest?

Laat er eens iets voorvallen dat te betreuren, te be-

jammeren of ook te veroordeelen is. Aanstonds zijn alle tongen in beweging. Heb je het al gehoord? Weet je wel dit en dat? En de stroom breekt los: Jân weet dit. Piet weet dat. Kaatje heeft dat gezien en Heintje heeft dat gehoord. Trui kan zooveel meedeelen in diep geheim en Kees zegt: je kunt gerust overal vertellen, dat ik het gezeid heb.

Op de markt, bij de klapbank, in de kroeg, aan de koffietafel, gaat waar ge wilt, overal babbelt men u de ooren doof.

't Baat niet dat ge tot voorzichtigheid aanmaant, dat ge zegt sommige dingen beter te weten. Ze zijn er immers, wier babbelsucht zoo onbegrensd is, dat ze het in couranten uitschreeuwen, wat ze onmogelijk kunnen (laat mij liever zeggen: wat ze niet willen) binnenhouden. En zou men er dan niet over babbelen....?

. Dat men er over spreekt, is zeer te verklaren. Dat men er over praat, laat zich ook begrijpen, maar er over spreken en praten kan zijn een billijk oordeelen of zich van oordeelen juist onthouden; babbelen komt zelden uit een goed en rein hart voort.

Als er een harde winter is, waarin veel gebrek dreigt, en de liefde zoekt dat te voorkomen en geeft met milde handen, dan wordt er zoo ter loops eens gezegd: er is nog al veel gegeven van den winter, maar, daar blijft het bij.

Dat is heel goed, want de liefde wenscht de lof-trompetten niet, maar 't zou toch beter onderwerp zijn om over te babbelen, dan de verkeerdheden, die zich in de samenleving voordoen.

Voor sommigen is het babbelen eene behoefte. Ze zouden den mond liever het eten ontzeggen, dan hunne tong te laten rusten van ijdel geklap. Ze klampen u aan, om uit te gieten, wat hun in de keel danst, en ze overstroomen u met hun nieuws, hun oordeel en hun vragen.

Als ze u ook al een oogenblik laten om ook wat te zeggen, waag het dan niet hen tegen te spreken, en allermint hen tot verder babbelen uit te lokken, want gij geeft hun dan nieuwe stof en gij raakt nooit aan het einde.

De babbelaar brengt soms velen bijeen, omdat hij weet, dat hij bij velen welkom is en dat lokt hem nog meer uit, — de menschen hooren gaarne van zaken die hen niet aangaan, — maar de babbelaar scheidt ook de beste vrienden, voegt de ongerijmdste dingen bijeen; hij verstoort hier den huiselijken vrede en brengt daar den besten onder algemeene verdenking. En als er ooit een enkele met babbeltaal winst gedaan heeft, dan was het doorgaans hij, die er uit opmaakte, wat hem tot minder edele bedoelingen dienen kon, of die er een winstje door zocht.

Wat zou het voor den mensch en de maatschappij gelukkig zijn, als een der edelste vermogens van den redelijken mensch niet aldus werd misbruikt. De tong, dat kleine lid, vermag zooveel schoons en goeds te zeggen, waarom leent zij zich tot zooveel onzin, zooveel onwaarheid, zooveel verkeeds?

Indien het spreekwoord waar is, dat de mond u den overvloed des harten doet kennen, dan is het antwoord op die vraag spoedig gegeven. Uit een onreine bron vloeit het reine niet. Daarom weet men wat men aan den babbelaar heeft.

Als zijn ras uitstierf, het zou stiller en rustiger wezen, maar daar er niet veel kans op is, laat ons bedachtzaam zijn. En vooral laat ons toezien, dat wij iets goeds zeggen, als wij spreken. Al is het weinig, het weegt tegen vele woorden op.

Slaven.

De menschen roepen tegenwoordig zoo hard om vrijheid, dat wij bijna gelooven zouden nog in vroegere eeuwen te zijn. Ze zeggen wel, dat er een groote vooruitgang is, maar zij klagen tegelijk, alsof we nog geen stap gevorderd waren.

Wij willen heden die klagers eens een bezoek brengen, niet om met hen mede te jammeren, maar wel, om over hun ziektoestand te spreken; misschien hebben wij wel een goeden raad, die hier of daar te stade komt.

En om nu maar met de deur in het huis te vallen, verklaren wij stoutweg, dat die kranken ziek zijn door hun eigen schuld, dat ze zich zelve voortdurend op den hals halen, wat zij als de oorzaak van hun verdriet beschouwen en waarom zij willen, dat ieder hen beklagen zal.

Gij kunt ze in onzen tijd overal vinden, die over gemis van vrijheid jammeren, om de eenvoudige reden, dat ze een vrijheid willen, die men ook bandeloosheid zou kunnen noemen, omdat ze niet beseffen, dat zij zichzelf slaven maken.

De beste wetten vinden zij lastig en drukkend; zij zouden er maar eene willen goedkeuren, die zij zelve maakten, en die kortweg luiden zou: „doe wat ge wilt.”

We zouden dat kunnen laten gaan, als die vrijheidsvrienden ook niets anders wilden, dan wat hun zelve tot nut en anderen ten voordeele was. Maar daaraan ontbreekt nog heel wat, want de meesten van hen, die zoo gaarne de vrijheid zouden stellen in het inwilligen van hunne begeerten en neigingen, zijn maar zelden modellen, waarop men allen wijzen kan.

Wij zouden daarover wel een ernstig praatje kunnen houden, hoe de menschen, die tot vrijheid geroepen zijn en van nature daarheen trekken, zichzelf slaven maken van dwaze en schadelijke lusten en daardoor nooit vrij zijn, al leefden zij ook in een maatschappij, waarin geen enkele wet was. Die altijd doen wil, wat hij wil, toont daardoor genoeg, dat hij de slaaf van dezen wil is, die hem kwellen en de wet voorschrijven zou, al was hij alle andere menschen de baas.

Maar we zullen dat maar voor eene andere gelegenheid bewaren en voor ditmaal ons bepalen bij de niet onvermakelijke waarheid, dat de menschen, zelfs die zich op hun vrijheid beroemen, vrijwillig het slavenjuk opnemen.

Denk er eens aan hoevele gewoonten er zijn, die de een al lastiger en dwazer en vervelender vindt dan de ander, en die men toch in stand houdt, omdat men de kracht of den moed mist om er mede te breken.

Denk aan de oude mode van groeten door den hoed af te nemen; van malkander hoogklinkende titels te geven; van nieuwjaarswensen, die veroordeeld en bespot, maar toch steeds in eere gehouden worden.

Ik noemde daar het woord: „mode”. Deze mag zich zeker wel beroemen, dat zij van de honderd, negen en negentig slaven maakt.

En welke?

Blinde, verzotte, onbevrijdbare slaven, die de grootste dwaasheden met het ernstigste gezicht van de wereld verheffen en volgen, en zich tot alles laten gebruiken. Bij voorbeeld: als het tegenwoordige geslacht de kleeding ziet van voor 50 jaren, dan barst het in een uitbundig gelach uit, want zij is, o zoo bespottelijk, en inmiddels laat het zich zoo langzamerhand tot die zelfde kleeding terugvoeren en vindt het dwaze en afgekeurde van lieverlede heel mooi.

Als men de vrouwenbeelden uit den voortijd zag met

groote hoeden met opgeslagen rand, dan zeiden velen: „t geleken wel marketentsters”, en anderen meenden, dat ze allen aan een kant een slag van den molen gekregen hadden; maar als hare majesteit de mode, bij gebrek aan wat nieuws, dien ouden vorm tot uniform wilde maken, dan zouden onze vrije burgeressen haastig zeggen: „wat staat dat lief.”

Men moet immers meedoen en mag geen eigen zin of smaak hebben, als de mode gebiedt.

„Men moet meedoen,” daarom zeker vinden wij die slavernij in alle standen, dat wil zeggen, dien ten gevolge zijn rijken en armen al even dwaas.

Misschien laten zich enkele verschijnselen van onzen tijd daaruit verklaren. De ontevredenheid bij de minder bevoorrechten door de fortuin, het woelen en suffen om de goederen der aarde, zoo als het heet, meer gelijk te verdeelen, de dorst naar eene vrijheid, die den vorm onzer maatschappij geheel zou willen omkeeren; zou dat alles niet een bewijs zijn, dat men onder een slavernij bukt, die men zich ontveinst, maar die niettemin zwaar drukt?

Het zou daarom niet kwaad zijn, als men zich eerst daarvan zocht los te maken, alvorens over de knellende banden, door wetten als anderszins opgelegd, te klagen. En zoo komen wij van zelf terug tot ons begin, dat de zieken niet langer ziek behoeven te blijven als zij zelven willen. Wie de banden weet te verbreken, die hij zich zelven aanlegt, die zal nooit over gemis aan vrijheid klagen. Want het is juist een kenmerk van het vrije gemoed, dat het wet en orde gaarne eerbiedigt, en zich dan ook verheffen kan boven die dwaasheden, die nog veel erger dan de oude slavenketenen zijn.

Zure gezichten.

Ziet maar eens even om u heen en gij kunt ze bij hoopen tellen, die u aanzien met een blik, die u kippenvel krijgen doet.

Gelukkig bemerkt ge al spoedig, dat die strakke onvriendelijke gezichtsplooien u niet gelden, maar dat de een zich opwindt tegen de zon, die niet verkiest door te breken en de ander uit zijn humeur is van wege den regen, die hem slechts de keus laat tussehen in huis uit te drogen of buiten aan een geweekte papbeschuit gelijk te worden.

„Is dat ook een weer!” zoo bromt de vriendelijke bezoeker u toe, alsof het uwe schuld was dat hij nat werd of een lekkage in zijn kleerkast zijne schoenen tot kleine regenbakken maakte. „Is dat ook een weer!” „Heet dat nu zomer?” „’t Lijkt meer op November!” Door al deze ontboezemingen wordt u de opheldering gegeven van die donderwolken, die zoo veler gezicht in volkomen samenstemming met de lucht boven ons hebben gebracht.

De menschen schijnen soms te meenen niet alleen, dat ze gerechtigd zijn tot zuur zien, wat als bewijs van hunne voorname afkeuring gelden moet, maar zij begrijpen ook, dat het er zoo bij hoort en dat men onmogelijk lachen kan of welgemoed mag zijn, als men twintigmalen op een dag vergeefs gaat uitkijken of het nog niet te wagen zijn zou om er door te gaan.

Hoe het er dan van binnen bij zulk een mensch wel uit ziet?

Ik heb wel eens hooren zeggen, dat het gelaat de spiegel is der ziel, dat men op iemands gezicht lezen

kan, wat er omgaat in zijn binnenste; wat hij zooal denkt en niet denkt.

Ik zou het eene onomstootelijke waarheid achten, als er niet enkelen werden aangetroffen, die met meer of minder moeite er in geslaagd zijn, om hun levenskompas naar het noorden te laten wijzen, terwijl ze hun best doen zuidelijk koers te houden. Doch dat zijn ook maar enkelen; de meesten kunnen het niet laten hunne gelaatstreken te laten getuigen van hunne overwegingen. Ze hebben iets van den regenbak, die nog al eens overloopt, zoodat de huisgenooten met natte voeten bedreigd worden.

Maar ik blijf zoo bij den regen, die de menschen zuur doet zien, alsof ze altijd vriendelijk keken, wanneer de zon gelieft te schijnen. Er is soms wel aanleiding toe. En toch zou het onbillijk zijn om die azijtronriën alleen bij de regenhaters te zoeken.

Laat het maar eens veranderen — en ik wensch het mijn lezers met allen bedenkelijken ernst toe — laat het eens mooi weer worden, dan blijven er nog zure gezichten, die u te onaangenamer aandoen, naarmate ze sterker door de zon worden beschenen.

Wel een bewijs, dat men eigenlijk niet zuur ziet, omdat er buiten ons iets is, dat ons hindert, maar omdat er van binnen iets schuilt, dat naar buiten uitwerkt, evenals een ziektestof, die de menschen nog wel eens „overloop van gezondheid” noemen. Daarom heb ik medelijden met alle zuurkijkers, want het is zeker, dat er bij hen iets is, dat de levensvreugd beneemt of laat mij liever zeggen: waardoor ze zichzelf voor een goed humeur onvatbaar maken.

Men kan het best onderscheiden of iemand door wezenlijk verdriet, buiten zijn schuld droevig is, dan wel of hij zuur ziet, eenvoudig omdat hij zijn zin niet heeft.

Alsof het geluk daarin gelegen was, dat men alles

kon hebben en richten en laten geschieden, precies zooals men dat voor zichzelf verlangt.

Daaraan wordt weinig gedacht, dat, indien men eens het vermogen had zijn zin te laten bovendrijven, de zure trekken eenvoudig verplaatst zouden worden van *A* naar *B*, die dan weer even hard jammeren zou, terwijl het voor het publiek al even onaangenaam is of het *B* dan wel *A* is, die u op zijn ontevreden gelaat, als op een steeds teruggaanden barometer, laat kijken.

Want zuur zien is ontevreden zijn en er is maar zelden iemand recht ontevreden, die zichzelf niet een of ander te verwijten heeft.

Al ware het alleen dat men zich boos of knorrig of wrevelig maakt over dingen, die men toch niet kan veranderen, die buiten ons bereik liggen en die wij slechts afkeuren, omdat wij wat anders hadden gedacht of gewild.

De wereld loopt over van klachten, over al het verdriet dat onvermijdelijk is, als gevolg van den gebrek-kigen toestand van het bestaande; maar er is nog veel meer en veel erger verdriet, dat men zichzelf op den hals haalt. En op gevaar af, dat ge een hap of een houw krijgt, vraag eens aan den zuurlijkende wat hem deert en gij zult negenennegentig malen onder honderd van zijn slag bevinden, dat niemand anders dan hij zelf zijn geluk, zijne vreugd, zijn vrede in den weg staat.

De regendagen kunnen daarom eene bepaalde nuttigheid hebben en als ge nu toch achter uw venster moet blijven zitten, dan hebt ge den tijd daarover na te denken, vooreerst of we niet meestal zuur zien omdat we ons niet willen vereenigen met het onvermijdelijke en kortweg slecht en leelijk noemen, wat in ons oog dat is, zonder dat we vragen, waar bijv. de regen, dien wij overbodig achten, misschien in eene behoefte voorziet. En dan, zouden wij niet beter doen, met die

grimmige plooien in het gelaat glad te strijken en ons tot vriendelijker blik te laten stemmen door zoo veel, dat ondanks wind en regenvlagen, vroolijk stemmen kan.

Als ge, gedwardsboomd in uw verlangen om naar buiten te gaan, daar binnen zit te mopperen en op een omgekeerd azijnvat gelijk, dat helpt u immers niets en gij maakt het uwe omgeving nog veel onaangenaamer, dan dat ze een nat pak krijgen.

Als de zon goed vindt binnen te blijven, kan zij ons niet beletten het zonnetje van een vriendelijk gezicht in onze woning te laten schijnen. Men kan lachen en vroolijk zijn, al ziet ge daarbuiten niets dan donkere wolken en regenstralen. Kom, kijkt niet zuur als het weder slecht is. Denkt aan het oude spreekwoord: „Na regen zonneschijn”.

Maar denkt daaraan, als 't u belieft, niet alleen nu en in huis; de samenleving zou wel zoo aangenaam zijn, als er wat minder zure gezichten werden gezien, die geen andere reden hebben, dan dat ze de zon niet willen laten doordringen, waar die altijd kan en wil schijnen.

L i c h t.

't Heugt mij nog zeer goed, dat we des avonds bij een vetkaars zaten en dat niemand zich beklagde, dat hij geen licht genoeg had.

De olielampen kwamen en de kaarsen verdwenen en men meende, dat er nu wel zooveel licht was, dat er niet meer kon worden verlangd.

Ik spreek niet van al de verbeteringen, die aan de lampen werden aangebracht en van de verschillende

stoffen, die men daarin gebruikte. Of ze patentolie, of petroleum, of hoe ook, heeten, het was en bleef lamplicht.

Daar kwam het gas. Dat overtrof al het vorige en de lampen kregen hun afscheid overal, waar het gas niet te duur was. Want hoe noodig de menschen het licht hebben, als het op betalen aankomt, zien ze op een enkelen cent

De meesten meenden, dat wij nu op het toppunt waren, dat er geen ander, geen beter licht zou kunnen komen; slechts een enkel zwaarhoofd maakte de opmerking, dat er wel eens gebrek aan steenkolen komen kon, en dat we dan in den donker zouden zitten.

Of het daardoor kwam, weet ik niet, maar zeker is het, dat er alweder een ander soort van licht uitgevonden is, dat nog veel meer kracht heeft en dat, o wonder! nog veel goedkooper is.

't Is het electrische licht.

Daarvoor zijn geene steenkolen van noode, evenmin vet of olie, er is dus geen zorg, dat de grondstof ontbreken zal.

Al lang geleden werden daarmede proeven genomen. 't Voldeed uitmuntend, maar men was er niet achter, om voor het algemeen daarvan gebruik te maken. Eerst na veel moeite is men daartoe gekomen. De geleerden hebben er over gedacht; de kunstmannen hebben het uitgevoerd en nu is men er al hier en daar op bedacht, de stadsverlichting met gas door electrisch licht te vervangen.

Zuinigheid, zindelijkheid, grooter lichtkracht, alles zal er door bevorderd worden. Als wij er van lezen, denken wij onwillekeurig: Och! of er ook in ons huis zulk een electrisch licht te verkrijgen was.

Misschien nog een poosje en dan zullen wij het hebben en over dat electrisch licht praten, zooals vroeger over een vetkaars. Ieder zal het kennen, velen zich

in het bezit verblijden en sommigen zelfs spoedig vragen: krijgen we niet haast weer wat anders.

't Is wel opmerkelijk, dat er in de lichtstof zooveel vooruitgang is; dat die telkens breeder en heller wordt, ook zonder dat er geklaagd was, dat men niet genoeg had, ja, ondanks velen beweerden, dat er al te veel is.

Om allerlei redenen verblijden wij er ons over. Vooreerst omdat wij het treurig vinden in den donker te zitten en we voor alle menschen zouden wenschen, dat ze in de gelegenheid waren, zich in het licht te baden. En dan ook, omdat die vooruitgang een doorslaand bewijs is van eene vooruitgaande ontwikkeling, die op elk gebied de menschen en de maatschappij vooruitbrengt en ons doet zien, hoeveel er nog is dat ten algemeenen nutte kan dienen, als de wetenschap aan het licht heeft gebracht, hoe de bestaande krachten en middelen moeten aangewend worden.

Het zal waarschijnlijk nog wel wat duren alvorens de electrische verlichting tot die volkomenheid gebracht is, dat zij de plaats van eene andere geheel kan innemen en het zou kunnen zijn dat wij het ons leven lang met gas zullen moeten doen.

Wij weten toch, dat, al waren alle landen der wereld overtuigd van de waarde eener uitvinding en al maakten zij allen daarvan gebruik, in ons deftige land er eerst nog wat gepraat en gebabbeld moet worden en eenige vereenigingen en vennootschappen moeten mislukken voor men tot een bezit komt, dat elders reeds verouderd is.

Dat neemt niet weg, dat wij met belangstelling kennis nemen van hetgeen elders geschiedt en daaruit, terwijl wij op de toepassing van de wetenschappelijke resultaten wachten, een en ander afleiden, dat stof tot nadenken geeft.

Het licht breidt zich uit, dat is de opmerking die wij al aanstonds maken en die ons te aangenamer is, omdat

wij ons nu vleien mogen, dat, al worstelen ook nog zooveel daartegen, de uitbreiding zal voortgaan. Het licht is eenmaal daar en even als de stralen der zon zich een doorgang zoeken te banen, zoo werkt de stroom voort en breidt zich uit, nu eens sneller en dan weder trager; maar zelfs de hardnekkigste pogingen, om hem te stuiten, vermogen niets.

Dikwijls wordt er geklaagd over dien tegenstand en wij bejammeren dien ook, maar laat er ons het hoofd niet om laten hangen. Beter is het, dat, zooveel wij niet bang zijn van een zonnestraaltje, wij de vensters wijd open zetten, opdat het binnen dringe, en als anderen zien hoe het ons koestert en vroolijk maakt en leven geeft, dan zullen zij er meer begeerig door worden dan door de fraaiste aanbevelingen. Stil voortgaan in het licht te wandelen, is het beste middel tot overtuiging van hen, die daar voortkruipen in duisternis.

Eene andere opmerking is, dat het licht schooner wordt. De electrische lichten zijn daarvan ten bewijze. Wel verbazen wij ons, als wij, na het schoonst mogelijke — zoo wij meenden — gezien te hebben, iets dat nog schooner is ontdekken, maar wij zijn ook dikwijls dom genoeg niet te bedenken, dat alles naar volmaking streeft en dat de uitkomsten, die wij het einde waanden, eigenlijk niets anders zijn dan de grondslagen, waarop het betere moet worden gebouwd.

Het geluk van het menschedom is nooit meer belemmerd geworden, dan door de ongelukkige gedachte, dat men nu het beste gevonden had en daarbij maar blijven moest. Weest zoo wijs als ge wilt, maar beeldt u nooit in, dat er niet nog wijzer kunnen zijn of komen. En hoe gelukkig, dat er in de stof zelve ontwikkeling is. Het hangt nu niet van de willekeur der menschen af, maar de eindelooze ontwikkeling gaat voort en brengt steeds verder ook in waardeering van hare uitkomsten.

Eindelijk, die vooruitgang dien wij in de middelen tot verlichting bespeuren, gaat gepaard met vereenvoudiging, die noodig is, om het onder aller bereik te brengen. Goed licht is wenschelijk, maar als het duur is, kunnen toch maar weinigen er van genieten. Nu geeft de natuur een wenk, dat naar dat goedkoope moet worden gezocht, om tot het gemakkelijk bezit allen te brengen. Die wenk diende, als zoovele anderen, ter harte genomen. Het kostelooze, ofschoon over het algemeen gewild, wordt toch in sommige opzichten tegenwerkt. Maar 't is onnatuurlijk en daarom zal het ook op den duur niet gelukken. Verblijden wij ons liever, dat iedereen op de goedkoopste wijze aan licht komen kan en trachten wij steeds het nog goedkoopere te maken. 't Is veel aangenamer te zamen over een vroolijken weg te gaan, dan rond ons anderen in het duister te zien spartelen. Ze zijn er wel, die liefst in het donker hun slag zoeken te slaan, maar die zijn het juist, die in den vollen dag moeten geplaatst worden.

Over honderd jaren zullen ze, wie weet wat voor licht hebben; maar ik wenschte, dat we nu maar vast aan dat electrisch begonnen. Waarom zouden wij het nakroost het betere niet gunnen, als wij ons mochten verblijden in het goede.

Liefde en liefdebewijzen.

IN DIVERSE SOORTEN.

Lief, lieflijk, liefde; dat zijn drie woorden, die ieder even mooi vindt, gaarne hoort en dikwijls gebruikt. Men heeft ze maar te noemen en velen knijpen verge-

noegd de oogen dicht, ongeveer als de poes, die op een warme stoof zit. Wat de zaak betreft die er door aangeduid wordt, daarmee is het als met sommige artikelen in den kruidenierswinkel, men heeft ze van 1e, 2e en 3e qualiteit.

Lief, dat is ieder op zijn beurt, vooral als hij weet op te zitten en pootjes te geven en als hij maar gelooven wil, wat hem wordt wijs gemaakt. Lief is eigenlijk alles, als het maar is zooals men het gaarne heeft, dat wil zeggen, als men zijn zin krijgt. Lief is ook dikwijls wat men met geen anderen onbeduidenden naam weet te kenmerken, omdat men niet zeggen wil, dat men het goed of slecht vindt. In zulke gevallen wordt zelfs wel eens van „heel lief” gesproken.

Liefelijk, wat zooveel zeggen wil als beminnesswaardig, is minder algemeen in gebruik, tenzij bij hen, die eigenlijk niet weten, wat het beteekent. Het komt daarbij ook meer op den bijzonderen smaak aan, want de een geeft die benaming aan dingen daar een ander voor weg loopt en het is ook de vraag of zij, die iets liefelijk noemen, werkelijk liefde daarvoor gevoelen; maar er is iets zalfachtigs in dat woord en daarom kan het glad maken en bedekken wat oneffen of leelijk is.

Liefde in den verheven en waren zin van het woord is een primasoort, maar dat voor den eenen te fijn en voor den anderen te duur schijnt en dus een artikel, waarin weinig omgaat.

Men noemt haar wel eens eene behoefte, maar 't is er dan toch eene, die bij velen niet zwaar schijnt te wegen. Men noemt het een sieraad, maar daar velen zich niet mee tooien, hoe mooi zij het ook vinden. Op elk gebied vindt ieder de liefde al het schoonste, dat men bedenken kan en het beste goed, waarnaar men streven moet, maar 't is of de menschen bang zijn, dat ze er te veel van zouden krijgen of te goed zouden wezen.

Intusschen is het te betreuren, dat er met een woord, waardoor zoo schoone zaak wordt uitgedrukt, zoo roekeloos gespeeld wordt; dat het zoo vaak uitdrukt wat zijn moest, maar niet is; dat men zich zelve zoo gemakkelijk bedwingt, meenende in het bezit te zijn van een goed, waarvan men nog zelfs het eigenlijke wezen niet leerde kennen.

Een natuurdriest, een oogenblikkelijke aandoening, een voorbijgaande opwelling, een zoeken van anderen om eigenbelang te dienen, wordt licht voor liefde gehouden, ofschoon het niet veel anders is dan de zeepbel, die door allerlei kleuren een oogenblik schittert, maar uiteen gaat, zoodra maar een lichte ademtocht haar aanraakt.

Liefde, op achting en waardeering gegrond, is een plant, die in geen zelfzuchtigen bodem tieren kan en daarom ras verflinst, als ze al voor een oogenblik scheen levenskracht te bezitten. En de menschen lijden aan die kwaal der zelfzucht zoo algemeen, dat men reeds daarom de wereld wel een groot ziekenhuis kan noemen.

Een natuurlijk gevolg daarvan is, dat er dan ook dikwijls weinig waarde te hechten is aan diezelfde liefdebewijzen, waarvan hoog wordt opgegeven. Ze zijn in vele gevallen niet meer dan ijdele vertooning, waaraan slechts zij waarde kunnen hechten, die door den schijn gemakkelijk worden verblind of waaraan men slechts daarom eenige aandacht schenkt, omdat men een ander voor een onaangename gewaarwording wil sparen.

Er gebeurt veel op het gebied van het liefdebetoen, dat zeker niet gebeuren zou, als ieder maar handelde naar het ingeven van zijn eigen gemoed. Er worden vaak bewijzen van genegenheid gegeven, omdat men den naam niet hebben wil van bij anderen achter te blijven of minder dan zij te zijn; omdat een zekere welvoeglijkheid (wij zouden liever zeggen onvoeglijkheid)

dat noodzakelijk maakt; omdat men daarmede eenige eer, dikwijls in de gevolgen voordeel, wil behalen. Soms laat men zich met open oogen bedriegen, omdat er toch altijd iets streelends in gelegen schijnt, als men ons van genegenheid uiterlijken schijn geeft, die intuschen slechts dient, om te bedekken wat men niet wil laten zien of te zien te geven, wat niet bestaat. Wij zouden dat alles onopgemerkt kunnen laten, als niet door een en ander schade werd toegebracht aan de maatschappij, aan de samenleving, aan elk deel daarvan. Gebrek aan liefde is treurig, maar geveinsde liefde is afschuwelijk. Het eerste is een ramp, maar die men ziet en waarbij men kan weten, wat daartegen te doen is; de laatste is een verraderlijke kwaal, die onverwacht den dood brengen kan, als men de genezing verzekerd waant.

Wij zouden daarom wenschen, dat men wat meer nadacht over hetgeen de liefde is en de liefde eischt. Ze zou dan zeker niet minder betoond worden en hare uiting zou oprechter zijn. Het staat nu eenmaal bij allen vast, dat de liefde een onmisbare band is, die de menschen aan elkander moet verbinden, dat daarin aller geluk den besten waarborg heeft, maar dan moet die band niet zijn als het rag, dat bij de eerste aanraking verbroken wordt, dan moet het integendeel een band zijn als ijzer zoo sterk, want dan alleen houdt ze vast en wat vast is, dat alleen is duurzaam.

Laten slapen of wakker maken.

Er zijn menschen, die bang zijn van een tochtje, van een muggebeet, van een zuur gezicht, en die daardoor

eigenlijk maar een moeilijk leven hebben. Waar een ander gemoedigd zijn weg gaat, zien zij gevaar; waar een ander rustig neder zit, kijken zij steeds angstig om, en als ze hier of daar een woord opvangen, dat zij òf nooit hoorden, òf dat hun verdacht klinkt, dan kruipen ze in een hoek als een slak in zijn huisje.

Of dat een eigenschap is die men moet ontzien, zoodat men die luidjes als kraakporselein behandelt en zorgvuldig alles vermijdt wat hunne rust storen zou? Ik geloof het niet.

Zwakheden en gebreken worden slechts erger als men ze ontziet of inwilligt, en het ergste is, dat daardoor een gebrek, waaronder alleen de bezitter leed, eindelijk een plaag, een ramp wordt ook voor anderen.

Tot de vreemde verschijnselen, die de menschen en de samenleving ons dikwijls te zien geven, behoort ook, dat er niemand is, die niet gaarne wat nieuws hoort en dat zoovelen toch zoo bang zijn voor wat nieuw is.

Laat er eens wat vreemds te zien of te hooren zijn, dan worden de halzen uitgerekt, om er niets van te verliezen en als het gezien of gehoord is, dan keeren velen zich af met een gezicht, zoo benauwd, of ze minstens van een vergiftige slang gebeten waren.

Eerst jagen en haken naar het nieuwe en dan er op schelden en het bestrijden. Dat is zoowat de gewoonte van velen. Ze gelijken precies op de kinderen, die men waarschuwt op zwak ijs te gaan, maar die toch eens gaan beproeven of het heusch zwak is en een nat pak krijgen.

Het leelijkste is, dat, die zich niet vereenigen willen met een nieuw denkbeeld of eene nieuwe zaak, hun uiterste best doen, om er anderen ook tegen te maken.

Maar waarom komt men er ook mede voor den dag? Laat maar blijven wat is, dan wordt niemand geschokt,

bedroefd, geërgerd of zoo iets, alsof zij dan niet het slachtoffer waren, die in het donker bleven zitten.

't Is al dikwijls gebeurd, dat er iemand voor den dag kwam met een nieuw snuffje en zich meende uit te slooven, als hij dat anderen smakelijk zocht te maken. Maar, ja wel! Hij had buiten den waard gerekend. Ze waren er wel, die het mooi vonden, die het overnamen zelfs, maar er waren er ook heel wat, die moord en brand riepen, omdat zij en anderen in hun rust gestoord, in hun wijsheid geschokt werden. Ze hadden maar willen blijven in het oude bekende en beperkte kringetje, waarin zij zich steeds bewogen hadden en er waren er zelfs, die met een deftig gezicht verzekerden: men had die luidjes niet moeten storen in hunne rustige rust.

Maar als die stelregel altijd gevolgd was, dan zouden we nu heel wat missen en minder weten, waarvan allen genot hebben. Als men die kitteloorigen of vreesachtigen steeds ontzien had, wat was er dan van de wereld geworden.

De groote mannen, die nog voortleven in hun onsterfelijk werken wier nagedachtenis men zegent, werden steeds met smaad en wantrouwen ontvangen en hadden nog al wat door te worstelen en door te staan, alvorens zij eenige vrucht van hun pogen zagen.

En als die nu eens gezwegen hadden of de uitkomsten van hun onderzoek hadden teruggenomen, ten einde die braven niet te hinderen, die zoo gemakkelijk voortdommelen op het kussen hunner oude kennis; als de wereldhervormers geweken waren voor de wereldbedervers, dan zouden we nog zoo iets hebben van Jantje in den kinderstoel.

O! dat bang zijn, om de menschen te laten denken, al krabben zij zich somwijlen achter de ooren, eer ze er in gedacht zijn; dat naar de oogen zien van hen, die voor een tochtje vreezen, dat houdt zooveel goeds tegen en is zoo vernederend voor den mensch en de menschheid,

terwijl het tevens zoo weinig vertrouwen toont in de deugdelijkheid van wat men meent te moeten voorstaan.

Alleen het goede houdt stand en wat niet deugt verdwijnt door zijn eigen nietigheid.

En men zegge niet, dat niets voor den dag gebracht mocht worden voor dat het gebleken was deugdelijk te zijn, want juist door het verwerken van het gebrekkige is het goede eindelijk voortgekomen.

't Zijn onze vrienden niet die op de wacht staan, om te zorgen dat niemand onze rust store, als we de oogen flink moeten uitwrijven en toonen dat we wakker zijn.

Die vriendelijke vrienden zouden ons in den dut willen houden, om met ons te kunnen sollen en.... hun eigen oogmerken te bereiken.

Ik ontken niet, dat we soms opschrikken en verbluft staan; ik beweere niet dat ieder die ons wakker maakt met verkwikkende redenen komt, maar dat moeten we er voor over hebben. Als we eens wakker zijn, staat het aan ons, om te oordeelen of men ons te recht wakker maakte en we behooren den moed te hebben, om aan te nemen of af te keuren wat men ons voorzet, niet naar de willekeur van de keurmeesters, maar naar de uitspraak van onze eigen overtuiging.

Laat ons daarom niet meenen, dat zij de beste zijn, die kortweg tot zwijgen doemen, als, naar hun oordeel, het spreken schaden zou. Die doofpotten-theorie behoort noch in onzen tijd, noch bij den redelijken mensch, in welken tijd hij ook leve. Beter is het met voorzichtigheid het vonkje aan te blazen; want de doofpot wordt koud en die er om henen zitten bibberen, maar die bij het vuur zitten kunnen ontgooien en door hun levensgloed anderen verwarmen.

Krachtige woorden.

Het begrip van krachtig is zeer verschillend. Ofschoon er in het wezen der zaak wel geen verschil kan bestaan, wordt toch vaak daarvoor gehouden, wat er van verre zelfs niet op gelijk, en omgekeerd, wordt wel eens voor geweld, of overmoed, of onbeschaamdheid gehouden, wat werkelijk van kracht getuigt.

Ik spreek niet van natuurlijke kracht, al blijkt het ook, dat men in de bepaling daarvan, eveneens uiteenlopend oordeelt. Maar ik denk aan kracht op een ander gebied en allernaast aan die kracht, die velen meenen in den mond, dat is in hunne woorden te bezitten.

Wie er ook overigens zijn zwakheid niet loochenen kan, die gelooft toch, dat hij daarom wel kracht kan toonen in de taal, waarvan hij zich bedient. Ja, somwijlen maken zij, die het minste kunnen, daarmede de meeste vertooning.

Het is ten allen tijde de gedachte van enkelen geweest, dat zij aan hunne verzekeringen niet alleen, maar zelfs aan hunne verhalen en dagelijksche praatjes een zeker gezag konden bijzetten en daaraan meer ingang verschaffen, wanneer zij van tijd tot tijd eens een kras woord daaraan toevoegden.

Zulk een kras woord was en is dan eene of andere verwensching of wel den naam van een of ander, dat in de natuur eene eigene plaats bekleedt, maar bij hetgeen men zegt of verhaalt, zooveel te pas komt, als een gelukwensch aan iemand die in het water valt.

In zekere standen en betrekkingen vooral meende men, dat die krachtige woorden onmisbaar waren. Wie

over anderen te gebieden had, begreep altijd, dat hij zijn gezag niet handhaven kon, zonder van tijd tot tijd eens ferm van die krachtige woorden te gebruiken. De invloed, dien hij uitoefende, meende hij, was de heerlijke vrucht van zijn schrikbaarlijk woord.

Misschien heeft men daardoor wel eens onrecht gedaan aan menigeen, wiens betrekking hem een man van krachtige woorden deed achten en die toch werkelijk zijn macht en roem daarin niet zocht. Zoo bijv. was het oudtijds een gewoon gezegde, — ik geloof juist niet, om een eervol getuigenis te geven, maar een gezegde op het algemeen gevoelen gegrond — hij vloekt als een soldaat of als een matroos!

Ik mag niet beslissen of dat menschensoort zich werkelijk de eer had waardig gemaakt, in dezen als voorbeelden genoemd te worden; maar ik heb wel eens gevraagd, waarom juist die titularissen bij voorkeur van krachtige woorden gebruik moesten maken. Niemand loste mij dat op, ten ware men als zoodanig wil laten gelden, dat zij die soldaten of liever exerceer- en doodschietmachines moeten maken, doorgaans (heel natuurlijk!) met onwilligen te doen hebben en daarom wel eens ongeduldig, wrevelig, toornig in krachtige bewoordingen hun troost zoeken.

Maar dit is zeker, dat men nu geen matrozen en soldaten meer als voorbeelden behoeft te kiezen, men zou nu kunnen zeggen: „hij vloekt als ieder fatsoenlijk man!”

Wat die matrozen en soldaten een voldoening hebben van hun krachtig spreken. Niemand schier benijdde hen hunne betrekking, maar dat krachtig, dat fors en indrukwekkend spreken, dat benijdde men hen toch. Vandaar de poging om hen daarin na te volgen, zoo al niet te overtreffen en vandaar ook, dat in onze tegenwoordige maatschappij het al heel onfatsoenlijk is en gebrek aan levenskunst verradt, als men geen krachtige woorden bij de hand heeft, die als het ware te

kennen geven: ik ben toch nog krachtiger, dan de hardvochtigste soldaat en de luchthartigste matroos.

Om die eervolle onderscheiding wel te begrijpen, moet men in aanmerking nemen, dat het begrip van fatsoen met onze voortgaande beschaving ook al veranderd is. Men heeft nu begrepen, dat die soort van krachtige taal den beschaafden man doet kennen en dat de gedurige aanroeping van alle natuurkrachten het beste bewijs is, dat men de waarde der natuurvereering heeft leeren zien.

Vandaar, dat wij met de krachtige woorden overstelpt worden en van onzen tijd den indruk ontvangen, dat men nu eene hoogte van kracht in ieder opzicht heeft bereikt, die nog vruchteloos naar woorden, krachtig genoeg, zoeken moet.

Kleingeestigen en menschen, die niet op de hoogte zijn van den tijd, durven nog wel eens vragen: of niet wat meer krachtbetoon in het leven en wat minder van die krachtige woorden verkieslijk zouden zijn. Maar op zulke onnoozelen moet men geen acht geven; zij begrijpen niet wat de roeping van onzen tijd is en zouden waarlijk de ontwikkeling in den weg staan van onze jeugd, die nu reeds, vóór dat zij nog weten wat mensch zijn beteekent, laat staan wat manlijke kracht is, zich in de krachtige taal der krachtige woorden oefent.

Het bewijs daarvoor ligt voor de hand. Men behoeft niet eens op de straatjeugd te letten, die tot de onbeschaafden gerekend worden, maar wie zijn oor te luisteren legt, waar de hoop des vaderlands uit alle kringen bijeen is, die kan zich overtuigen, dat zij elk voorgeslacht in krachtige woorden zoeken te overtreffen.

Ook daardoor moeten wij misschien naderen aan die ware gelijkheid, die men veel te lang veronachtzaamd heeft. Ze zijn voorbij, de dagen waarin iemand zich van zijnen minderen, door minder krachtige woorden wilde onderscheiden. Wat men oudtijds meende alleen

in achterbuurten tehuis te behooren, is het eigendom geworden van de meest beschaafde kringen. En als er geen wedijver tusschen de hoog- en laaggeplaatsten is in het streven naar uitgezocht krachtige woorden, dan is het waarschijnlijk alleen, omdat onze zoogenaamde lagere standen hebben leeren inzien, dat er geen kans is hunne meerderen in dat opzicht te overtreffen.

Toch rijst daarbij de gedachte, of onze negentiende eeuwse beschavers de zaak wel recht inzien. Zij willen nog altijd, dat de meer bevoorrechten voor de minder gezegenden de leidslieden tot het goede zullen zijn. Maar, waar de eersten zich nu geheel op de lijn van de laatsten plaatsen, valt het denkbeeld van meerdere geschiktheid tot leiding immers geheel weg. Wellicht naderen wij dus den tijd, waarin de rollen zullen omgekeerd worden.

Als ons volk, in de daarvoor bestemde scholen, leert de kracht zijner woorden te zoeken, in waarheid, oprechtheid, zachtheid en goede trouw; wie weet of de beschaving dan niet een weldadige regen zal zijn, die op de lager geplaatsten nederdrupt, maar ook een reinigende vlam wordt, die uit de diepte opstijgt tot de hooger geplaatsten.

Maar wij willen ons niet op het gebied der gissingen wagen en laten dat aan de dagen, die volgen zullen, over. Voor het oogenblik meenen wij te kunnen volstaan, met het volk, voor hetwelk wij schrijven, een, zoo wij meenen, goeden raad te geven, dat het n. m. allen ten voorbeeld zij, hoe men, zonder dat er krachtige woorden worden gebruikt, op iemands woord kan vertrouwen; dat het zijne taal toone te waardeeren, door de kracht er van te doen uitkomen in woorden, die de zaken eenvoudig zeggen; en dat het nooit meene, dat de zoogenaamd krachtige taal, hoe fatsoenlijk die overigens zij, den krachtigen mensch te zien geeft, omdat elke buitensporigheid, ook in woorden, het duidelijkste

bewijs geeft, dat men eigenlijk niet weet wat men spreekt en hoe men spreken moet.

Genot.

Zoo waar het is dat alle menschen, zooal niet haken naar genot, dan toch daarvoor niet onverschillig zijn, zoo waar is het ook, dat de smaak veel verschilt in de keus.

Gij kunt u soms niet begrijpen, dat iemand genot vindt in iets, dat gij verwerpt, maar denkt er niet aan, dat wat u bekoort, menigeen een afschuw is.

Eigenlijk is het heel gelukkig, dat niet allen hetzelfde najagen, want dat zou de gelegenheid tot genieten voor velen beperken. Maar 't is jammer, dat het genot vaak gezocht wordt, waar het gansch niet te vinden is en dat sommigen zoover gaan, van als genieting te verheffen, wat verstand en geweten gelijkelijk afkeuren.

Veel hangt hier af van de meerdere of mindere beschaving. Een schoon gezang, een welluidende muziek zullen de ontwikkelden aangenaam zijn; de minder beschaafden vinden behagen in verward geschreeuw en ellendig gekras.

't Is niet te zeggen, welke ellendige en den mensch onteerende dingen somwijlen schijnen genot te geven.

Wij zeggen met opzet: schijnen, want dat ze waarlijk daarvan genieten zouden, kunnen wij maar bezwaarlijk gelooven.

Maar wij mogen daarom de vraag wel eens stellen: wat waarlijk genot is.

Zou het de voldoening zijn van elken lust, van elke neiging, die soms opwelt? Doch dan zou men eerst overtuigd moeten zijn, dat die lust naar niets anders uitging, dan naar hetgeen goed en betamelijk is.

Zou het zijn, wat men zoo al tot genieten brengt, maar dan zou er meer eenheid van begeeren en meer zuiverheid van bedoeling moeten zijn.

Genot is, wat de edelste aandoeningen bij den mensch opwekt, wat hem met reine gewaarwordingen vervult en wat hij ten allen tijde zonder blozen kan smaken.

Natuurlijk staat het eene genot hooger dan het andere, zonder dat daarom het lagere of mindere af te keuren is.

Schaatsen rijden bijv. is voor de liefhebbers een genot, maar een uur doorbrengen in leerzaam gezelschap of onder het lezen van een goed boek, is het voor anderen evenzeer.

Nu zal niemand ontkennen, dat het laatste als meer winstgevend voor het leven, hooger staat, zonder daarom het genot der ijskrassers af te keuren.

De hoofdzaak is, dat elk genot onschuldig zijn niet door bijkomende zaken tot het minder gepaste aanleiding geve.

Daartoe behoort, dat het niet gezocht worde op den tijd, die voor andere en betere dingen moet worden besteed; dat het niet verlengd worde tot oververzadiging, en dat het steeds gesmaakt worde op zoodanige wijze, dat men zich voor niemand behoeft te schamen en steeds met genoeg en aan denken kan.

Het is daarom wel goed, dat men het begrip van genot bij het algemeen veredele en hen, die alleen voor het lagere vatbaarheid hebben, doe verstaan, dat er wat beters is, dat meer oplevert en duurzamer is.

Wij houden dat voor beter dan den eisch tot onthouding van alle genietingen voor allen te stellen.

Ze zijn er, die het onschuldigste afkeuren en wel zouden willen, dat men zich van alles onthield, wat de wereld, waarin wij leven, te genieten geeft. Sommigen gaan nog een stap verder en zouden u willen dwingen, slechts genot te vinden in dat, wat zij met dien naam bestempelen, omdat hunne bekrompenheid daarin alleen vreugde vindt.

Er kan hier van geen dwang sprake zijn. Als gij iemand ontmoet, wiens lust uitgaat naar datgene wat gij verkeerd dacht, dan moogt gij hem uwe meening mededeelen, maar tracht niet hem te dwingen zich onbepaald aan uwe zijde te scharen, want of gij stelt hem aan teleurstelling bloot, of, wat erger is, gij maakt misschien van hem een huichelaar.

Het volkomen vrij zijn in de keus onzer genietingen is een genot op zich zelf; maar die vrijheid moet door het verstand bestuurd worden, opdat ze niet in bandeloosheid ontaarde.

Vraagt nooit aan de menschen of het genot dat gij zocht, geoorloofd is. Wat de een heel goed vindt, zal de ander hoogelijk afkeuren. Er is een ander rechter, die hier beslissen moet. Gij hebt hem altijd bij u en zijn uitspraak bedriegt niet; het is uw eigen geweten.

Wie het oordeel van dien vriend niet vertrouwt of niet volgt, loopt groot gevaar op de klip van laag en onteerend of althans van slecht gekozen en ontijdig nagejaagd genot te verzeilen.

Men moet ten aanzien van zijn genietingen soms nog veel nauwer toezien, dan bij de handelingen des gewonen levens. Deze laatste verdringen elkander en het goede en kwade wisselt zich daarin af, zonder dikwijls merkbaar spoor achter te laten; maar wie zich aan laakbare genietingen gewendt, neemt daardoor vaak een plooi aan, waaruit hij zich niet gemakkelijk los maken kan en die den treurigsten invloed oefent op het geheele leven.

Men vergete het niet, dat de mensch een hoogere roeping heeft, dan naar de inwilliging zijner soms dwaze en verkeerde lusten te jagen; hoe beter de levensopvatting is, hoe reiner ook het genot zal zijn, waarnaar men zich uitstrekt.

En dan, men houde in alles maat. Het buitensporige maakt het onschuldige schuldig, en die in het genieten de maat te buiten gaan, beklagen zich ras over hetgeen eens vurig door hen werd begeerd.

Wij houden het er voor, dat ieder in zijn kring, naar zijn aard, op zijne wijze genieten kan, ook al is het leven hem niet in alles een bron van vreugd; maar zeker zij het meest, die geleerd hebben hun genot daar te zoeken, waar geen walging, geen onvoldaanheid, geen zelfverwijt te wachten is en waarvan de herinnering evenveel vrede geeft als het oogenblik van genieten.

Iets over Neuzen.

Onze taal heeft een tal van spreekwijzen, die aan de leden van het menschelijk lichaam of derzelver werkzaamheid ontleend zijn.

Men spreekt van haarpijn te hebben; van een goed oog, een open oor ergens voor, of den mond van iets vol te hebben. Men laadt zich van alles op den hals, heeft een en ander achter den rug; het zijn twee handen op een buik; men heeft lange armen of lange vingers (dit laatste is niet van het beste); het zijn sterke beenen die de weelde kunnen dragen; men leeft op een grooten voet en nog zooveel meer. Maar schier niet een lichaamsdeel geeft zooveel aanleiding tot zinrijke uitdrukking als de neus.

Iemand heeft al lang dit of dat in den neus gehad. Bijv. hij voorzag gansch duidelijk dat zijne verschillende tegenstanders, ofschoon ze elkander voortdurend bij den neus hebben, heel vriendelijk zich ver eenigen zouden, als het er op aan kwam, hem eens een poets te spelen.

Het reukorgaan behoeft daarvoor niet altijd zoo fijn te zijn, want er zijn van die sterkkriekende zaken, die men ook bij tijdelijke verkoudheid gemakkelijk zou kunnen onderscheiden.

Als men het ook maar in den neus had, waar men bij den neus wordt genomen. Maar in dat opzicht bedriegt men zich vaak of liever laat men zich bedriegen. Want het is verwonderlijk hoe sommige menschen ziende blind zijn en zich laten beetnemen door den een of ander, die toch eigenlijk zoo leep niet is, maar eenvoudig gebruik maakt van de gelegenheid, die hem wordt aangeboden.

Een goeden neus te hebben is voor allen een zeer gewenscht bezit, ten minste als men eerlijk genoeg is en zelfstandigheid genoeg bezit, om wat een reukje heeft eenvoudig weg te werpen. Het is nauwelijks te begrijpen en toch is het zoo, dat velen liever in een bedorven lucht leven en anderen evenzeer daar aan wagen, dan dat zij zich zouden afkeeren van wat kwalijk riekt en daarvoor waarschuwen. Velen hebben een wonderlijken smaak of zij dringen zich op, dat iets overheerlijk is, om er ten slotte bedrogen mee uit te komen.

Vandaar dat velen leelijk op den neus kijken of een langen neus halen, als de dingen gansch anders uitkomen dan ze gedacht hadden. Vooral als men meende, dat men zijn zin krijgen zou en er zelfs al roem op gedragen had, dat de plannen gelukken moesten, dan is dat op den neus moeten kijken een leelijke zaak. En toch hoe vaak zien wij dat gebeuren. Men bouwt op het woord of op de goede trouw van anderen,

men meent zeker te zijn van hunne medewerking, de plannen zijn al gereed. En zie, daar laten zij u in den steek, werpen al uwe vooruitzichten in duigen; is het wonder, dat ge verbluft staat en op den neus kijkt en u nog gelukkig achten moogt als anderen zich niet met uwen langen neus vermaken.

Eigenlijk is dat heel leelijk, als men zich verblijdt in de teleurstelling en misrekening van anderen. Maar men mag ze wel eens uitlachen die zoo zwetsen en pochen, alsof ze de wereld in pacht hadden en die ten slotte blijken, hunne geringe kracht te hebben overschat en met Pietje bedroefd in een hoekje moeten kruipen, om hunne dwaze figuur te verbergen. Beter is het nog medelijden te hebben met hen, die meestal uit domheid misgetast hebben en die een langen neus halen, omdat ze verkeerd gezien, wellicht door waan verblind, wat voor ieder open lag, voorbijgezien hebben, met andere woorden, omdat ze met den neus en niet verder keken, dan zoo lang of kort hun neus toen nog was.

Zeker is het wel eens noodig voor sommigen den neus te stooten; dat leert voorzichtigheid en doet goed, al grijpen ze ook pijnlijk naar dat beleedigde lichaamsdeel.

Velen worden niet wijs voor ze die kuur ondergingen. Gij kunt ze alles duidelijk uiteenzetten, met de stukken hen overtuigen en toch luisteren ze niet en slaan uwe beste raadgevingen in den wind, totdat de neus ferm gestooten wordt. En dan, ja dan zeggen ze of denken ze althans: ze hadden gelijk, die ons raad gaven, maar de gestooten neus wordt al vast bont en blauw. Zeg aan den eenen: die vriend is gevaarlijk voor u; hij blijft aan hem zich vastklemmen, totdat hij met hem in de gracht rolt. Zeg aan den ander: zij meenen het niet wel met u; zij gaan met hen arm in arm tot ze hier of daar in het slijk worden af-

gestooten. Daar is geen ander geneesmiddel voor zulken, dan een misselijke ervaring. En ook deze is dikwijls nog niet eens voldoende, want er zijn er, die wel honderdmalen den neus stooten en die er zich telkens maar weder aan wagen.

Men zou kunnen zeggen, dat wij zoodoende beklagenswaardigen onder den neus wrijven wat hun ongeluk is. Maar waarom maken zij zich ongelukkig?

Dat is immers hun eigen schuld. Daarop te wijzen is geene onmeedoogendheid, want wij weten, dat de vriend die feilen toont, verre boven den vleier te stellen is. Als iemand zich tegen allen goeden raad, tegen beter weten, aan dwaze stappen of verbintenissen waagt, dan is het billijk hem onder den neus te houden, dat hij zichzelf heeft afgebroken.

Dikwijls geschiedt dat met een zeker leedvermaak, als men meent anderen te kunnen plagen, omdat ze evenmin hun zin kregen; maar dat keuren we zeker allen af, omdat het dan toch niet meer baten kan. Als de een den ander zoekt te bedriegen en ze komen beiden beschaamd uit, dan hebben ze ook geen reden elkander iets te verwijten of onder den neus te duwen. Ze moeten het maar aan anderen laten om over hunne gemeenschappelijke handelingen den neus op te halen, die dat ook zeker niet zullen nalaten, zoovelen ze van verkeerde handelingen afkeerig zijn.

De slotsom is, dat het zaak is, in alles en bij allen, op den neus te passen, want het is maar waar, die den neus schendt, schendt het aangezicht. Men moge het dan blanketten of op andere wijzen zoeken op te sieren, maar geschonden is het en blijft het. En dat is voor iemand die nog eenige schaamte heeft, niet alles, door zijn geschonden tronie bekend te zijn als.... ja ik weet niet als wat. Maar zeker is het, men schuwt dezulken en wacht zich voor hen; er moet heel wat gebeuren, zullen ze dat te boven komen. Ze

kunnen zich omsluisen, maar de geschonden neus gaat daarmee niet weg.

En nu meene niemand, dat wij hier van zeldzame exemplaren spraken. Wat wij zoo langs den neus weg zeiden, argeloos en in allen eenvoud, dat kan in de werkelijkheid dagelijks waargenomen worden, want als ge in de wereld rondziet, dan bijten u zulke neuslijders in den neus.

Kleinigheden.

Er zijn zoo eenige dingen in de wereld, die men even zooveel haten als beminnen moet. 't Gaat er mede als met de bijen. Steekt er u eene in het aangezicht, dan wenscht ge die ver weg; ziet ge haar op de bloemen honing verzamelen, dan zijt ge dankbaar voor het bestaan en den arbeid dier kleine, maar veelbeteekenende schepselen.

Zoo is het ook met kleinigheden. In vele gevallen hebben ze eene onschatbare waarde, in andere opzichten zijn ze soms de oorzaak van veler verdriet.

Het is eene oude waarheid, dat het kleine hoog te waardeeren is, omdat het den grond moet leggen tot het groote, waarnaar ieder wenscht, ieder streeft, ieder jaagt.

De stuivers, die gespaard worden, maken ras een gulden en het hapje brood is voor den hungerigen eene verkwikking, als hij geen kans ziet aan een uitgebreiden maaltijd aan te zitten.

Ik behoef er niet meer van te zeggen, want zelfs zij, die dagelijks het kleine verachten, verwerpen of

over den balk gooien, zij zullen het ons toestemmen, dat het eigenlijk dwaas is, daarvoor onverschillig te zijn.

Maar dat is het juist waarop ik wijzen wilde. Men stemt de waarheid toe, keurt het af als anderen haar miskennen, maar zelve beoefent men haar niet.

Ik denk bijvoorbeeld aan ouders, die bij de opvoeding hunner kinderen dat geheel voorbijzien en daardoor soms den grond leggen tot verdriet en ellende, zoowel voor hen zelve als voor hun kroost.

Als de gebreken der kinderen zich beginnen te vertoonen, gelijk het ontkiemend onkruid, dat zich nog maar even boven den grond vertoont, dan ziet men ze door de vingers of zegt dat het later wel beter worden zal; dikwijls zelfs vindt men die eerste openbaringen van naderend kwaad heel aardig en vermaakt er zich mede; maar als het later een onuitroeibaar gebrek geworden is, dan is het ach en wee! — maar aan wie de schuld?

Ik denk aan de achteloosheid, die de kleine scheur tot een groot gat laat worden, waardoor menigeen die goed gekleed zou kunnen zijn, nu met lompen loopt of althans om zijn slordigheid het medelijden en de hulp van anderen verbeurt.

Honderde voorbeelden zouden hier kunnen aangehaald worden, maar wie weet het niet, dat op de kleintjes passen het begin is van groote dingen. Wel niet altijd van dat heele groote, dat men zich dwaas genoeg als het doel voorstelt, maar wel van dat groote, dat voor hen groot zou zijn, die nu zelfs het kleine niet kunnen machtig worden.

Gij moet hierbij niet denken aan uwen buurman of aan de vrouw van dezen of dien, die gij meent dat door de minachting van het kleine er nooit boven op kwamen of ten gronde gingen; maar het is beter dat gij in eigen huis en in eigen leven eens rondziet en u de vraag stelt of gij niet meer zoudt hebben of zijn, als gij minder

onverschillig geweest waart voor de kleinigheden. De menschen hebben altijd veel te zeggen van het onkruid, dat ze op den akker naast den hunnen zien en daardoor gaat hun oog over de stekels in eigen hof henen, zonder dat ze die bemerken totdat ze er zo dik inzitten, dat ze met geen vrachtkarren kunnen worden weggevoerd.

Gij moet ook niet de les gaan lezen aan anderen, zoolang gij de ooren niet schudden kunt dat ze klappen, want de mooiste vermaning en de nuttigste waarschuwing missen hare uitwerking, als het is: „doe naar mijne woorden”, terwijl gij op uwe daden niet wijzen kunt. Juist in den kleineren kring, in het beperkt gebied van eigen huis en hart moet de strijd tegen verwaarloozing van het kleine beginnen. Hoe meer ge uit ervaring spreken kunt en hoe meer men de deugdelijkheid van uwe predicatie bij u zelve bevestigd ziet, des te meer zult gij luisterende ooren en volgzame hoorders vinden. Wie het zijn kleinen inprent en laat zien, kweekt zuinige en verstandige menschen en wie zelf het voorbeeld geeft, beweert krachtiger dan de beste redenaar.

Maar welke waarde de kleinigheden in het leven hebben, ze zijn in ander opzicht vaak de oorzaak, dat wij met lastige en vervelende menschen te doen hebben, menschen die, zooals het zinrijk wordt uitgedrukt, een mug uitzuigen en een kameel doorzwelgen.

Wie kent ze niet, die een argeloos woord, dat hen mishaat, een kleine mispas die niemand schaadt, eene onbeduidende zaak, daar niemand belang in stelt, breed uitmeten en als het er op aankomt het grootste en ergste, alsof het niets te beduiden had, laten voorbijgaan.

Wij noemen dat zaniken, spijkers op laag water zoeken en beschouwen die vitters en bedillers in de samenleving, als de kleine hondjes, die u des te harder aankeffen, hoe meer gij hen bestraft. Doorgaans getuigt

het niet van groot verstand, noch van een ruimen blik en allermint van doordenken en nadenken en daarom kan men dan ook met de muggeziften weinig uitvoeren. Voor overtuiging zijn ze meestal niet vatbaar en als ge meent hen tot een beter begrip gebracht te hebben, dan komen ze toch weer op hun stokpaardje terug.

Het zijn die bekrompenen, die den vooruitgang belemmeren en zelven altijd blijven waar ze zijn. Ze maken wel dikwijls u het bloed warm, maken ongeduldig en wrevelig, maar werken niet veel goeds uit. Daarom is het gelukkig als men geleerd heeft en nog beter als men van nature gezind is het onbeduidende over het hoofd te zien, het nietige niet te hoog op te vijzelen en niet bij het nuttelooze te blijven; maar immer naar het wezenlijke en degelijke te streven. Men moet zich over sommige dingen heenzetten; waar het noodig is, verdragen en vergeten en als men zelf bekrompen is, van de meergevorderden leeren.

Kleinigheden bestemd om groot te worden, verdienen zorg en achting, maar die niet anders zijn dan nesterijen en kleingeestigheden, werpe men als onkruid en vuilnis weg.

Navolgen of Naäpen.

In het wezen der zaak verschilt dat veel, maar in de praktijk wordt het eene dikwijls met het andere verward. Als men zich altijd er op toelagde goede voorbeelden na te volgen, wie zou dat niet goed vinden; maar dat zoovelen eigenlijk niets anders doen, dan een wanhopende poging om anderen na te huppelen, dat is al even bespottelijk als ongelukkig.

Zelfstandig zijn, zijn eigen weg volgen, als men eerst goed overdacht heeft welken weg men gaan moet, dat is wel zeker het beste. Maar behalve dat er velen zijn, die over een eigen weg of niet denken willen of niet denken kunnen, zoo zijn er ook velen die eene natuurlijke neiging hebben voor zich te laten kiezen of die heel aardig en mooi vinden, precies zoo te doen als anderen.

Jammer dat er aan het preciese meestal wat ontbreekt. Die anderen nadoen (om nu eens een ander woord te gebruiken) vergeten maar al te veel, dat eene handeling, die den eenen flink afgaat, bij den anderen groote moeielijkheden ontmoeten kan; dat eene daad, die het kenmerk van iemands karakter draagt, slechts kan nagevolgd worden door hen, die van hetzelfde allooi zijn.

Als iemand bijv. die gewoon is grappen te maken, luchtig te redeneeren en de zaken niet heel nauw te nemen, eene deftige predikatie komt houden, dan lacht gij hem zeker uit, al meent hij het goed, omdat men dat van hem niet gewoon is en zijn mond er niet naar staat.

Doen zooals en wat anderen doen, is eene eigenaardigheid van menigeen, die het natuurlijk niet weten wil, dat hij niet oorspronkelijk is, maar die daarin zijne voornaamheid, zijn overwicht, zijn zoogenaamde eer zoekt.

Men kan het waarnemen bij alle standen der maatschappij.

Als de zoogenaamde lagere zich veroorloven in kleding, manieren of wat ook, de hoogereren na te doen, dan zal het niet moeielijk vallen te ontdekken, dat zij buiten den kring gaan, waarin zij geleerd hebben zich te bewegen. De een lacht er om, de ander zegt: 't is toch erg in onzen tijd, men kan geen onderscheid meer zien; maar de liefhebbers, die nu toch ook eens willen meedoen, laten zich daardoor niet afschrikken.

Het ergste is, dat het doorgaans eene schadelijke zaak is. Wie begrijpt toch niet, dat het nooit voordeel kan geven, hooger geschat te worden dan men is en dat het nadoen van hen, die veel kunnen, den onvermogenen op bittere gevolgen moet te staan komen. Wie te zwak is om zich met een krachtigen te meten, moest aan het versje van Vader Cats denken, van de apen die hoog klimmen willen enz.

Maar meenen we nu niet, dat hetzelfde verschijnsel zich ook niet in andere standen openbaren zou. Ze zijn allen gelijk, of ze een fijn kleed of een grof pak dragen. Het verschil zit maar in den vorm, in de richting, die de naäperij aanneemt.

Onder de hooggeplaatsten in de maatschappij, hetzij ze zich zelven zoo noemen of daarvoor gehouden worden, zijn er altijd eenigen, die meenen nog hooger te zijn of door eene of andere toevallige omstandigheid zoo beschouwd worden. Men noemt dat *toongevers* en in die benaming ligt reeds opgesloten, dat zij werktuigelijke volgers hebben, die hen naar de oogen zien en die er op uit zijn te bewijzen, dat zij den toon ook gevat hebben. Vinden die zoogenaamde *toongevers* goed de allerbespottelijkste mode aan te nemen, dan vinden de anderen het dadelijk overheerlijk mooi, al hebben ze er eerst mede gespot.

Als de *toongevers* een of ander gebruik aannemen of afschaffen, dan huppelen de anderen achter hen aan en gaan soms nog een stapje verder. De bewondering of afkeuring, die men hoort en voor de algemeene denkwijze gelden laat, is vaak die van een enkelen; maar die terstond in koor nagebauwd wordt. Zoo gek, zoo onbeduidend, ja soms zoo leelijk kan het niet bedacht worden, of het vindt zijne voorstanders en deze hunne navolgers, als er maar een autoriteit is die voorgaat.

Het mooiste is, dat ook dit verschijnsel zich in alle standen openbaart, dat die zoogenaamde voordansers er

niet eens op gesteld zijn zoo nagedaan te worden. Doch juist dat geeft den sterksten prikkel er toe. Wie laat blijken dat hij iets meent te kunnen doen wat anderen niet doen en daardoor zich onderscheiden wil, die kan verzekerd zijn, dat hij nog veel meer dan anderen zijne nadoeners zal vinden.

Hebt ge wel eens een dierentuin in Amsterdam, Rotterdam of elders bezocht? Dan hebt ge zeker ook wel eens stil gestaan voor een verblijf, waarin zich een menigte dieren bevonden en kunnen zien, dat er van die groepen waren, waarin de een den toon, het voorbeeld gaf en de anderen soms heel potsig hem nadeden. Ik geloof dat het woord naäpen daarvan afkomstig is.

Nu is het zeker niet vleierend, onze menschelijke maatschappij met zulk eene dierenwereld te vergelijken, maar op welk gebied gij u begeeft, of ge aan de zuiver wereldsche dingen, of aan die welke hooger geschat worden denkt, het nadoen en napraten van anderen kunt gij overal vinden.

Misschien zijn de geleerden daardoor wel op het denkbeeld gekomen den mensch van dat zekere dierensoort te laten afstammen. Noem dat vrij eene afschuwelijke theorie, maar erken dat, zoo hier al van geene afstamming sprake is, de gelijkenis in sommige opzichten toch trefvend moet heeten.

Of de menschen er bij winnen zouden als het anders was? Ik geloof wel, ja. Of is het niet eene rusteloze kwelling, altijd te moeten rondkijken, hoe die doet en gene spreekt en dan zich daarnaar te vormen, dikwijls met moeite en tegen een zeker beter gevoel in, dat zich niet laat onderdrukken. Is het niet een kwelling, nooit te durven hechten aan eigen meening, maar altijd eerst te moeten vragen: wat zou die er van zeggen en zou gene mij daarom niet minder aanzien? 't Is maar waar, de grootste en onteerendste kwellingen legt de mensch zichzelf op, alleen omdat hij liever de slaaf van

anderen is, dan de gunst van die anderen te verbeuren, of, in zijn dwazen waan beneden hem te staan.

Een onwaardeerbaar dichter van onzen tijd heeft eens gezegd: „*Wees u zelf! sprak ik tot iemand. Maar hij kon niet, hij was niemand.*” Zouden er werkelijk zoovele niemanden zijn, die „zichzelf” niet kunnen wezen? Dan ligt het voor de hand, wat het geneesmiddel is voor eene belachelijke, maar tevens hoogst verderfelijke kwaal. Wees u zelf! ken u zelve, ontwikkel u zelve, verbind u zelve aan alles wat waar en goed is en vraag niet wat de wereld wil, vraagt, eischt, dreigt of prijzen wil, maar volg den weg dien verstand en geweten u wijzen. Meent ge dat er zijn, wier voorbeeld navolgenswaardig is, verhef u tot hen, opdat gij uit eigen beweging als zij moogt handelen; en meent gij, dat anderen op u zien, wenscht ge zelf een voorbeeld voor anderen te wezen, wees het dan zoo, dat ge niet lachen of schreien moet als gij uwe navolgers ontmoet.

S c h o o n m a k e n .

Tien tegen een, zoo niet de eene helft onzer lezers een heel vroolijk en de andere een heel leelijk gezicht zet bij dat eene onschuldige woord.

Het vrouwelijk personeel vindt in dat eene woord, de beschrijving van zijn hoogste genot, van eene onafscheidelijke levensbehoefte, van gewenschte opperheerschappij gedurende weken of dagen, van een heerlijk middel, om den man eens goed te doen gevoelen, hoe zijne andere helft hem het leven verbitteren of veraangenamen kan.

Daaruit volgt van zelf, dat de mannen minder inge-

nomen zijn met dat jaarlijksche overhoop halen en door-een gooien van alle huiselijke zaken; met die natte plaag, die u wil doen gelooven, dat zeep en water de heerlijkste gaven zijn; met dat huiselijk oproer, dat altijd ten gevolge heeft, dat de man het meeste betalen moet en het minste te eten krijgt.

Als dat heirleger van emmers, bezems, sponsen, zee-melappen en wat niet al meer, soms vermeerderd met een regiment altijd pratende en nooit verzadigde schoonmaaksters, uwe woning binnen trekt, dan kunt gij gerust zeggen dat de vrede voor eenigen tijd geweken is. Want hoe inschikkelijk de man is en hoe lief de vrouw vleit, ik houd het bijna voor een onmogelijkheid, dat de vredelievendste mensch dan nog gelijkmoedig blijft.

Het ergste van alles is, dat als de vrouw met zegevierende blikken u komt vragen of alles er nu niet keurig uitziet, of het in huis niet frisch riekt, zij u te gelijk iets onder den neus, of beter gezegd onder de oogen houdt, dat u het genot van al die netheid en frisheid doet missen, om de eenvoudige reden, dat het eene nota van extra uitgaven is, die de vrouw ten haren genoegen deed, waarvan zij alleen genoot en die haren echtvriend de bitterste dagen van het geheele jaar nog bitterder maakt.

Het is een soort van erfsmet, waarmede de vrouw in Nederland behebt is. Elders toch weet men van die jaarlijksche verwoestingen niet, en de vreemdeling, die er van hoort, laat nooit na, daar een bewijs in te vinden voor de naïveteit der Nederlandsche vrouwen, die door een jaarlijksche schoonmaak eigenlijk te kennen geven, dat zij het overige van het jaar zoo zindelijk niet zijn. Op de groote schoonmaak stuit alles af. Wie in April of Mei daarin zijn leven, zijne zaligheid vindt, kan van Juni tot Maart alles laten zooals het is. Maar wie dan ook de meeste emmers water door het huis giet, de meeste bezems verslijt en de grootste op-

ruiming houdt, om er weer eens wat nieuws voor in plaats te brengen, die is den naam van Nederlandsche waardig en kan, naar der vrouwen meening, veel meer aanspraak maken op een ridderorde of medaille dan de krijgsman, die in vele veldtochten zich dapper kweet. Men noemt ze helden, die zich baden kunnen in menschenbloed; zou men dan niet veel meer heldinnen noemen, die het liefste wat ze hebben zich laten baden in zeepsop?

Nederland is bekend als een zeer zindelijke natie, bij allen, die nooit een kijkje namen in huizen en buurten waar de watervrees alle schoonmaakwoede overtreft. Of ge een of tien boeken over ons land leest, gij zult overal gewag gemaakt vinden van onze netheid en reinheid. Het schijnt dus van ouds al zoo geweest te zijn, en daar ons volk eenen natuurlijken afkeer van het nieuwe heeft, laat het zich gemakkelijk verklaren, dat het aan die overlevering ook getrouw blijft en de schoonmaak in eere houdt.

En waarom zou het dat niet doen, als het tot zoo lichten prijs een zoo grooten roem hebben kan. Of is het niet roemrijk, door allen geprezen te worden omdat men geen stofje zien, geen vlekje lijden kan.

Of het echter een karaktertrek van onze natie is, die gezetheid op schoonmaken, dan wel een zwak, of gril waaraan onze vrouwen lijden, misschien tengevolge van het waterachtige van onzen bodem, zou ik niet durven beslissen. Ook in het laatste geval heeft echter het kwaad eene goede zijde, want wij worden daardoor bewaard voor voortdurende onreinheid. En schoon het ook redelijker schijne alles in dien staat te onderhouden, dat niet alles eenmaal des jaars van zijn plaats moet genomen en de inboedel dooreen gerameid, dienen we ons te verblijden, dat men de spinnen en ander gedierte geen vrije woning onder ons dak verleent.

Zou echter die schoonmakerij niet karakteristiek zijn

en er henen wijzen. dat men langen tijd veel onreins dulden kan, als maar een enkele maal onder grooten ophef de vertooning van schoon zijn wordt gemaakt. Eens in het jaar een groote verzoendag en dan de kerfstok maar weer gevuld. Op een bepaalden tijd alles laten blinken, om dan maar weer met het doffe en bevelte tevreden te zijn; een en ander zoo eens omkeeren, om de goede zijde te laten zien en het kwade zorgvuldig te bedekken; voor geen geld van de wereld afwijken van eene oude gewoonte en zich niet willen gewennen aan hetgeen ieder denkend mensch redelijk acht; zouden niet die huiselijke gebruiken bij een volk de afspiegeling zijn van wat het in elk opzicht en op elk gebied is?

Zeker is er eenig verband tusschen het een en het andere. Eene zoo ingewortelde gewoonte (bijna had ik gezegd: dwaasheid) moet wel met een volksaard overeenstemmen. En men zegge niet dat hier alleen van het vrouwelijke deel der natie sprake is, want als het andere bepaald daartegen gekant was, dan zou het zich wel laten gelden en aan het overhoop halen een einde maken. Of zou het een bewijs van menschelijke inschikkelijkheid zijn, waar men de vrouwen de handen ruim laat, om naar hartelust te boenen, te vegen, te plagen en.... te doen lijden. Laat het zijn wat het wil, er schijnt niets aan te veranderen; leeren wij er dan slechts uit, dat, waar er ook eene groote schoonmaak noodig zij, deze zeker dan volkomen gerechtvaardigd is, als er geen enkel vuiltje overblijft en het gebrek-kige oude met het doelmatige nieuwe verwisseld wordt.

Het zijn niet onze huizen alleen, waarin men het onreine toelaat, er is meer, dat een flinke schoonmaakbeurt noodig heeft. Nog beter als men door voortdurend rein bewaren zulk een periodieke groote kuur overbodig maakt.

Pas op uw tijd.

Er zijn menschen, die altijd te laat komen. Doorgaans zijn het die, die het meest vragen, hoe laat het is en die het meest op hun horloge zien.

Schijnbaar berekenen zij juist hun tijd en leggen zij het er op toe, te rechter uur te komen waar henen zij moeten, maar toch zijn anderen, minder nauwkeurige, hun in den regel voor.

't Is zoo iets dat aangeboren schijnt; althans ik heb er zelden ontmoet, die van dit gebrek genezen werden en dan moet men wel denken aan eene onverdelgbare eigenschap.

Ik noem het een gebrek, want men maakt het anderen daardoor lastig, verzuimt veel tijd en houdt de afdoening van zaken op.

Men heeft er iets op bedacht, om die gebrekkigen te hulp te komen en bepaalt bijv. den tijd eener samenkomst wat vroeger dan noodig is, ten einde de te laat komende op tijd te doen zijn.

Het is aardig gevonden, maar het is heel lastig voor hen, die zich aan het bepaalde uur houden en dan moeten wachten tot de achterblijvers gelieven te verschijnen.

Als men zaken wil afdoen, als men tijd wil besparen, als men anderen geen tijd wil rooven en vooral als men den indruk geven wil van nauwgezet te zijn, dan moet men op zijn tijd passen.

Er zijn menschen, die altijd te laat komen.

Doorgaans zijn het die, die zich meest beklagen dat het hun tegenloopt, dat alle dingen hun in den weg staan, dat zij, bij den besten wil, niet vooruit kunnen. Zij zoeken de schuld van hun achteraan komen of het

niet bereiken hunner oogmerken in allen en in alles, behalve in hun eigen gebrek; zij passen niet op hun tijd.

Om in de wereld vooruit te komen, dient men daar wel degelijk op te letten. Want daartoe is niet alleen noodig den tijd goed te gebruiken en in niets te verzuimen, maar men moet ook het goede oogenblik waarnemen, de gelegenheid benuttigen als die er is en niet achteraan komen als de kip bij den bak, nadat de haan dien reeds heeft leeg gegeten.

Het ergste is dat zij die te laat komen, niet alleen zichzelf benadeelen. 't Is wel treurig als iemand zijn eigen genot of geluk in de war stuurt, maar 't is heel leelijk anderen in den weg te staan door zijne traagheid of onverschilligheid.

Er zijn allerlei uitvluchten, waarmede de telaatkomers, op elk gebied, zich zoeken te verontschuldigen.

Iemand die te lang op zijn bijzijn liet wachten, heeft het o! zoo druk gehad; maar dan heeft hij onbedacht meer op zich genomen, dan hij ordelijk kon volbrengen; of de tijd is hem ontschoten, maar dat bewijst niet voor nauwgezet waarnemen van werk en roeping; of hij wist niet hoe laat het was, maar waarom het dan niet eens gevraagd.

Die in andere zaken achteraan komen, hebben ook waarmede zij zich verontschuldigen. Zij hebben niet geweten wat zij, bij onderzoek, best hadden kunnen te weten komen; zij hebben dit of dat in den weg gehad, dat zij bij een ernstigen wil best uit den weg hadden kunnen ruimen; zij waren niet in die gunstige omstandigheden als anderen, maar ze zochten de hunne ook niet te verbeteren; zij bezaten de talenten niet van anderen, maar des te meer hadden ze met hunne gaven moeten woekeren; kortom, ik geloof, dat er niet een uitvlucht te vinden is, waarmede men zich rechtvaardigen kan, als men niet op zijn tijd past en te laat komt.

Stiptheid in alles is daarom aan te bevelen en ook

hier zal het wel gelden, dat, wie in het kleine wat verzuimt, ook gemakkelijk in ernstige zaken aan dit gebrek toegeeft.

In één opzicht, zou men zeggen, passen de menschen altijd op hun tijd, namelijk, als het hun eigen belang geldt.

Ik durf beweren, dat zulks niet doorgaat, want elk tijdverzuim is tegen ons belang en als men in de daad steeds op het oog hield wat er te doen is, dan zou men wel vroeg er bij zijn.

Maar 't is waar. Sommigen laten u wachten en zuchten, behalve als hun eigen voordeel er mede gemoeid is.

Over de zulken zullen wij maar niet spreken. Ze zijn er, helaas! maar ze verdienen onze belangstelling niet.

Liever richten wij ons tot allen, die waar ze gewacht worden of noodig zijn, of nut kunnen stichten voor anderen of voor zichzelf, steeds tijd genoeg hebben en juist daarom niet altijd en overal op tijd zijn. Tot hen zeggen we: als tijd geld is, dan zijt ge het aan u zelve en aan de maatschappij, waarin gij leeft, verplicht de gulden les in beoefening te brengen:

„Pas op uw tijd!”

Dienen en Heerschen.

Het schijnt niet moeielijk tusschen deze twee te kiezen. Dienen is voor velen een afschrik; heerschen bekoort de meesten.

't Is de vraag: wie de beste keus doet; indien het kiezen hun ten minste vrijstaat.

Beide zaken kunnen zeer verschillend worden opgevat. Velen haten het dienen omdat zij meenen, dat het gelijk staat met slaaf zijn, de nukken en luimen van anderen te moeten gehoorzamen. Zij vergeten, dat er een dienen is, dat vrijwillig geschiedt, en dat soms vrij wat meer geluk aanbrengt, dan het gediend worden. Velen haken naar het heerschen, omdat zij meenen dan naar eigen willekeur te kunnen leven en handelen en anderen naar hunnen wil te buigen; zij vergeten, dat er vele heerschers zijn, die veel meer den naam van slaven verdienen, omdat zij over alles gebied voeren, behalve over zich zelven.

Maar ook daar waar dienen en ondergeschikt zijn hetzelfde beteekenen, daar is het dienen niet altijd een ramp.

Ik laat nog daar, dat er een genot in gelegen is, anderen te helpen, de lasten te verlichten en alzoo gelukkigen te maken, het dienen dat met gehoorzamen gepaard gaat en slechts een noodzakelijk gevolg is van maatschappelijke toestanden, kan tot het algemeen welzijn, tot het geluk van allen oneindig veel bijdragen.

Wie een waar begrip van dienen heeft, begrijpt dat hij in de eerste plaats orde en wet dienen moet en het is een bewezen waarheid, dat, hoe meer men zich aan de wet houdt, de samenleving des te rustiger en te degelijker is. Wie daarentegen beweren, dat dienen hetzelfde is als ieder, vooral den meerderen naar de oogen zien, altijd „als je blijft” of „Hansje mijn knecht spelen”, dat zijn van die flauwe, slaafachtige naturen, die geene zelfstandigheid kennen, en uit bange menschenvrees liever voor alles de oogen dicht knijpen, dan dat ze ook bij de innigste overtuiging zouden durven spreken.

Maar ook het begrip van heerschen wordt soms al vrij zonderling opgevat. Die het minst de kunst van

regeeren verstaan, zijn doorgaans de heerschzuchtigste, schoon ze niet begrijpen, dat ze zich daardoor bespottelijk maken.

't Ligt wel zoo wat in den menschelijken aard, naar het schijnt, want die over menschen geen gezag kunnen uitoefenen, vermaken zich om den hond of de kat hun baasschap te doen gevoelen.

Men kan meenen te heerschen, al heeft men over niemand te bevelen, als het eigen ik overal op den voorgrond treedt, als de borst zoo hoog wordt opgezet, omdat men meent grooter, rijker, voornameer te zijn dan anderen.

Maar tot heerschen behoort verstand en dat begrijpen velen niet, die zich voornaam willen toonen door anderen over de schouders aan te zien, terwijl hun domheid door elk knoopsgat van hun glimmenden rok komt kijken.

Die meenen tot heerschen bestemd te zijn, achten het dienen dan ook verre beneden zich; ze meenen de wereld in verwarring te brengen, als het maar den schijn heeft, dat ze een oogenblik afstand doen van hun vermeend recht, om gediend te worden.

Opmerkelijk is het daarentegen, dat dikwijls zij, die werkelijk heerschen, dat is den meesten invloed uitoefenen, zichzelven daarvan nauwelijks bewust zijn, althans er geen roem op dragen.

Wij denken hier niet aan dat soort, dat onder den naam van Koningen en Keizers den dwingeland gespeeld hebben, maar veel meer aan die groote menigte van heerschers, die door alle tijden en overal worden aangetroffen en die voor de menschen waaronder zij leven, zooveel zijn als het lood, dat men den vogel aan de vleugels hangt om hem te beletten die uit te slaan.

Geen wonder, dat velen daaronder zuchten en naar verandering haken. Vandaar dat men onzen tijd wel

eens beschuldigt van de wereld te willen omkeeren, de heerschers tot dienaren en de dienaren tot heerschers te willen maken.

Dat er zijn, die zulk een uiterste zouden toejuichen, is mogelijk, maar men zoek die niet onder de verstandigen, die zoowel hun tijd als hun eigenbelang begrijpen.

Die weten het wel, dat, moge ook de een wat moeten afdalen van zijn hoog standpunt en de ander van wat meer diensten ontlast worden, toch eigenlijk heerschen en dienen vereenigd moeten zijn.

De mensch is zoowel tot het eene als tot het andere geschapen. Hij moet heerschen door zijn voortreffelijkheid en dienen door de aanwending van zijne gaven. Daarom behoeft men niet hoog geplaatst te zijn, noch door bijzondere talenten te schitteren.

Wie bijvoorbeeld in zijn huis en huisbestuur verstand, beleid en nauwgezetheid toont, die oefent grooter heerschappij, dan die zich alleen laat gelden omdat hij de oudste, de baas, de meester is. Als ongemerkt dient hij daardoor allen, die hem omringen en wat hij wel weet is, dat hoe schooner zijn voorbeeld is, des te duurzamer zijn heerschappij zal wezen.

En als hij dan ten slotte vraagt: wat hem het meeste opleverde en waardoor hij het doel bereikte, dan zal het blijken dat noch zijn meer zijn alleen, noch het ondergeschikt zijn van anderen daartoe bracht, maar dat hij door heerschen heeft gediend en door dienen heeft geheerscht.

Geneesmiddelen

EN MIDDELEN TOT GENEZING.

Wie heeft niet wel eens bittere drankjes of leelijke poeders ingenomen!

Er zijn maar weinigen die nooit kennis maakten met de apotheek en even zoo weinigen, die geen leelijk gezicht trokken bij het ontvangen van de rekening als bij het slikken van de medicijnen.

In een enkel geval getroostte men zich gaarne het een en het ander. 't Was als men zeggen kon: dat drankje heeft mij goed gedaan of door die pillen ben ik genezen.

Maar, o wee! als men eerst veel innemen en later veel uitgeven moest, zonder baat; als de kwaal voor geen geneesmiddel had willen wijken.

Dan had de docter het niet goed ingezien of de geneesmiddelen waren niet goed geweest en de oorzaak der teleurstelling werd overal gezocht, behalve waar die kon gevonden worden.

Over het algemeen denkt men er niet aan, dat de geneesmiddelen wel de natuur te hulp komen, maar dat deze het is, die eigenlijk het werk der genezing verricht.

Die dat begrepen, hebben dan ook altijd erkend, dat een geneesmiddel waarde heeft, al is het in sommige gevallen geen middel tot genezing, en dat om dit laatste te krijgen, men liever zich wenden moet tot de natuur, dan tot docter of apotheker.

Wilt gij weten hoe men dat doen kan, denk eens of het niet vaststaat, dat wie voor zijn gezondheid waakt en zooveel mogelijk alles vermijdt, wat hem ziek maken

kan, ook maar zelden de toevlucht tot geneesmiddelen uit de apotheek zal moeten nemen.

Gij moogt dit tegenspreken of toestemmen, het staat echter vast, dat wat in den eigenlijken zin meestal waar is, in anderen zin opgevat, ook niet kan gelochend worden.

Er zijn ook zedelijke, maatschappelijke ziekten en kwalen, die nu eens als de toring langzaam sloopen en dan weder als een snel beslissende ziekte in korten tijd kracht en leven rooven.

Voor die kwalen zijn vele geneesmiddelen uitgedacht en aangewend, die uitmuntend en onwaardeerbaar zijn, schoon we dagelijks zien, dat ze niet genezen.

Daar geldt het vooral, dat de lijder niet medewerkt of zelfs tegenstrijdige dingen doet. En wat baat dan de kostelijkste medicijn en de knapste docter.

Denk eens aan alles wat gedaan wordt tot bestrijding van onzedelijkheid.

Wetten, verordeningen, politiereglementen, straf-bepalingen, gij kunt ze in de gemeente-apotheek bij menigte vinden, maar het aantal lijders vermindert niet, de geneesmiddelen brengen geen genezing aan.

Ik wil daarmede niet zeggen, dat de middelen niet goed of zij die ze voorschrijven niet geleerd zijn en het goed meenen, maar ik heb het oog op de lijders, die kennelijk niet genezen willen. Want, als ze het waarlijk wenschten, dan zouden ze òf niet ziek worden òf spoedig herstellen, en ten slotte zouden ze, zonder al die geneesmiddelen, zoo gezond zijn als een visch.

In onze lands-apotheek is een nieuw middel voorhanden, onder den naam van beteugeling van het misbruik van sterken drank.

Als men denkt aan het groote aantal door die ziekte aangetast, dan verheugt men zich over dat nieuwe middel en zou er aanstonds de heilrijke werking van willen zien.

Werking zal er zeker van gezien worden, maar

daarmede is nog niet bewezen, dat het geneesmiddel genezen zal.

Ook hier geldt het, dat de patiënten moeten mede-werken, dat de natuur genezen moet.

Neem bijvoorbeeld aan dat het aantal kroegen verminderd wordt, dan wordt ook de verzoeking misschien eenigszins verminderd, maar als de neiging tot misbruik niet evenzeer afneemt, dan zal het gevolg slechts zijn, dat het kleinere getal drukker nering heeft en de kwaal blijft dezelfde.

Ik zal daarmede niet beweren dat er geen goed geneesmiddel wordt aangewend, maar het middel tot genezing zou zijn, dat zij, die door hun ellendig misbruik dergelijke maatregelen noodzakelijk maken, de gevaren van hun toestand, van hun misdadig bestaan leerden inzien.

En dat middel moet allereerst aangeprezen, bevorderd en in praktijk gebracht worden. Wanneer zij, die tot de misbruikenden kunnen gerekend worden, leeren begrijpen welke schade zij in elk opzicht zichzelf en hunne huisgezinnen toebrengen en hun best deden de booze neiging tegen te gaan, dan zou ras de ervaring hen overtuigen, dat men zich niet te veel getroosten kan, om tot een gewenschte uitkomst te komen.

Indien al verder zij, die nu al hun best doen een wet als geneesmiddel in het leven te roepen, ieder in zijn kring van het kwaad afmaanden, nooit in verzoeking brachten, zelven een goed voorbeeld gaven, zij zouden duurzamer genezing aanbrengen, dan door beperkende bepalingen te verkrijgen is. Ook zou in dezen een betamend eergevoel in aanmerking kunnen komen.

Is het niet bedroevend en vernederend, als men denken moet, dat men door zijn gedrag aanleiding gaf tot het maken van wetten en strafbepalingen. Als

men u de beenen vastbindt, zeggende: dat dit diende om te zorgen dat ge niet in het water zoudt loopen, zoudt ge dan niet beleedigd zeggen: „ik ben wijs genoeg om dat niet te doen, gij behoeft mij daartoe die banden niet aan te leggen.” Waarom toont ge dan ook niet zelfstandig en krachtig genoeg te zijn tot den strijd tegen een hartstocht, een misdrijf, maar laat u liever door de macht eener strafdreigende wet bedwingen?

Een vaste wil kan zooveel, vooral wanneer die gesteund wordt door het ware eigenbelang.

Zou het dan niet beter zijn u zelven eene duurzame gezondheid te verzekeren, dan geneesmiddelen noodig te maken, die de kwaal, de oorzaak niet wegnemen.

Er zijn op zedelijk en maatschappelijk gebied vele kwalen, die men zelf zou kunnen bestrijden en wegnemen, zonder dwang door anderen aangewend. Daarom is het goed elkander gedurig daarop te wijzen en het woord in herinnering te brengen, waarin een afdoend middel tot genezing is opgesloten:

Verhef en veredel, o mensch! uw natuur,
 En, strijdend in hoogere kracht,
 Bezit u, en waak, en gij vindt op den duur
 In u zelf tot verwinnen de macht.

IJzer met handen breken.

„Dat kan niet,” zegt men en daarmede is de zaak uit.

Ik geloof hoe langer zoo meer, dat eene menigte

spreekwoorden eenvoudig verzonnen zijn, om aan het leelijke een mooien vorm te geven, om als natuurlijk en redelijk voor te stellen, wat eigenlijk onnatuurlijk en onredelijk is.

Als de menschen geen lust hebben om voort te werken, dan zeggen zij: „dat het geduld een edel kruid is;” als ze wat al te lui uitgevallen zijn, dan zeggen ze: „al te hard loopt niet lang,” en als het een of ander hun wat moeilijk valt, als ze aan een zware taak geen lust hebben, dan zeggen ze: „men kan ook geen ijzer met handen breken.”

Het komt er maar op aan, of de handen sterk genoeg zijn, om het kunststuk te verrichten, en of er een vaste wil is, om die kracht aan te wenden. Men kan dan zooveel.

Maar dat is het juist, voert men mij te gemoet. Als het aan de kracht ontbreekt, is de poging te vergeefs en daar kan men toch niets aan doen.

Onder uw welnemen. Het geldt beide van onze natuurlijke en zedelijke krachten, dat zij door oefening moeten toenemen en dat zij dan vermogen, wat men vroeger boven haar bereik achtte.

Dat er onmogelijke dingen worden genoemd en soms geëischt is zeker; maar het staat even vast, dat dikwijls als onmogelijk wordt voorgesteld, wat bij ernstige krachtsinspanning, of door herhaalde pogingen zou kunnen geschieden.

De geschiedenis en de ervaring gaven meermalen uitkomsten te zien, die inderdaad verrassend zijn, waarover men verbaasd staat, die als een soort wonder beschouwd worden, en die toch langs gansch natuurlijken weg zijn tot stand gebracht.

In dien ernstigen en vasten wil ligt een machtige hefboom, die nooit vruchteloos wordt aangewend. En omdat men dat niet inziет of niet begrijpt, hooren we zoo dikwijls het leelijke en onzinnige: „ik kan niet.”

Als de handen het ijzer niet breken kunnen, zoo men meent, wordt het werktuig ter hand genomen, om dat werk te laten verrichten. Daarop steunt men, waarom zou men zich dus inspannen en moeite doen.

Zoo laat menigee aan anderen over wat hij zelf niet gaarne doet. Zij zijn voor hem de werktuigen, die zijne zwakheid of onwil moeten te hulp komen.

Gemakkelijk is het zeker, om de zware taak op andere schouders te leggen, het moeilijke werk in krachtiger handen te geven; maar wie bij alles er op uit is het zich gemakkelijk te maken, die heeft weinig begrip van zijn waarde, zijn roeping, zijn plicht.

Dat iemand een opzien heeft tegen het werk, dat of ongewoon, of van grooten omvang is; dat een ander zijne krachten wantrouwt en begint met de meening dat zij te kort zullen schieten, laat zich begrijpen; maar dat men, zonder een proef te nemen, aanstonds zegt dat het niet kan, dat het onmogelijk is, dat is even dwaas als onredelijk.

Er zijn ook van die water- en melknaturen, die niet versterkt willen worden, die of zich misdeeld achten, of meenen dat hun een zoo bescheiden werkring aangewezen is, dat ze alles, wat eenige betekenis heeft, aan anderen overlaten.

Geen wonder dan, dat zooveel ongedaan blijft of eindeloos verschoven wordt, wat met ijver diende ter hand genomen. Vele gebreken in onze maatschappij duren voort, veel langer dan noodig was, omdat men uitgaat van de leer: „dat het ijzer niet met handen kan gebroken worden”, met andere woorden, dat men niet beproeven wil, wat men kan of wat een krachtige inspanning eindelijk zal vermogen. Het wordt daarom tijd dat wij die oude kwalijk begrepen spreekwoorden door anderen vervangen. Ze zijn de krukken, waarop de ingebeelde zwakken leunen en de vijfgebladen, waarmede tragen zich bedekken.

Zij die zeggen: „dat alles kan”, overdrijven wel eens, maar het is beter na eene ernstige poging het voorgenomene te moeten opgeven, dan zich te moeten beklagen, dat men zelfs de poging niet waagde.

De nood en het heilig moeten maken somwijlen den zwakken tot een held; een bewijs dus, dat de kracht wel aanwezig is, maar dat die door een of anderen drang in beweging gebracht moet worden.

Waarom dan gewacht tot die nood komt?

Wij zouden ons niet weinig bevoordeelen en anderen nuttig zijn, indien wij ons zonder dezen oefenden en krachten ontwikkelden.

En nu mogen velen denken dat zij zich gerust kunnen nederleggen bij dat niet kunnen, grooter rust verwerven zij, die zich de moeite, de onrust, de inspanning getroosten, „ijzer met handen te breken”.

Voor een oogenblik doen die handen misschien pijn, daarna worden ze gehard en 't is niet te zeggen, wat ze dan al kunnen uitrusten.

Uit de Poppenkast.

Zoo oud zijt gij nog niet, of gij herinnert u hoe er een tijd was, waarin de poppenkast op de kermissen een voorname rol speelde.

't Was niet alleen het jonge volkje, dat zich daaromhenen verdrong, ook de ouderen konden wel eens lachen om de zoogenaamde aardigheden van Jan Klaassen.

Misschien zijn velen, bij wie de jaren de bedaardheid hebben aangebracht, daarom de kermis juist vijandig, omdat zij hoe langer zoo meer dat ouderwetsche karak-

ter verliest en omdat de oudjes missen wat zij in hun jeugd toejuichten. Sommigen hebben het ook leeren inzien, dat de wereld eigenlijk een groote poppenkast is en hebben er geen smaak in, nog eens in het klein te zien, wat in het groot dagelijks kan gezien worden, en dat juist, omdat het kleine meer in het oog valt, scherper doet uitkomen wat daarin voor ons belachelijk is.

Toen voor meer dan honderd jaren Jan Klaassen met zijn wandelend tooneel voor den dag kwam, deed hij het met het bepaalde doel, om een en ander wat hem niet beviel, in een bespottelijk licht te stellen en de waarheid al lachende te verkondigen.

Sedert is zijn naam verbonden gebleven aan eene vertoonings, die, hoe leelijk en dwaas ze wezen mocht, toch altijd dienstbaar werd gemaakt aan het tentoonstellen van verkeerdheden en zotheden, die op het groote wereldtooneel dagelijks voorvallen en geen gunstigen indruk geven van eene maatschappij, die in menig opzicht wel ouder maar niet wijzer wordt.

Misschien zijn er wel onder onze lezers, die soms, al was het ook steelsgewijze, een oog en oor er aan waagden en zich herinneren wat de man in de linnen kast zijne poppen liet vertellen.

Jan Klaassen speelde den baas in huis, soms wel eens wat tyrannisch, maar hij handhaafde zijn gezag, waar de vrouw ter kwader uur vergat, wat haar bij de huwelijksvoltrekking voorgescreven werd: „de vrouw is aan den man gehoorzaamheid verschuldigd“, of als de kinderen het hoofd opstaken en het hoogste woord wilden voeren. Jan kwam nooit voor den dag als Jan Salie, al was zijn zedeleer en vooral zijn wijze van opvoeding niet in alle opzichten navolgenswaardig; en wat hij van zijn huishouding blijken liet, deed deze niet als een model kennen, maar er is dikwijls meer te leeren uit hetgeen afschrikt dan uit hetgeen aantrekt.

Nu behoeft men zeker wel niet naar een kermisvertooning te gaan, om treurige huishoudingen te zien, waar de man zich niet om vrouw en kinderen bekomert, de vrouw liever bij de buurvrouwen een bakje koffie drinkt dan te huis op hare zaken past en waar de kinderen aan hun lot worden overgelaten en alzoo voor het kwaad opgroeien; maar ik stel mij voor, dat er onder de menigte rond de poppenkast dikwijls gestaan hebben, die zoo hard ze konden meelachten, om niet te laten blijken dat ze hier hunne eigen geschiedenis te zien kregen, en daarom was het zoo kwaad niet als Jan zijne vertooningen voor deze en gene woning gaf, waar de levenden precies deden en spraken als zijne poppen.

De heel wijze menschen zeggen altijd: „dat zij afkeurig zijn van poppenspel”. Ze hebben groot gelijk, maar zij vergeten, dat men niet op de kermis behoeft te zijn om dat te genieten.

Er is geen gebied, waarop niet dikwijls een poppenspel te zien is, soms waar men dit allerminst verwachten zou. Die u heel lief en vriendelijk voorkomen; die u met een deftig en ernstig gelaat ontmoeten, die in uwe vreugd of in uwe smart zeggen te deelen, ze spelen dikwijls een poppenspel. Ze zijn er, die even als in de poppenkast buigen, als men ze maar buigen laat; ja zeggen als ze neen meenen, maar het niet zeggen durven; een groote beweging maken over een kleinigheid, als ze daarmee den een of ander kunnen behagen. Zij zijn er, die men voor de besten en braafsten houden zou, als men hen hoort spreken of hunne uiterlijke handelingen waarneemt, maar die slechts de van buiten geleerde les opzeggen of den aangewezen weg volgen, terwijl er misschien een wolvennatuur onder hun wit en zacht schaapskleed huist.

In de poppenkast was ook wel eens sprake van een boozen geest, die de oorzaak was van al het leelijke

en slechte, dat er vertoond werd. Jammer dat die niet besloten bleef in de kast, waarin hij gestopt werd, om hem onschadelijk te maken.

Maar hij heeft ze gefopt en is er uit gekropen om zijne kunsten en kunstgrepen opnieuw te beproeven.

In die heele groote poppenkast laat hij zich ook zien en wordt hij wel eens vriendelijker ontvangen dan door Jan Klaassen; en dan kan men zich immers niet met grond beklagen over een en ander, dat men verkeerd ziet. Als de menschen ieder op hunne wijze, gemeene zaak maken met booze leidslieden en vrienden, dan is het geen wonder, als op het wereldtooneel zoo menig treurspel gespeeld wordt.

De kermis zou ook zoo groot kwaad niet zijn, als de geest van misbruik niet velen tot treurige uitersten voerde.

Daartegen moeten we optrekken en strijden.

Niet in het wegnemen van elke verzoeking is de weg tot verbetering, maar wel in het bevorderen en ontwikkelen van die krachten, waarmede de verzoe-kingen kunnen overwonnen worden.

E e r l i j k h e i d.

Er is allerlei soort van eerlijkheid. Er zijn er die meenen, dat, als zij ieder het zijne geven, op hun eerlijkheid niets af te dingen valt, maar die het met andere zaken buiten die waarmede geld gemoeid is, zoo nauw niet nemen.

Velen hebben het groote gemak, dat zij heden ont-kennen, wat zij gisteren verzekerden; dat zij morgen

gansch andere beginselen voorstaan, dan zij van daag dienen; of dat zij beurtelings dezelfde zaak prijzen of laken, al naar hun oogenblikkelijk belang dat medebrengt.

De wereld noemt alleen verkeerd of slecht, wat in haar oog aldus moet bestempeld worden, maar een door allen veroordeeld slecht mensch is nog zoo slecht niet als een, die onder den schijn van braaf te zijn, of althans wat braaf is voor te staan, slechte dingen doet.

De maatschappij, de godsdienst, de samenleving hebben geen erger vijanden dan dezen.

Eerlijkheid in beginselen is de grondslag van maatschappelijk geluk. Wie daarmede speelt, zet niet alleen zijn eigen rust, maar den vrede en het waarachtig welzijn van allen op het spel.

Toch geschiedt dat.

Soms onder den schijn van o! zoo eerlijk te zijn; van ingenomenheid met de goede zaak; van vrome belangstelling in het geluk van anderen. Eigenbelang en partijzucht brengen er toe, de laagste oneerlijkheid achter het masker van stipte eerlijkheid te plegen.

Men wil dat wel eens verontschuldigen met te zeggen: dat de groote menigte eigenlijk niet weet wat beginselen zijn. Ik betwist dat; want wie een gezond verstand en een geweten heeft, houdt aan beginselen vast, al ware hij zichzelf daarvan niet bewust. Doch indien het waar is, dan schande over hen die de onwetende schare op een dwaalspoor leiden, om geene andere reden dan omdat zij daarin hun eigen voordeel zien.

Wat dunkt u van de volgende geschiedenis:

Zekere X wilde zoo gaarne een postje hebben. Om het voordeel was het hem minder te doen dan om de eer. 't Zou hem naam geven en misschien kon hij eenmaal op de gewenschte hoogte nog heel wat voor zichzelf en voor zijne vrienden doen, en in ieder geval kon hij zijne vijanden dan beter in het aange-

zicht slaan. Maar hoe er toe te komen. X had wel vele vrienden, althans, die zich zoo noemden, maar zouden zij machtig genoeg zijn hem in de hoogte te heffen? Daar valt hem iets in. Zijn buurman is zijn aartsvijand; hij zou hem de oogen kunnen uitkrabben en hij verzuimt nooit anderen tegen hem op te zetten. Maar die buurman zou nu een handje kunnen helpen, en wat hij zelf niet doen kan, dat deden anderen licht op zijn aanraden. Als hij hem eens aanklampte..... Doe het niet, zeiden zijne beste vrienden, 't zou je leelijk staan en je zoudt er toch niet goed bij varen; 't zou ook niet conform de beginselen zijn, die ge altijd zegt te berijden, als gij hulp zocht bij hem dien gij haat, zooals ieder weet. X luisterde eerst, maar de lust om te hebben wat hij zocht werd toch zoo sterk, dat hij er aan begon te denken of er niet een mouw aan kon gepast worden. Zelf vond hij het ook niet mooi, en hij zou het zeker in anderen afgekeurd hebben, maar het postje..... Hij dacht nog en nog eens, en eindelijk was het gevonden. Als hij buurman eens een dienst bewees, dan was die misschien te vangen en de menschen zouden het zeker lief vinden..... Buurman had een neefje, die zoo wat voortgeholpen moest worden; dien zou hij vriendelijk aanzien, des noods onder de hand hulp verleenen en dan moest buurman immers toonen: dat de eene dienst de andere waard is.

Zoo gezegd, zoo gedaan. De gevloekte buurman werd geliefkoosd, gevierd, naar den mond gepraat, neefje werd heel behendig een handje toegestoken en buurman liet zich vangen, dat is te zeggen: hij deed net alsof hij gevangen was. X wreef zich de handen dat hij het zoo goed had aangelegd en het begeerde postje lachte hem van verre al toe. Daar kwam die leelijke wereld tusschen beiden en keurde de beginsel-loosheid van X af. Dat hij zich met zijn buurman

verzoende, zou zij heel mooi gevonden hebben, maar dat hij alleen uit eigenbelang zijn buurman vleide, dat vond zij leelijk en karakterloos, want ze wist zeer goed, dat X en zijn buurman nooit vrienden zouden worden. Sommigen zeiden het, anderen dachten het, maar X ging stil zijn gang, dacht dat hij toch aan het langste einde trekken zou. Wat de menschen zeiden, daar gaf hij weinig om, als hij maar zijn doel bereikte en bovendien, hij wist het zoo mooi voor te stellen. Hij deed het, om het goede, dat in zijn vijand schuilde; ook omdat deze eenige denkbeelden had, die met de zijne strookten, en dan, hij deed het voor de goede zaak, om vrede en eensgezindheid te bevorderen. X wierp zijn haat, zijn beginsel, zijne vroegere verzekeringen, alles over boord en het mooiste was, dat toen buurman *hem* helpen zou, toen liet die hem eenvoudig in den steek, omdat *zijn* beginsel dat zoo medebracht.

Afschuwelijk, niet waar, die handelingen van X namelijk, die oneerlijk was in alle opzichten, en ten aanzien van zijne zoogenaamde beginselen, en ten aanzien van zijn buurman. Toch zijn er van die X, die er niets om geven of zij eerlijk zijn in hunne handelingen, die wel op een cent dood blijven, maar de heiligste beginselen met voeten treden.

Wat daartegen te doen.

Zoolang eigenbelang, hoogmoed en partijzucht op den troon zitten, valt er niet veel tegen te ondernemen. Maar wat men doen kan..... denzulken zijne diepe verachting toonen.

Dat is de kanker onze maatschappij, dat men ze streelt en vleit, die men in zijn hart verfoeit. Dat is de ergste oneerlijkheid, dat men om hun geld, of hun stand, of hun invloed ze met eerbied behandelt, die men verachten moest. Verachten, niet in den zin van hen kwaad te willen of te doen, niet in den zin

van verstooten en slecht bejegenen, maar men moest jegens hen de verschuldigde minachting toonen en ze niet naar de oogen zien, die als het er op aan komt, hunne oogen voor den geringsten, mits eerlijken man, niet zouden durven opslaan.

In die oneerlijkheid, die er toe verleidt, gemeene handelingen als flinke daden uit te venten, in die oneerlijkheid ligt de oorzaak, dat het kwaad voortduurt en steeds op grooter schaal en onbeschaamder wordt gepleegd.

Noemt een kat, een kat, en speelt er geen „lief poesje“! tegen als zij wacht om u te krabben.

En laat de wereld liever zeggen, dat ge lastig en stijfhoofdig zijt, dan dat gij het goede loslaat, dat gij in uw hart huldigt, en die eerlijkheid varen laat, waarop ook het spreekwoord van toepassing is:

„Eerlijk duurt het langst!“

Over iets,

**DAT IN DE SCHOLEN NIET ONDERWEZEN WORDT EN
TOCH GELEERD MOET WORDEN.**

Wordt er dan niet genoeg op de scholen onderwezen?

Bijna iedereen erkent dat het leerprogramma zoo uitgestrekt is, dat men bijna tijd te kort komt. Wat zou er nog meer te leeren zijn!

Iets dat ieder noodig heeft, maar waarin men geen les kan geven, zooals in andere zaken, om de een-

voudige reden, dat het niet in den kinderlijken leeftijd te huis behoort en door de praktijk, in den omgang veel beter geleerd wordt, dan door den geleerdsten schoolmeester,

Ik denk aan menschenkennis, dat is de kennis van de verschillende karakters, die in het menschenkleed voorkomen.

't Is eene kostelijke zaak, die iederen dag te stade komt, die den weg wijst om voor vele moeilijkheden en onaangename ervaringen bewaard te worden, en waarin het geheim ligt met alle menschen te kunnen omgaan, zonder die treurige botsingen, die zoo vaak menig, overigens gelukkig leven, verbitteren.

Misschien zegt ge: „dat behoeven wij niet te leeren, want zonder het te zoeken of te willen, doen wij heel wat van die kennis op.”

Anderen zeggen of denken althans: van die kennis hebben wij al zooveel gekregen, dat wij wel onder de geleerden kunnen gerangschikt worden.

Toch komt men er niet zoo gemakkelijk toe als het wel schijnt, en die meenen reeds een heele dosis te bezitten, kijken soms leelijk op den neus, als zij ontwaren, dat zij zich bitter hebben vergist.

Menschenkennis is kennis van het menschelijk hart, en er is niets dat zoo moeilijk gepeild of doorgrond, zoo zelden door en door gekend wordt, als dat hart met zijn plooiën, met zijn hoekjes en gaatjes, waarin heel wat verborgen wordt, dikwijls meer dan de eigenaar zelf vermoedt.

Gij zult het ook wel eens opgemerkt en ondervonden hebben, dat er een of ander kwam kijken wat ge gansch niet vermoed hadt. Die u de onbaatzuchtigste, de rechtvaardigste, de meest nauwgezette menschen schenen, bleken in enkele gevallen of weinig getrouw aan hun beginsel te zijn, of meer vertooning te hebben gemaakt, dan het wezenlijke te hebben gezocht.

Ge hebt u daardoor meermalen in de menschen bedrogen tot uwe teleurstelling, of wel tot uwe schade, en daar is niemand die niet wel eens bedrukt stond te kijken, als hij met den een of ander verkeerd uitgekomen was en die niet wel eens moest zeggen: „dat had ik nooit gedacht!”

Er is zulk een groot onderscheid tusschen kennen en kennen van menschen. Gij kunt een groote menigte onder uwe bekenden tellen; van eene halve gemeente de juiste geschiedenis weten; gij kunt van een aantal personen misschien de levensgeschiedenis verhalen en u beroemen, dat gij dezen of dien *wel kent*, en ge kunt toch in het beoordeelen van diezelfde personen bitter mistasten, omdat gij in hun karakter en wezenlijk bestaan zoo vreemd zijt, als de kat in het vreemde pakhuis.

De vraag is natuurlijk: hoe men het best de menschen leert kennen.

Er zijn heel wat regelen op te geven, die het menschelijk leven en handelen besturen moeten, waaraan gij die toetsen kunt; maar de menschen zijn dikwijls zoo vrij, om tegen die regelen of geheel daarbuitenom te handelen en dan raakt gij natuurlijk in de war.

Menschenkennis moet in de praktijk des levens, in de school der samenleving verkregen worden, en ze is daarom zoo moeielijk, omdat er geene algemeene bepalingen te maken zijn en omdat niet, uit hetgeen bij den een voorkomt, tot dat wat bij een ander moet zijn, kan besloten worden.

Men zegt, en zeer naar waarheid: de menschen verschillen onderling als de bladeren van een boom, hoe zou men dan eene rechte menschenkennis verkrijgen, zonder ieder mensch afzonderlijk te bestudeeren.

Het behoort dan ook tot die zaken, waarin men nooit volleerd is. Die het meeste werk er van maakten hunne medemenschen te leeren kennen, hebben

altijd erkend, als ze heel oud waren, dat ze dan nog veel en dagelijks leerden, ja veel meer dan ze ooit te voren geleerd hadden.

Een open oog voor de daden dergenen die ons omringen, en vooral een nauwkeurig letten op de beweegredenen daarvan, die maar zelden geheel kunnen verborgen worden, is voor hem, die hier wat leeren wil, zeer aan te bevelen.

't Is jammer genoeg dat doorgaans de menschen te weinig oprecht zijn, om zich te laten kennen, maar zoo leep zijn ze zelden, dat de aap niet wel eens uit de mouw komt. En dan kan men in stilte zijne gevolgtrekkingen maken.

Zeker zou er meer vastheid in vriendschap, meer getrouwheid en samenwerking, meer genot in den omgang zijn, als men elkander beter kende. Daarin ligt de grond van vertrouwen, en zonder dit laatste is de omgang niets, want de maatschappij krijgt dan iets van eene collectie roofdieren, die elkander steeds aankijken met een wantrouwenden blik.

't Is ook voor de kennis van ons zelve niet onbelangrijk anderen goed in de oogen te zien. Wij ontdekken dan dikwijls, wat bij ons ook is, maar door ons niet opgemerkt werd. Pleizierig is dat niet altijd. Maar als ge een leelijken trek bij uwen buurman ziet en ge moet bij u zelve zeggen, dat ge daar ook niet geheel vreemd aan zijt, dan wil het ons wel eens helpen, om hier wat te bestrijden en daar wat aan te nemen, dat we niet zouden gedaan hebben, als niet een of ander voorbeeld ons daartoe getrokken had.

In velen van hen die ons omringen, vinden we ons zelve terug. En of die ontdekking ons aangenaam aandoet, of een minder aangename gewaarwording geeft, ik zou ieder durven aanraden de menschen te bezien, ten einde in eigen gemoedsleven beter te huis te geraken.

Laat mij ten slotte er op wijzen, dat die kennis, zoo noodig, ja zoo onmisbaar, gelukkig voor allen verkrijgbaar is. Er behoeven geen openbare of bijzondere scholen voor opgericht te worden, er is geen hoog schoolgeld voor te betalen; de onderwijzers vragen geen hoog tractement, men verkrijgt het onderwijs gratis en het is toegankelijk voor allen, zonder eenig onderscheid.

Misschien wordt er daarom zoo weinig prijs op gesteld, omdat het geen geld kost en geen oorzaak van kibbelen, kijven en petitioneeren is.

Om den Broode.

In deze drie woorden ligt de groote en machtige hefboom van de meeste handelingen der menschen.

Het is nu eenmaal in de orde der dingen zoo, dat men voor het lieve brood werken moet, en als ge velen vraagt: waarom *doet* ge dat, of waarom doet ge *juist* dat; waarom spant ge u zoo in; waarom getroost ge u zooveel; waarom zwoegt en zucht en lijdt en worstelt gij? dan is het antwoord: om den broode.

Wij beklagen ons daarover niet, als wij de zaak maar goed inzien.

Het brood, door arbeid en vlijt, soms met zorg en opoffering verworven, smaakt veel lekkerder, dan wanneer men de hand slechts heeft uit te strekken, om overvloed te verkrijgen.

De arbeid, waartoe wij verplicht zijn om in onze behoeften te voorzien, is geen straf, maar een weldadige beschikking, die ons van den aanvang af tot ontwikkeling van onze krachten en vermogens roept.

Het werken om den broode geeft een prikkel, dien de meesten niet missen kunnen. Waar de nood dringt, de behoefte roept, daar is de arbeid welkom, als middel om beiden te stillen.

Talenten hebben zich ontwikkeld, die verborgen waren gebleven; krachten hebben zich geoefend, die ongebruikt gelaten waren; menige bestemming werd bereikt, waaraan men vroeger niet had gedacht; alleen omdat men om den broode de hand aan het werk moest slaan.

Het is dan ook niemand tot oneer, als hij van den morgen tot den avond, dikwijls in een lastig of moeilijk of onaanzienlijk werk bezig is, ten einde in zijne behoeften en die der zijnen te voorzien. Wij eeren ze die daarvoor geen arbeid schuwen, geen taak te zwaar achten en menigmalen smaad en ondank verduren, omdat eene betamende en onvermijdelijke levenszorg dat oplegt.

Maar....

Twee zaken worden daarbij dikwijls uit het oog verloren, die ieder redelijk mensch altijd als zijne leidslieden beschouwen moest.

't Is de eerbied voor ons zelve, die ons bewaren moet verder te gaan, dan plicht en geweten ons voorschrijven.

Om den broode wordt soms een onbetamende concurrentie geopend; te kort gedaan aan de eerlijkheid, die steeds nommer één zijn moet; anderen in hun werk of bedrijf benadeeld, ten einde eigen voordeel grooter te maken.

Ze zijn er, die u met het meeste gemak het brood uit den mond nemen; die onderkruipen, allerlei slink-sche wegen inslaan, leugen en laster niet schromen en voorgeven of zich zelve wijsmaken dat ze daartoe verplicht zijn, dat ze dat alles moeten doen om den broode.

Het is dagelijks te ervaren, dat in onze beschaafde, het volksbelang zoekende, dat in onze christelijke maatschappij velen gevonden worden, die alles aan eigenbelang opofferen, die, misschien met een vriendelijk gelaat, u van hunne welwillendheid verzekeren, maar onder de hand u zooveel schade toebrengen als ze maar kunnen.

De zelfzucht, het vuige eigenbelang, somwijlen ook de zucht, om op den voorgrond te komen, hullen zich dan in het schoone kleed van arbeiden om hun dagelijksch brood.

In alle standen doet zich dat verschijnsel voor; 't spreekt echter van zelf, dat naarmate men op een hooger sport van de maatschappelijke ladder staat, een dergelijk laag en gemeen bestaan onverantwoordelijker is en meer in het oog loopt.

Indien zij, die zeggen om den broode alles te moeten doen, maar inmiddels de laagste oogmerken dienen, eens begrepen hoeveel kwaad zij stichten; hoeveel geluk zij verwoesten; hoeveel leed zij te dragen geven, zij zouden misschien van zichzelf schrikken, ten ware men aannemen moet, dat dezulken reeds te veel in het kwaad verstaald zijn, om het afzichtelijke daarvan te voelen.

Maar er is nog iets.

Die alleen om den broode werken, zien het ook voorbij, dat het leven nog wat meer moet zijn, dan een zwoegen en tobben, om in de dagelijksche behoeften te voorzien, en zoo als men het wel eens noemt, den mond open te houden.

Gaarne stemmen wij toe, dat de stoffelijke, lichamelijke behoeften eene belangrijke plaats innemen, ja zelfs, dat het maar moeilijk gaat aan anderen te denken, wanneer tijdelijke nood dringt en gemis van het noodigste alle gedachten beheerscht. De schoonste en edelste verrichtingen hebben weinig aanlokkelijks

als het verkrijgen van dagelijksch brood tot arbeiden roept en dringt, ja wij zouden bijna zeggen, dat ze misplaatst zijn, wanneer daarvoor de onmisbare levenszorg wordt verwaarloosd.

Maar hoevelen zijn er, die geen tijd meenen te hebben voor een enkele ernstige gedachte, omdat ze hun brood moeten verdienen, en die dan ook beweren, dat ze nergens anders voor in de wereld zijn, dan voor dien arbeid, waar het alles van komen moet.

Ook bij dezulken wordt het „om den broode” een dekmantel van verkeerde handeling, die niet minder gevaarlijk is, omdat men zich wijsmaakt goed te doen en zijn plicht nauwgezet te betrachten. Het natuurlijk gevolg daarvan is, dat al het streven en werken opgaat in dat eene, met voorbijzien van hoogere behoeften, tot dat deze zich in bijzondere levensomstandigheden doen gevoelen, zonder dat men daarvoor vervulling weet.

Het is een woord van onbedrieglijke wijsheid, dat de mensch niet alleen bij brood leeft, dat wil zeggen: dat hij nog wel wat anders te doen heeft dan zijn kost te verdienen, om den broode te werken, indien hij ten minste zijn plaats als redelijk mensch betamend wil vervullen.

Verrijking van het verstand, veredeling van het gemoed, rechte besturing van het leven, zoeken van datgene wat in hoogerem zin brood, voedsel is, behoort niet alleen tot onze levenstaak, maar moet bij alles op den voorgrond staan. Dat houdt niet van den noodigen arbeid af, dat staat aan het tijdelijke voordeel niet in den weg, maar integendeel, het vuurt den ijver aan en doet zeker dat vinden, wat voor het reinste genot van het dagelijksch brood voorwaarde is, de kalmte en de rust, de vreugde en den vrede.

Men versta ons dus wel. Wij keuren het werken om den broode niet af, wij zien niet uit de hoogte op hen,

die daartoe geroepen zijn, soms onder veel moeite en strijd; maar wij wilden alleen een wenk geven, dat niet alles daaraan worde ondergeschikt gemaakt en vooral, dat het niet hindere aan het bereiken van onze ware levensbestemming.

T i j d h e b b e n .

„Tijd is geld,” zegt men en daaruit volgt dan, bij wettige gevolgtrekking, dat veel tijd hebben, gelijk staat met veel geld te bezitten.

Men zegge niet, dat dit een rijkdom is, waaruit men niemand betalen kan, want als het kapitaal goed besteed en vruchtbaar gemaakt wordt, dan kan men daarmee heel wat doen en menig leelijk gat stoppen.

Daarom moet men medelijden hebben met zoovelen, die altijd klagen over gebrek aan tijd, want men zou ze eigenlijk onder de armen moeten tellen. En, inderdaad, dat zijn ze ook; want de dagelijksche ervaring leert, dat, die altijd druk in de weer zijn met de klacht, dat hun de noodige tijd ontbreekt, doorgaans het minste uitvoeren.

Er zijn van die naturen, die u vermoeien door hare beweeglijkheid, door hare onafgebroken bezigheid en die toch maar heel weinig op- en afleveren.

Reeds met dat klagen over gebrek aan tijd gaat veel tijd verloren. Het bewijst ook dat men weinig overleg heeft en de zaken niet zoo weet te schikken, dat alles op zijn tijd gebeurt en er dan nog wat tijd overblijft. Velen hebben het druk, omdat zij het zich

druk maken en, of alles dooreen halen, of te veel hooi op hun vork nemen, of geen behoorlijke tijdverdeeling maken. Met wat minder heen en weer draaien, wat minder omslag, wat minder praten, zouden zij wel zeker nog tijd overhouden. Ze zijn er ook, die altijd tijd hebben. Men zou ze in twee klassen verdeelen kunnen: die dat kunnen zeggen, zonder in iets te kort te komen en dezulken, die alles op zich nemen om eigenlijk niets goed te volbrengen.

De eersten zijn onschatbare leden der maatschappij. Zij zijn het, die wat er gedaan moet worden ten uitvoer brengen en op wie dus doorgaans de zwaarste last rust. Maar zij weten in alles orde te houden, de dagen door een goed overleg te verdubbelen, en het is geen wonder, dat zij hoe langer zoo meer op hunne schouders krijgen, want men weet, dat ze met lust en volharding dat volbrengen, wat zij op zich nemen, terwijl anderen heel gewillig en gediensig uwe plannen toejuichen en op touw helpen zetten, om u daarna in den steek te laten en u alles voor hen te laten doen.

Maar onder die bezitters van tijdovervloed zijn er ook, en niet weinigen, die meer in den weg loopen, dan uit de hand nemen. Ze hebben van die vaste eigenschappen, bijv. ze komen overal en altijd te laat; ze zijn nimmer gereed, al hadden ze zesmaal klaar kunnen zijn in denzelfden tijd, en ze nemen dan het een en dan het ander bij de hand, zonder ooit iets geregeld ten einde te brengen.

Men kan ze ook gerust vervelende exemplaren noemen, al was het alleen omdat ze u van het werk afhouden en u vervolgen met hunne klacht, dat de dagen hun lang vallen. Gelukkig voor hen, als ze door den drang der omstandigheden een enkelen keer worden voortgejaagd; ze pruttelen dan wel en meenen het heel zwaar te hebben, maar 't zijn de eenige oogenblikken in hun leven, die men welbesteed zou kunnen noemen.

Ieder weet het zeer goed, dat de uren vliegen en de jaren als een droom voorbij snellen, maar het schijnt wel, dat de waarheid, die telkens herinnerd wordt, of door gewoonte of door zorgeloosheid wordt vergeten.

Wie daarmede verstandig rekening houdt, die benuttigt de oogenblikken en stelt niet uit, zit niet zuchtend neder, maar slaat handen aan het werk, woekert met elk kwartiertje en is een aartsvijand van de stelling: „kom ik er van daag niet, dan kom ik er morgen.”

Wij moeten altijd tijd hebben of vinden, om het goede, dat is in de eerste plaats het werk dat voor onze rekening ligt, te doen, en als er wat meer nagelaten werd, dat onnoodig en onnut is, dan zou men niet vergeefs daarnaar zoeken.

We komen dan wel eens wat te kort, en zouden wenschen over meerderen tijd te kunnen beschikken, maar als de uren goed besteed zijn, dan geeft dat geen naberouw, zooals zij dat kennen, die zich te beschuldigen hebben, dat zij talmden of uitstelden en daardoor te kort kwamen.

Maar 't is ook onloochenbaar, dat er veel kan gedaan worden, veel meer dan men zelf gedacht had, als het maar met bedaardheid en zorg overlegd wordt, en niemand make er zich af met te zeggen: „Ik heb geen tijd.” Ieder heeft dien, als hij zich dien maar niet laat ontnemen, en het kan naar waarheid gezegd worden, dat het bezit, waarmede men de grootste schatten verwerven kan, onder het bereik van allen is.

Wie dan wijs en rijk worden wil, houde wat hij heeft en make daarvan een goed gebruik.

Een brave Kreeft

EN

EEN OOLIJKE OESTER.

Ik las eens in de courant, als eene groote bijzonderheid, dat op de oesterbank een kreeft gevangen was, waarop zich een oesterbroedje van het vorige jaar bevond.

Gaarne geloof ik, dat dit zoo merkwaardig is, dat het door alle couranten onder „allerlei” moest worden overgenomen; maar wie, als ik, in de visschenwereld minder bekend zijn, zullen misschien het hoogst belangrijke van deze vondst niet beseffen. Daarom zal ik ook maar niet uitweiden over het zeldzame feit; noch geleerde nasporingen doen over de mogelijke redenen, waarom dit oestergebroed juist een kreeft tot kraamkamer koos; of over de motieven die de kreeft geleid hebben tot het besluit de oesterfamilie op den rug te dragen. Waarschijnlijk heeft die er weinig last van gehad, want ik kan niet veronderstellen, dat kreeften van eene andere natuur zijn, dan andere wezens in de dierenwereld, die het meestal vervelend zouden vinden een ander — ware het ook een kleintje — op den rug te dragen en die zonder complimenten zich even zouden schudden om den berijder van zich af te werpen.

Indien wij konden denken, dat zoowel oesters als kreeften, evenals de menschen — dat wil zeggen, zooals de menschen moesten doen — naar een vast plan en met bedaard overleg hun doen en laten bepaalden, dan weet ik niet wie ik, in dezen, het meest zou moeten prijzen.

Alles en ieder zoekt naar een geschikte plaats om te

leven en te arbeiden, en wie nu daarbij hulp en steun noodig heeft, die doet verstandig, als hij zich een geschikt steunpunt kiest. Zelfhulp is het mooiste wat men bedenken kan; maar om ons zelve te helpen, hebben wij anderen toch noodig en de groote kunst bestaat daarin, dat men zich die weet te kiezen, die de beste hulp verleen. Indien de groote mannen, die in onderscheiden tijd geleefd hebben, zich geschaamd hadden op de schouders van anderen te gaan staan, om het begonnen werk voort te zetten en uit te breiden, dan was er heel wat bedekt gebleven, wat nu aan het licht gekomen is. Het oestertje was misschien nooit tot ontwikkeling gekomen, als het niet op den kreeftenrug was vastgeraakt, en als er nu een flinke vette oester uit groeit, dan zal het er geen spijt van hebben en niemand zal het er op aanzien, dat zij die hulp niet heeft versmaad. Sommigen zullen het heel leelijk vinden, dat de oester den kreeft aan zijn lot overlaat, als hij dien missen kan, maar 't is geene ondankbaarheid, als men toont zelfstandig te kunnen zijn, nadat men een goed gebruik gemaakt heeft van het middel om daartoe te komen. In dit geval zoekt de kleine zijn troost bij den grooteren. Niet dom zeker, want waarom en wanneer acht men iemand groot, dan alleen wanneer deze uit zijn meerdere kracht, den minderen dient. De oester wist ook wel, dat zij van den kreeft niet meer te wachten had dan de gelegenheid, om haar verdere ontwikkelingsgeschiedenis te beginnen. Zij heeft dus niets van haar eigen natuur opgeofferd en misschien zich juist aan de harde schaal van den kreeft vastgehecht, om van een ander niets over te nemen, wat haar haar eigenaardigheid als oester kon doen verliezen.

Er zou nog heel wat te zeggen zijn van die oester-oelijkheid; maar dat kan ieder er wel bijmaken. En zonder nu te willen, dat men zijn voorbeeld aan de oesters ontleent, zou het voor velen, die nu sukkelen

en tobben en ten slotte verdrinken, geen kwaad kunnen, als ze zich op stevige ruggen plaatsten, tot zij zonder hulp hun eigen weg konden gaan.

Er zijn toch nog vriendelijke kreeften genoeg, die het oestertje dragen willen, vooral als ze begrijpen, dat, hoeveel grooter en schooner en sterker zij zijn, ze toch ook tot het visschengeslacht behooren en daarom den kameraad niet mogen verloochenen.

De kreeft heeft misschien nooit begrepen, waarom hij zulk een stevigen rug had, als toen hij tot de ervaring kwam, dat hij daardoor een last dragen kon, die de weeke en minder aanzienlijke visschen niet zouden kunnen torschen.

Zoo zijn er, die zelfs niet weten, waarom ze zooveel boven anderen hebben, maar die daarvan eerst recht zouden genieten, als ze niet alles alleen voor zichzelf wilden houden. Evenmin als de kreeft er door bezwaard was, toen hij het oestertje op zijn rug droeg, evenmin zouden rijk gezegenden er door gedrukt worden, als ze wat meer op zich namen en de arme tobberds te hulp kwamen. Als de oester had moeten wachten tot de kreeft haar uitnoodigde, om op zijn rug plaats te nemen, dan was er wellicht nooit iets van gekomen, want de groote visschen bemoeien zich meestal niet met de kleinen, of achten dat beneden zich. 't Was daarom heel verstandig de zaak maar door te zetten, zonder voorafgaand verzoek.

Maar wie weet hoe blijde zij nu is, en al trok de kreeft nu ook een vies gezicht, wel beschouwd zijn ze beiden geholpen en ze hebben nog de eer, als zeldzaamheden te worden vermeld.

Een ding vind ik jammer voor de oester, dat zij in eenen adem met een kreeft genoemd wordt, want zij toonde vooruit te willen en de ander heeft in dat opzigt een kwaden naam.

't Kon wel zijn, dat de jongeheer oester vroeger man

geworden was, als hij zich niet van een kreeftenrug bediend had. Maar hij had nu eenmaal niets beters en hij heeft het er goed afgebracht. Wordt de kreeft nu rood, dan moge het zijn van schaamte, dat hij, vin-nige en groote, doer zulk een onnoozel kleintje beschaamd is. De tragen en achterwaartswijkenden moeten op die wijze leeren, dat de weg vooruit ligt, als men groot wil worden. Dan moet alles ten nutte worden aangewend en desnoods eens anderen rug beklommen worden. In ieders streven en in aller samenwerking schuilt het geheim van den waren vooruitgang, die niet den enkelen baat, maar allen ten goede komt.

Oolijke oester! laat men u maar duur betalen, want gij leert meer dan velen, wier eenige roem is, dat ze... kreeften zijn.

M e è d o e n.

Als de menschen met elkander zitten te praten, dan zeggen ze: „ieder moet weten wat hij doet; een mensch moet een eigen overtuiging hebben en zelfstandig handelen;” maar als gij die zelfde vrienden in het dagelijksche leven handelend ziet optreden, dan gaan ze met den stroom mede en er blijft van hunne zelfstandigheid juist zooveel over, als van een verbrande vetkaars.

Men zou kunnen zeggen: „dat is heel verstandig.” Tegen den stroom inwerken gaat toch bezwaarlijk, en als men aanneemt, dat wat de menschen doen, zeker het beste is, dan zou het dom en dwaas zijn als men niet mededeed en niet medeging.

Op dit laatste zou ik wel wat willen afdingen, want al neemt men ook aan, dat de wereld tegenwoordig de wijsheid in pacht heeft en dat de stroom er henen leidt, om nog wijzer te worden, dan zou ik toch durven beweren, dat er nog veel dwaas en onzinnigs wordt gedaan, dat eenvoudig daarom geschieden kan, omdat allen er aan meêdoen.

Maar maakt men zich dan niet bespottelijk als men zich afzondert en in strijd met den grooten hoop handelt? Als er een enkele maal iemand is, die zijn eigen weg gaat, zijn eigen overtuiging of smaak of inzicht volgt, dan zijn er honderd vingers gereed hem na te wijzen, en, hoe verder hij afwijkt van den algemeenen gang, des te meer wordt hij voor een dwaashoofd, zooal niet voor een krankzinnige, gehouden.

En de meeste menschen willen liever de gekste dingen in gezelschap van anderen doen, dan dat zij alleen voor dwazen zouden gehouden worden, om den eenen of anderen verstandigen zet, dien het publiek niet begrijpt en daarom afkeurt.

Dat men met zijn tijd moet medegaan, wie zal het ontkennen? Maar als er zoo stijf en sterk wordt volgehouden, dat meêdoen in onzen tijd een noodzakelijk kwaad is, dan vraag ik: of dat niet de eerste en de grootste gekheid is, dat men onvermijdelijk noemt, wat ieder als hij maar wil, vermijden kan?

Daar wringt de schoen niet.

Men wil gaarne meêdoen, en allerlei beweegredenen brengen daartoe ook hen, die er heel wat op te zeggen hebben.

En uit dat willen meêdoen laat zich heel wat verklaren, dat wij gewoon zijn de minder gunstige teekenen des tijds te noemen.

Er is achteruitgang in menig opzicht, wat de stoffelijke gesteldheid betreft; er wordt geklaagd en gemord over den slechten tijd, en al zijn ze er ook, die zonder

reden klagen, het is niet te ontkennen dat een en ander henenwijst naar een keuken, waar schraalhans keukenmaagd en het vet al lang van den ketel is.

't Zou anders kunnen zijn. Als de tering naar de nering werd gezet; als ieder bleef binnen de grenzen van zijn vermogen en niet verder sprong dan zijn stok lang is; als men leeren kon met zijn deel tevreden te zijn en niet naar hooge dingen te trachten; als ieder zich bepaalde tot hetgeen hem mogelijk is, wie weet of er niet meer vergenoegde gezichten zouden zijn.

Maar men moet meêdoen met de menschen, met den tijd, met de mode, met wat niet al! 't Begint al met de kinderen, die groote menschen willen zijn en van de bewaarschool zoo maar in eens naar de sociëteit willen gaan, en in plaats van een koekje te eten, sigaren rooken en borreltjes drinken.

Meêdoen wil de jonge mensch, die zijn vak half verstaat en hij gaat baasje spelen, als hij nog nauwelijks weet leerling en knecht te zijn. Meêdoen wil het meisje, dat liever schulden maakt, om zich mooi aan te kleeden, zooals anderen doen, dan dat zij een eenvoudig kleed dragen zou, dat gemakkelijk, zit omdat het verdiend en betaald is. Meêdoen willen vaders en moeders, als zij hun kinderen vroeg aan een mooi pak gewennen, en zelven wenschen en begeerten en eischen bij hen uitlokken en opwekken, die nooit vervuld kunnen worden of die vaders kas spoedig op een leeg broodkast doen gelijken. Kijk maar eens goed rond in de huizen, neem de menschen eens nauwkeurig op, en als ge veel ziet, dat u verwonderd doet staan, gij kunt er zeker van zijn, dat het voor een groot deel is, omdat men meê wil doen.

Het ergste is dat men niet berekent, hoe het meêdoen er noodzakelijk toe leidt, dat men ook moet meêdoen als de slechte gevolgen ondervonden worden.

Het is gemakkelijk lachen, zoolang men elkander

naklautert om al hooger en hooger te klimmen, maar 't is een akelig samen jammeren en huilen, als men in gezelschap paf! naar beneden stort.

Het baat niet veel of men dat al zegt, want het schijnt wel, dat er zoo iets in de natuur van den mensch is, dat hem tot dat meêleven dringt.

Vandaar dat sommigen het doen in het geniep, omdat ze het niet willen weten. Anderen geven er een wending aan, alsof hetgeen zij doen, heel wat anders is dan wat anderen doen. Dikwijls zijn het de ergste meêdoeners die u zeggen, dat ze het voor geen geld van de wereld doen zouden. En als wij ze ontmoeten, die zoo heel vast op eigen beenen een eigen weg gaan, dan gebeurt het niet zelden dat ze, zonder het zelf te weten, meêdoen om goed in het oog te loopen en voor de besten gehouden te worden.

Wie voor iets goeds, iets wezenlijks metgezellen zoekt, zoekt wel eens vergeefs, en toch zulk meêdoen is onbepaald aan te raden, dat eigen geluk en dat van anderen bedoelt. Want samenwerking in al wat goed is, brengt ons op de rechte baan vooruit maar samenwerken en meêdoen is niet altijd hetzelfde.

Eene bittere plaag.

Als het rookt in uwe woonkamer; als het lekt in uw slaapvertrek; als de vocht uw zondagspak doet beschimmelen en de muizen uw broodkast plunderen; als uw vloer kraakt en uw vensters rammelen; als de deuren niet sluiten en de regenbak geen water houdt; als iets of meer van dat alles u overkomt, dan zijt ge

diep te beklagen; maar veel erger is het, als ge ook al van dat alles bevrijd blijft, maar iemand onder uwe huisgenooten hebt met.... een slecht humeur.

Er zijn vele woningen met allerlei gebreken, maar er zijn ook vele bewoners, die korselig, knorrig, lastig, opvliegend, vitzuchtig, wrevelig, of zoo iets van dien aard zijn en die nog veel vervelender zijn dan de ergste gebreken waaraan uw huis lijdt.

Maar zooveel verdriet kunt ge niet hebben van een huisgenoot, die u een huisplaag is, of de patient zelf is altijd nog meer te beklagen; want menschen met een slecht humeur zijn als een zeker soort van lijders, die niet gevoelen dat ze een kwaal hebben, die waarschijnlijk ongeneeslijk is.

Het slecht humeur leeft met zijn beste vrienden in onmin en vleit zijn ergsten vijand, zichzelf, zonder hem tot vriend te maken.

De steeds voortgaande wetenschap heeft voor vele menschelijke kwalen geneesmiddelen gevonden en tegenwoordig is het niet vreemd, als een of ander inwendig lichaamsdeel opgepoetst of opgeruimd of vernieuwd wordt; maar het middel om iemand van een kwaad humeur te genezen, is, of nog niet gevonden, of geen lijder heeft nog den moed gehad, zich aan een genezende kunstbewerking te onderwerpen. En er zijn voor die lijders geen ziekenhuizen. Trouwens al waren ze er, en al kon men ze daarbinnen krijgen, 't zou gevaarlijk zijn, ze dicht bij elkaar te brengen.

Men zegt dat die kwaal veelal voortkomt uit het gestel; dat het een ziekelijke toestand is van het lichaam, die het kwaad humeur doet ontstaan en voortduren. Maar 't is niet te ontkennen, dat er heele lastige en onaangename menschen zijn, die zoo gezond zijn als een visch. Alleen dat kan ter verschooning worden ingebracht, dat die over het slecht humeur van een huisgenoot klagen, doorgaans zelve medewerken om

het nog erger te maken. Om voor een oogenblik geen last er van te hebben, ontzien ze den patient, geven hem toe of gaan hem uit den weg, en daardoor juist weekert de kwaal voort, zoodat men voor één oogenblik rust, geheele dagen van verdriet zich op den hals haalt, en zelfs den lijder, dien men zoo gaarne genezen zou. ongeneeslijk maakt.

Maar of het uit het lichaam voortkomt en of het een karaktertrek is, die langzamerhand tot een onuitwisselbare plooi is geworden, altijd blijft het een plaag, waarover men minder zuchten zou, als men maar durfde daartegen optrekken. Ik geloof niet dat een humeur zoo kwaad kan zijn, of het zou wel wat tammer worden, als men den knorrigen en vittenden en onhandelbaren maar aan zijn lot overliet, op zijne nukken niet lette en hem van tijd tot tijd deed gevoelen, dat zijne onbeminlijkheid hem ongenietbaar maakt. Wie er een enkelen storm aan waagt, zuivert voor langen tijd de lucht, en als de lastige huisgenooten bemerken, dat ze met hun zuur gezicht, hun brommend woord of hun plagend handelen hun doel niet bereiken, dan zullen ze wel bijdraaien en zich leeren beheerschen.

Want dit is zeker, dat het hier ook een plaag geldt, die men kan verbeteren, als men maar eerst de ziekte heeft leeren onderkennen en gevoelt, dat ook hier van toepassing is, dat de geleerdste docter en de kostelijkste medicijnen niets kunnen baten, als de patient niet medewerkt. Als ge door onthouding beter moet worden en gij kunt uwen eetlust niet bedwingen, dan weet ge zeker, dat er geen beterschap komt. En evenmin als het aangenaam is door lichaamsziekte tot afzondering verplicht te worden, even onplezierig moet dunkt mij de ervaring zijn, dat men ons schuwt en ontwijkt, zelfs dat men ons vreest en ontziet, omdat men bang of ten minste afkeerig is van ons kwaad humeur.

Ik wil hopen, dat onder mijne lezers geene van die huisplagen gevonden worden; ik zou hun den raad geven, het zichzelve gemaklijker en aangenamer te maken en de booze luimen zoo mogelijk te verjagen. Mij dunkt, er is niet veel genot in, door de huisgenooten beschouwd te worden als de booze hond voor wien men de vlucht neemt. En als er soms onder mijne lezers zijn, die met zulk een ijzegrim zijn opgescheept en onder deze bittere huisplaag lijden, ik zou hun willen raden: gaat stil uwen weg, doet wat uw plicht is, verblijdt u in het goede en beschouwt de booze humeuren als de stoute kinderen, die schreeuwen om hun zin te krijgen, maar die men laat schreeuwen tot ze zien dat het hun niet baat.

Leven is geven en geven is leven.

Als dat waar is, zegt een gierigaard — voor wien de klank van het woord geven gelijk is aan dien van een doodvonnis in den ouden tijd, — dan zou ik maar liefst er een kort einde aan maken.

En al is men nu niet zoo vasthoudend, dan zijn er toch wel, die het wat overdreven vinden, om het leven alleen in geven te laten bestaan en die er zich ook geen denkbeeld van maken kunnen, dat men door geven eerst waarlijk leeft.

Zoo er soms onder onze lezers zijn, die daarmede wilden instemmen, dan zij het mij vergund hun op te merken, dat ze zooveel als niets van de bovengenoemde spreuken begrijpen.

Misschien zouden zij mij willen zeggen, dat het leven

in heel wat meer dan in geven bestaat. Leven is denken en zorgen en werken; leven is niet alleen een natuurlijk bestaan in stand houden, maar het verstand ontwikkelen, de krachten van lichaam en geest tot winst aanleggen; zijne plaats in de wereld waardig vervullen; aan een bepaald en nuttig doel zich wijden en daaraan alles ondergeschikt maken.

Zie, zoo zeggen sommigen, ik weet wel dat wij niet leven om te eten, te drinken en te genieten; dat er eene ernstige levensbeschouwing is, waardoor wij ons boven de redelooze schepselen verheffen, maar hoe hangt dat nu samen met de bewering dat leven geven is.

Laat mij u vragen, mijn waarde! waarom gij school gaat, vervolgens een vak leert, dan in dat vak u zoekt te ontwikkelen? Waarom gij u onthoudt van dat alles, wat gij meent dat beneden u is, en u zoekt te onderscheiden als braaf mensch, als nuttig burger, als goed huisvader, als getrouw vriend en in welke betrekkingen een mensch hier al meer kan geplaatst worden?

Doet gij dat alleen uit eigenbelang, om den kost te verdienen, om vooruit te komen, rijk te worden, gezien te zijn?

't Zou niet mooi zijn, als dat uwe eenige drijfveeren waren, maar het zou niet beletten, dat hoe meer ge zocht in uwen kring iets en wel iets goeds te zijn, gij des te meer geven zoudt.

Maar zeker is, dat wie het onbekrompenst is in het geven, die leeft ook het beste; dat wil zeggen, wie zijne gaven en krachten het meest gebruikt, om daarmede nevens zichzelf ook anderen nuttig te zijn, die toont niet alleen een waar begrip van leven te hebben, maar die geniet er ook het meest van en mag onder de besten gerangschikt worden.

De verstandige geeft door zijn woord, zijn raad, zijn voorlichting; de deugdzame door zijn eerzamen wandel; de ijverige, de eerlijke, de nauwgezette, de waarheid-

lievende door zijn voorbeeld. Zij geven zonder dat zij het zelve weten, maar de innerlijke overtuiging, dat zij doen wat zij kunnen en wat zij moeten, maakt dat zij ook in den waren zin des woords leven, en het genot daarvan is hun meer waard, dan het bezit van schatten, die menig leven tot een dood kapitaal maken.

Als ik vervolgens de spreuk omkeer en beweer dat geven leven is, dan neem ik het eerste woord in dien zin, die de meesten daaraan bij het hooren hechten. Op het gevaar af van den eenen of anderen tegen mij in het harnas te jagen, beweer ik dat geven, ook van stoffelijke zaken, geven van zijn geld en zijn goed, ook al een van de eerste zaken is, waaruit men kan afleiden of iemand een recht begrip van leven heeft.

Waarom geeft men?

Om behoeften te stillen, nood te verlichten, het leven van anderen mogelijk te maken. Wie van het zijne aan behoeftigen geeft, weet dat hij een aangenaam oogenblik bereidt, zorgen verlicht, dikwijls een gelukkige maakt. En nu mogen er zijn, die het niet kunnen begrijpen, dat men zelf geniet als men anderen helpt, maar de weldenkende smaakt de hoogste vreugde, als hij voor anderen vreugde wekt; hij leeft als hij de door hem gelukkigen ziet.

De dagen die wij beleven zijn juist geschikt om dat goed te doen gevoelen. Als wij ons met onze gedachten verplaatsen bij zoovele bitter lijdenden en wij mogen ons vleien, dat ook ons penningske bijdroeg, om iets van die ellende te verzachten, is dat dan geen verhoogd levensgenot?

Maar wij behoeven niet eens zoo ver te gaan. Waar wij onze armen zien heengaan met den voorraad warme spijs, die in koude dagen als een vriendelijke zonnestraal in de schamele woning is, en wij mogen er bij gedenken, dat wij naar ons vermogen bijdroegen, dat wij deden wat wij konden, opdat die voorraad niet

ontbreken zou, mij dunkt dan maakt een aangenaam gevoel zich van ons meester, niet van ingenomenheid met een goede daad door ons verricht, maar van stil welgevallen, dat wij tot een goede daad mochten bijdragen.

En als ge dan eens denkt aan die (Goddank!) enkelen, die hun schat verbergen om er zelve niet van te genieten; die het dubbeltje, dat minstens een gulden zijn moest, zoolang in de hand houden als ze maar kunnen, waar men hun komt vragen; als ge ze u voorstelt die vrekkige naturen, die morren als een arme geholpen wordt, die elke cent beter meenen te kunnen besteden dan om die den armen te geven; als gij tegenover die ongevoeligen en hebzuchtigen den vroolijken en dankbaren gever stelt, die wenscht meer te kunnen doen, alleen om meerderen te helpen, gelooft ge dan ook niet, dat gierig of karig zijn met kwijnen en lijden gelijk staat, maar dat geven inderdaad leven is?

Voorbij is voorbij.

Dat is de luchthartige redeneering van hen, die er zich even gemakkelijk over henen zetten, wanneer zij door eigen schuld een fortuintje missen, als zij het gelijkmoedig dragen, wanneer ge hun op eenig verzuim opmerkzaam maakt.

Sommige menschen hebben een heel gemakkelijke natuur; zij blijven kalm waar anderen in vuur geraaken, en als ge hen dwingt om over een hobbelig pad te gaan, waar zij een effen weg hadden gewacht,

stappen ze leuk voort en zeggen: „'t is zoo en niet anders.”

Zeker ligt er iets begeerlijks in, als men zich in iederen toestand schikken kan en het onvermijdelijke met bedaarde gelatenheid draagt.

Maar het gaat niet altijd even gemakkelijk, zich met die bedaardheid te vereenigen en men voelt wel eens zoo iets in de vingers, als men tegenover die exemplaren van ongeschokte kalmte staat.

Vooral wanneer zij anders en beter hadden kunnen handelen en onmogelijk gemaakt hebben, wat gewenscht of noodig was, dan verdraagt gij het nauwelijks dat ge met een: „'t is nu eenmaal voorbij” als met een kluitje in het riet gestuurd wordt. Er is al heel wat verdriet verwekt, door het verzuimen van den rechten tijd, en men mag spotten met hen, die altijd zoo precies zijn en met schijnbare kleingeestigheid de oogenblikken waarnemen, maar niemand heeft er ooit berouw van gehad, dat hij op zijn tijd heeft gepast.

De jongeling die zich beklaagt dat hij den leertijd ongebruikt voorbij liet gaan; de ouders die smarten hebben door verkeerdheden hunner kinderen, omdat ze die niet te rechter tijd zochten te bestrijden; de man die een goede gelegenheid om werkzaam te zijn of voordeel te behalen liet voorbijgaan; de onnadenkende die voor treurige gevolgen staat, die hij had kunnen voorkomen, en nog zoovele anderen zijn ons iederen dag ten bewijze, dat er een voortdurende aandacht en een nauwkeurig overleg noodig is, zullen tijden en gelegenheden niet ongebruikt voorbij gaan, die belangrijke winst konden opleveren.

Wie zich beschuldigen moet, dat zijn willen met zijn kunnen geen gelijken tred hield, heeft meer pijn dan een lichaamswonde kan veroorzaken.

Menig benauwd gezicht, menige wrevelige klacht, menige onzinnige handeling kan daarvan het bewijs

geven. En gelukkig in zekeren zin, als wij iets dergelijks zien, want wie er zich zoo aanstonds en zoo gemakkelijk in troost, dat gedane dingen geen keer hebben, die staat voor allerlei onhandigheden bloot en kan heel wat verwarring en onheil stichten. Want — en dat berekenen velen niet — zorgeloosheid voor eigen belang, maakt onverschillig voor het belang van anderen. Als uw huis bouwvallig is en gij brengt niet tijdig de noodige herstellingen aan, dan hebt ge niet alleen kans, dat ge er zelven onder bedolven wordt, maar het sleept wellicht in zijn val ook dat van uwen buurman mede.

Maar alle dingen hebben twee handvatsels, dat wil zeggen, men kan een regel, die in het eene hoogst verderfelijk is, in het andere niet genoeg aanbevelen.

Ik denk hier aan hen, voor wie sommige dingen nooit voorbijgaan, die altijd oude koeien uit de sloot halen, altijd op hetgeen niet te herdoen is terugkomen en die een zwakheid, een misslag, een onaangenaam woord zelfs nooit vergeten, alsof men een kranke genezen kon, door hem eindeloos te verwijten, dat hij door onvoorzichtigheid die krankheid op den hals haalde.

Vele menschen zijn als de kinderen, die als ze hun speelgoed gebroken hebben, de stukjes aan elkander passen, om te laten zien hoe het geweest is. Zij blijven bij het verledene en begrijpen niet, dat de eisch van het oogenblik is, niet te blijven staren op hetgeen was, maar te vragen: wat moet er worden.

Gij verbetert den knaap niet door hem steeds te herinneren aan het vergrijp van gisteren, maar wel door hem te leeren, waarvoor hij zich heden en morgen moet wachten. Gij wint de menschen niet, door altijd naar hun verleden terug te voeren, maar wel door hen voor te houden wat de toekomst voor hen worden kan. Wat voorbij is, moet voorbij blijven. Men mag er wijsheid en bedachtzaamheid uit leeren,

om voortaan de klippen te ontzeilen, waarop men eenmaal is gestrand, of de bakens te zetten, waar ze het meest ter voorlichting kunnen dienen. Wie alleen in het onherroepelijke verleden blijft, zal nooit aan een vroolijke toekomst kunnen gelooven. Vooral in den omgang geldt het, dat als achter het een of ander een punt is gezet, zij het ook met een uitroep- of vraagteeken, het oude broddelwerk niet telkens moet worden herdacht. Het getuigt niet voor een goed hart, als men niet kan vergeven, en het bewijst niet altijd voor verstandig doorzicht, als men niet kan vergeten.

Wij hebben de oogen om vooruit te zien en het geheugen om het geziene te bewaren, maar ook het gezond verstand dat leert, wat daarvan bewaard worden moet. Het overige is slechts ballast, die overboord dient geworpen. Dan is de blik naar voren onbeneveld en er gaat niets voorbij om geheel verloren te gaan.

Tegen Stroom.

Voor den wind zeilen, met andere woorden: voorspoedig, vroolijk, gezwind vooruitgaan, dat behoort tot die zaken, die niet ieder in het leven te beurt vallen, en die toch door ieder worden begeerd en gezocht. 't Hangt ook niet van ieders willekeur af, om, als hij zijn reisplan gemaakt en koers gezet heeft, den wind uit den gewenschten hoek in de zeilen te laten waaïen. Als men het in zijn macht had, dan worstelde men zeker nooit met tegenwind. Nu dient men het voor lief te nemen, zooals de wind waait, en van daar, dat velen

een slechte of zeker geene vroolijke reis maken, als ze al voor storm en schipbreuk worden bewaard.

In dat opzicht staan alle menschen met alle schippers gelijk, dat ze niet gaarne tegenwind hebben, maar daarin zijn ze van de varenden dikwijls onderscheiden, dat, waar dezen ook liefst den stroom meê hebben, zij bij voorkeur tegen den stroom op hunnen tocht willen doen.

De smaken zijn verschillend, zal men misschien zeggen, en daaruit een verschijnsel verklaren, dat zich soms bij velen tegelijk openbaart, waardoor men maar bezwaarlijk aan verschil van smaak alleen denken kan.

Als ge Jantje Contrarie uitzondert, die het in het bloed zit, om den anderen kant op te gaan als anderen, dan blijkt het eene daad van overleg, van berekening, van inspanning te zijn, als men beproeft hoe ver men het brengen kan met tegen stroom in te gaan.

Dat het inspanning kost en vele zweetdruppelen afperst, is duidelijk; dat het een werk is dat langzaam voortgaat, ligt in den aard der zaak, en dat het er dikwijls toe leidt, dat men met de kous op het hoofd moet terugkeeren, om zich toch met den stroom te laten medevoeren, dat is de ervaring van de meesten, die zulk een wanhopende poging hebben beproefd.

Toch wordt *men* niet wijzer en wij ontmoeten ze in grooten getale, die het een verdienstelijk werk noemen waar ze anderen winnen willen, om tegen die alles meeslepende macht in te gaan.

Dat is niet het werk van den bedachtzame, en die zijne medevarenden op zulk een tochtje onthaalt, toont weinig lust om hen spoedig in eene veilige haven te brengen.

Moet men dan maar altijd met den stroom medegaan, op gevaar van ergens henen te drijven, waar men niet komen wil?

Onder uw welnemen, dat volgt er niet uit; het eene uiterste zou al even dwaas zijn als het andere.

Wie meent dat de stroom hem te ver af, naar gevaarlijke plaatsen zou voeren, kan rustig voor anker blijven. Maar dan dient eerst goed onderzocht: waar voert de stroom henen. En nu moge het zijn, dat men naar het oordeel van dezen of genen in een verkeerde richting is, op dat oordeel moeten wij ons niet verlaten.

Ieder dient zijn vaarwater te kennen en zijn koers te kiezen. Bij een pleiziertochtje gaat het wel, voor een poos te wenden, om een of ander reisgenoot genoeg te doen, maar als het een ernstige reis geldt, dan moet het recht op het doel af, al toonen de reisgenooten zich ook beangst of ontevreden.

Doch laat ons de zaken bij den waren naam noemen.

Er is bij velen in onzen tijd een hardnekkig streven, om, met voorbijzien van de teekenen en behoeften des tijds, hunne denkbeelden als de eenig ware aan te prijzen en door te drijven. Zoowel die met stoom ons willen voortjagen, als die ons met geweld achterwaarts willen duwen, houden geen rekening met de eischen der natuur, de voortgaande ontwikkeling en wisseling van den tijdgeest; berekenen niet, dat hoe sneller hun vaart is, des te minder allen hen daarin kunnen volgen. Dat men niet met elke strooming medegaat en dikwijls met zorg die ziet voortspoeden, begrijpen wij; maar in plaats van te vragen of die ook anders zou kunnen geleid worden, blijft men eenvoudig daartegen worstelen en maakt de kracht van den tegenstand nog sterker. Of men gaat onbepaald naar eigen, soms beperkt inzicht te werk, houdt voor het eenig ware en goede, wat anderen als zoodanig vroeger of later gestempeld hebben, en zou wel willen, dat alle onderzoek en nadenken ophield, om plaats te maken voor een blindelings volgen van wie zich als bekwame leidlieden voordoen. Wet en orde schijnen voor velen een dwang te zijn, die met geweld moet worden gekeerd, en wie van een ander gevoelen is, wordt als een vijand van

het ware volksbelang uitgemonsterd. Vormen, waaraan onze tijd ontwassen is, moeten blijven gelden, zonder eenige overweging of zij konden veredeld of vernieuwd worden. In één woord, de waarheid, dat elke tijd de voorbereiding is voor een volgenden, dat de eeuwige wet van vooruitgang onverstoorbaar stand houdt, die waarheid wordt veelal op zijde gezet, en in plaats van het goede op te merken en op te zamelen, dat tot het betere zou kunnen leiden, spreekt men eenvoudig den vloek uit over alles wat zich uit de toestanden van vroeger ontwikkeld heeft.

Wij aarzelen niet dat „tegen den stroom opwerken” een treurig verschijnsel van onzen tijd te noemen en kunnen ze niet als helden beschouwen, die met onverdroten ijver en onuitputtelijke kracht daarbij voorgangers en aanvoorders zijn.

En vraagt men ons nu nog eens: of wij ons dan maar zoetsappig en dommelend met den stroom moeten laten medesleepen? Wij antwoorden: Verre van daar, maar laat ons zelfstandig onzen weg kiezen en onafhankelijk dien bewandelen. Aan die zelfstandigheid ontbreekt het juist. Daardoor wordt menige overwinning behaald, die de macht der heerschzuchtigen versterkt. Daardoor wordt een vrij volk eindelijk niets meer dan eene gedachtenlooze kudde, die gedwee den drijver volgt.

Wat daartegen te doen?

Wij achten het geneesmiddel niet verre te zoeken, al zal het ook langzaam werken.

Leer zelf en leer uwe kinderen uit eigen oogen zien, vermeerder de kennis, die het ware van het valsche leert onderscheiden. Wees u zelf en gaat aan niemands leiband. Hoor en wederhoor, onderzoek en houd u vast aan het goede.

Wat de vogels zoo al leeren.

't Is voor de dieren niet minder dan voor de menschen een gelukkige tijd, als de voorjaarszon de winterkoude verdrijft.

De menschen zitten dan niet meer te bibberen en te klagen, en de dieren geven hunne vreugde luide te kennen, dat ze weder onder eenen milden hemel zich kunnen bewegen.

Ook de vogels, de kleine schepseltjes, zijn al even blij als wij, als ze niet langer op den bevrozen grond hun voedsel moeten zoeken, om met een hongerige maag betere dagen te wachten.

Ze maken dan ook vroolijk en lustig hunne nestjes, en al dwarrelen ze ook nog zoo door elkaar en al zijn hunne verblijven ook volkomen aan elkander gelijk, niet een vergist zich als hij naar zijn nest vliegt; ze hebben geen naambordjes noodig, om hun eigen nest van dat van andere te onderscheiden.

En hoe stipt keeren ze telkens, na verrichten arbeid, na het verzamelen van het noodige voor den maaltijd of na zich goed versterkt te hebben, naar hunne woning weder.

Dat is hun tehuis, daar zijn ze gaarne, daar hebben ze hart voor. 't Is duidelijk te zien, dat het spreekwoord waarheid zegt: ieder vogel heeft zijn eigen nest lief.

Wij kunnen ze als leermeesters ook van de menschen beschouwen, waar ze dat iederen dag te zien geven.

Dat zijn dan toch onderwijzers, die straffeloos, zonder examen en zonder acte, kunnen onderwijzen, die bepaald neutraal onderwijs geven en die zonder bijzondere school leeren wat positief nuttig is.

Ze hebben in dat opzicht veel boven de schoolheeren vooruit, ze worden noch van de eene, noch van de andere zijde begluurd, bevit, beoordeeld, en al wilde men ook de geheele wereld tegen hun onderwijs in het harnas jagen, ze zouden even rustig voortgaan hunne lessen te geven.

In andere opzichten staan ze echter met de heeren van alle mogelijke scholen gelijk, dat ze namelijk een groot aantal scholieren hebben, die hardleersch zijn of kort van memorie en wien men het niet zou aanzeggen, dat ze zoolang school gingen.

Daar hebt ge bijvoorbeeld dat eenvoudige lesje, dat zij door de liefde tot hunne nesten geven.

Hoevele menschen zijn er, die het te huis niet vinden kunnen en het overal beter of aangamer vinden dan daar.

Al gaan ze ook niet naar kroegen of andere plaatsen, die voor het huiselijk geluk al even voordeelig zijn als de vogels voor den kersenboomgaard, ze hebben in huis geen rust, geen genot en ze zijn op straat of hier of daar, waar ze maar meenen, dat ze de verveling kunnen verdrijven, die te huis hun plaagt.

Hoe is het mogelijk, vraagt men wel eens, dat iemand zich te huis verveelt; dat hij geene voorliefde heeft voor zijne woning; dat hij die niet zoo aangenaam mogelijk zoekt te maken, om er het liefst te vertoeven.

De vogels richten hunne nesten zoo in, dat ze daar geheel op hun gemak zijn en niemand zal ze beschuldigen, dat ze hun huis te mooi maken of te kostbaar meubileren of er eene overdadige levenswijze voeren.

Vele menschen laten de ongezelligheid hunner woning eenvoudig voortduren, omdat zij er toch weinig zijn, in plaats van ze prettig te maken, om er gedurig te worden heenge trokken.

Daarvoor zijn geene kostbare meubelen noodig. Licht en lucht, netheid en orde, een bloempje voor

het glas en een tevreden gezicht bij de huisgenooten, dat doet veel meer dan het mooiste meubel of versiersel, meer dan de weelde, die veel geld kost en geen genot geeft.

Maar het eerste en voornaamste is, dat men zijn huis niet beschouwe, alleen maar als het dak waaronder men overdag het gure weêr en 's nachts de koude nachtlucht ontvliedt; dat men het te huis zoo begrijpe, dat de vrouw en de kinderen, de kat of de hond, de meubels en de bloemen hen daar in een kring plaatsen, zooals zij die daar buiten niet vinden kunnen.

Het is zoo onnatuurlijk, als men zijn te huis niet liefheeft en het getuigt niet van een hart, dat op de rechte plaats zit, als men er gedurig uitloopt en geen lust heeft om er terug te keeren.

Misschien zegt iemand: maar de vogels gaan er toch ook op uit, en als het zulk mooi weêr is, zijn ze liever in de wijde natuur dan in hun bekrompen nest.

Toegestemd. Maar al vinden de vogels het weêr ook nog zoo mooi, als ze begrijpen dat ze in hun nest moeten zijn, dan laten ze zich niet wachten.

Voor al niet als ze weten, dat daar een moeder met hare jongen wacht. Dan zijn ze bij de hand en vragen slechts waar hunne plaats is, al zouden ze ook liever elders zijn.

Ik ken ze wel, die even zoo goed in den winter er uitloopen als in den zomer, en die zich daarom niet verschuilen achter het mooie weêr, dat hen naar buiten lokt.

't Is veelal maar eene gewoonte, maar eene leelijke, slechte en schadelijke gewoonte; want men berooft zichzelf niet alleen van een genot, dat nergens dan te huis gemaakt worden kan, maar men onthoudt het ook anderen, en wel aan degenen, die na aan het hart liggen moeten.

De kinderen leeren het reeds vroeg om het huis te

ontvlieden en zoodoende wordt het eene erfelijke kwaal.

Bij de vogels zit de liefde voor het nest diep in de natuur en gaat dat van het eene geslacht op het andere over.

Bij de menschen is dat ook het geval, maar zij verkrachten de natuur en de een na den ander gaat den verkeerden weg op, en de liefde voor den huiselijken haard verdooft of gaat geheel verloren.

Gij uithuizigen, die u vervreemdt van de plek, waar uw hart, uw genot, uw geluk moest wezen.... ziet naar de vogelen en wordt wijs.

Zeggen en doen.

Twee zaken, die, als ze samengaan, wel twee minnende harten gelijken, maar die elkander zoo boos kunnen aankijken, alsof ze de bitterste vijanden waren.

Als het op zeggen aankomt, hebben de menschen zoovele woorden als er korrels in een graanzak gaan, maar als het doen er bij komt, dan klopt men vaak op een ledigen meelzak.

Helden met den mond zijn overal; als ge ze hoort, zoudt ge er eenige duizenden Russen of Turken gerust mede tegengaan, maar als de vijand maar even den haan van het geweer overhaalt, dan loopen de helden of ze met kanonnen voortgejaagd worden.

Woorden zijn goedkoop en daarom spelen velen er mede of het knikkers waren; maar daden, die de woorden waar maken, zijn zeldzaam als de ooievaar in de maand December.

Het zijn niet alleen de grootsprekers, die op hunne daden laten wachten. Men behoeft den mond niet zoo wijd open te zetten, om meer te beloven dan de hand geven of uitvoeren kan. En die te vergeefs op eene kleinigheid wacht, die hem was toegezegd, kan daardoor al evenveel last lijden, als de man die vruchteloos op eene groote erfenis wachtte.

Bij sommigen is het eene gewoonte, om als ze niets gedaan hebben, daar ze van spreken kunnen, te spreken over hetgeen ze nog doen zullen. De zucht om veel te zeggen is een kwaal, die evenmin als rheumatiek kan genezen worden, en die altijd aan het woord willen zijn, moeten wel van zich zelven spreken, of ze zouden vergeten dat ze niemands woord liever hooren dan hun eigen.

Van anderen kan men zeggen, dat ze uit enkel goed-aardigheid meer zeggen dan ze doen kunnen. Ze vinden het naar, om u af te wijzen en sturen u gansch gemoe-delijk met een kluitje in het riet, in de hoop dat gij hunne gezegden zult vergeten.

Intusschen kan men er soms leelijk door gefopt zijn, als men zich op woorden verliet, en ik zou bijna durven zeggen, dat driekwart van het verdriet dat de menschen elkander aandoen, daardoor veroorzaakt wordt.

Ik kan ook niet zeggen dat het genot der samenleving er juist door bevorderd wordt, als men bij het hooren van een en ander dat fraai klinkt, aanstonds zich zelven tot voorzichtigheid aansporen moet om er niet te veel op te bouwen.

De menschen zijn doorgaans beleefd genoeg om niet te vragen: meent ge dat? of, zult gij dat doen ook? Ze nemen het gehoorde voor notificatie aan, dat wil zeggen, ze luisteren er naar als de doove naar het zingen van een kanarie en ze denken: zegt wat ge wilt, wij zullen eerst eens afwachten wat ge doet.

Dwaas genoeg maken alle veelzeggers zich wijs, dat

ze niet tot dat ras behooren, omdat ze spreken zonder vooraf te denken en vooral omdat ze zich geen reken-schap geven van hetgeen zij doen en niet doen.

Als ieder aan het einde van een jaar — neen, dat zou te lang zijn, laat ons maar nemen van een maand — eens de rekening opmaakte van zijne woorden, die niet door de voorgenomen daden werden gevolgd en hij zette een kruisje bij alles wat bij woorden gebleven was, dan zou hij tusschen al die kruisjes de woorden moeten zoeken.

Zeker getuigt het niet van groot verstand als men zoo kwistig is met zeggen, want hoe luid de haan ook kraait, hij zal toch niemand doen gelooven dat hij een geleerden kop heeft. Die weinig in zijn winkel heeft, hangt alles voor het glas aan de straat, maar die daar-door verlost wordt om binnen te gaan, ziet wel dat de el er van het meten niet zal slijten.

Lang denken en suffen voor er een woord komt, is voor hem die er op wacht vervelend, maar als de kip niet lang genoeg op het ei zit, dan komt er ook geen gezond kuiken voor den dag.

Die wat goeds doen wil, moet het niet altijd vooraf aankondigen. Is het waarlijk goed, dan zullen de daden genoeg in het oog loopen, en het is beter dat de men-schen zeggen: ik dacht niet dat hij dat zou gedaan hebben, dan dat ze mompelen: zie je wel dat het maar praatjes waren.

Zeker kan het wel eens goed zijn, als een woord niet door de daad gevolgd wordt. Wie zegt, dat hij zijn buurman wel vinden zal, doet zeker beter als hij hem niet gaat zoeken. Een slecht woord terug te nemen is evenmin schande, als een arm los te laten van een vriend, die u in de gracht trekken wil. Wie zijn woord niet houdt, is gelijk aan den appel die u tegenlacht, maar bij het opensnijden blijkt rot te zijn; maar die zijn woord geeft zonder te weten of hij het houden kan,

die moet tusschen een krankzinnigengesticht of de strafgevangenis kiezen.

Wie een mensch wil zijn, heel en uit één stuk en niet gelijken op een deken met lapjes en gaatjes, die zegge wat hij doen kan en doe altijd wat hij zegt.

Losse kwartjes.

Misschien begrijpt ge dit opschrift niet.

De een denkt er aan, dat sommigen de kwartjes — en waren het deze maar alleen — zoo vasthouden, dat ze niet los te krijgen zijn, en de ander meent misschien, dat wij denken aan het beschikbaar hebben van klein geld, of zoo men het noemt pasmunt, waaraan men soms een miserabel gebrek kan hebben, al zit men ook warm in de groote kopstukken.

Maar daarover zullen we het nu niet hebben. Veel-
eer denken wij aan die heele losse kwartjes, die even als een enkele stuiver los te maken zijn en die men gewillig en dikwijls onnadenkend geeft, met het woord of de gedachte: „'t is maar een kwartje.”

Een kwartje is ook maar vijf en twintig cent; waarlijk niet te veel, als gij iemand goed beloonen wilt, en zeker een niet zoo groote som, dat uwe beurs daardoor plat worden zou, ten minste als die goed gevuld is.

„'t Is maar een kwartje”. Maak er toch zooveel beweging niet over. Zoo een los kwartje, wat is dat nu! Eene sehrale verdienste, een klein bezit, eene onnoozele som, als het al zoo heeten mag; het valt in den zak, zonder dat men er eenig gewicht van bemerkt en het gaat er uit, zonder dat het wordt gevoeld.

Hei wat! losse kwartjes zijn soms een heele schat, en die ze al te los maakt, zal zeker nooit een schat vast krijgen.

Ik wil er nog niet eens van spreken, dat het losse kwartje heel wat is voor hem, die maar weinige van die kwartjes bijeen ziet, als hij zijn wekelijksch inkomen natelt. Voor hem is dat ééne een groot deel van een klein geheel, en hij ziet het met leede oogen, als anderen met die losse kwartjes spelen, alsof de vier geen gulden maakten.

Er mee spelen, dat doet toch niemand, want men is doorgaans te veel op het geld verliefd, om zelfs maar een los kwartje gering te schatten. Toch is dat waar, ja zelfs het schijnt soms, zooals men wel eens zegt, in den zak te dansen, als kreeg het daar te benauwd, zoodat het maar spoedig er uit moest.

Ik heb dit of dat gekocht; die fooi gegeven; daarmede mijn geluk eens beproefd; dat noodige mij eens aangeschaft, want ik had juist een los kwartje in den zak.....

Maar als dat van tijd tot tijd terug komt, als het voor het onnoodige uitgegeven wordt, als het de bevoening hooger opvoert dan noodig is, als het beter besteed had kunnen worden, was dan dat kwartje niet al te los, gleed het niet te gemakkelijk door de vingers?

Al was het op het oogenblik niet noodig, al had het nog geene bestemming, moest het daarom maar heelemaal losgelaten worden?

Somwijlen schijnen de kwartjes in de beurs vastgekleefd, òf omdat men niet besluiten kan ze los te maken, òf omdat een enkel overgebleven, als het laatste spoor van vroegeren overvloed wordt bewaard.

Dat is ook een uiterste, waarvoor wij moeten waarschuwen, want ze vermeerderen niet, door ze nu en dan te bekijken. Wandelende kwartjes kunnen winst aanbrengen; die het daglicht niet mogen zien, roesten,

evenals de plank verstikt, die in een donkeren hoek weggeschoven wordt.

En uitersten zijn altijd noodlottig, van welke zijde zij ook het gevaar aanbrengen.

Toch, als men van twee kwaden één kiezen moet, dan is wat vasthoudendheid beter dan te groote losheid.

De eerste gebruikt niet, maar heeft het bruikbare voorhanden; de ander staat voor een ledige kas, al dringt de nood ook nog zoo sterk.

't Is met de kwartjes, als met de steenen van het gebouw. Zoolang een enkele daar los ligt, heeft die betrekkelijk weinig waarde, en al wordt die ook in stukken geworpen en vermorseld, „'t is maar een steen”, zegt men en bekommert zich over het verdwijnen niet.

Maar als de enkele steenen behoorlijk samengevoegd u een veilig huis geven, dan blijkt de waarde van elk onderdeel, zonder hetwelk het geheel niet tot stand zou gekomen zijn.

En nu zal ik niet beweren, dat alle losse kwartjes den grond leggen zullen tot een kapitaal, als ze maar goed bewaard of gebruikt worden, want er moet wat geluk bijkomen, om ze te laten vermenigvuldigen, en dat kunnen velen al evenmin grijpen als een haas bij den staart; maar zeker is het toch, dat het allergrootste samengesteld wordt door het oneindig kleine en dat men geen graan maaïen zou, als de vereenigde zaadkorrels geen vruchtbaren bodem hadden gevonden.

Er zijn weinigen, die het geld los in den zak dragen. Oudtijds hield men er beurzen op na, die zoolang waren, alsof men op een schat zonder einde rekende. Misschien getuigt het dan ook niet van vooruitgang, dat men er nu kleine portemonnaie's (gelddragers) op nahoudt, die, hoe platter ze zijn, des te minder plaats wegnemen.

't Is altijd goed als men zoo iets in den zak heeft, dat bij voorkomende gelegenheden een bergplaats aan-

biedt. Maar 'tis nog geen afdoend middel om de losse kwartjes bijeen te houden.

Daartoe diene men overtuigd te zijn, dat ze niet voor den dag moeten komen vóór ze eene goede bestemming hebben. Het geld, dat maar al te veel ongeduldigen maakt, is zelf geduldig in de hoogste mate. Het laat zich eindeloos overbrengen en blijft even rustig in zijn schuilhoek, al naarmate de bezitters over zijn lot beslissen.

Als ge dan zoo nu en dan eens een los kwartje in den zak hebt, keer het maar dikwijls om, eer gij het uitgeeft. Niet om er op te verlieven, maar om het te bewaren tot het werkelijk noodig is.

En als het soms mocht zijn, dat het losse geldstukje dreigt door de vingers te druipen; als gij er geen bezwaar in ziet, het te laten glippen, omdat het toch maar een los kwartje is, — och! geef het dan aan hen, die zooveel moeite hebben vijf en twintig cents bijeen te brengen of maar zelden zelfs een kwartje zien, liever dan dat gij losweg het uitgeeft, zonder er iets degelijks voor te krijgen.

Denk er aan, dat er zoovelen zijn, die van die losse kwartjes kunnen, helaas! moeten leven.

Nog eens dat oude liedje

VAN DE BESTE STUURLUI.

Ge moogt zeggen wat ge wilt, maar die oudjes hadden wel gelijk, als zij dat spreekwoord, dat spottend maar waar en zinrijk woord, uitdrukten. Duizenden

hebben daarna hen nagepraat, maar onder die velen, die er hun eigen vonnis mede velden of die het geheel ten onpas gebruikten.

Als er in de verte een schip gezien wordt, dat met de golven worstelt, dat in groot gevaar verkeert, dan loopen allen uit om te kijken, want wat het akeligste is, lokt doorgaans de meeste kijkers uit. Dan zegt de een: ze moeten het schip wenden, maar hij weet niet dat het roer al kapot is; een ander zegt: ze moesten dit en dat zeil bijzetten, maar hij weet niet dat alle zeilen reeds aan flarden gescheurd zijn, en zoo weet een derde en een vierde nog wat meer en wat anders en ze meenen dat ze de beste stuurman zouden zijn, terwijl ze, als ze op het schip waren, niets anders zouden doen dan door de opvarenden gedaan wordt. Vandaar het gezegde, dat die in eigen oogen de beste stuurman zijn en van verre staan, zonder kennis van zaken oordeelen en er niet aan denken, hoe belachelijk zij zich maken door te oordeelen en voorschriften te geven die eenvoudig onmogelijk zijn.

Er zijn dan ook vele voorbeelden, dat zulke kostelijke, heele beste stuurman, als ze op hun beurt geroepen werden de zee te bevaren, niets van dat alles deden wat zij van anderen vergden en dat zij met al hun walwijsheid, op het water evenzoo deden als anderen die zij veroordeelden.

't Ware te wenschen dat zij, die nooit op een schip en althans niet met een schip in zee komen, die nooit een roer in den eigenlijken zin in handen krijgen, maar toch ook wel eens kunnen geroepen worden om te land het bestuur over te nemen, altijd aan dat oude spreekwoord dachten.

Hoe dikwijls hooren wij: als ik in zijn plaats was, ik zou die zaak anders behandelen; ik zou mijne kinderen anders opvoeden; ik zou mij aan dien kant niet wagen; ik zou mij niet door dien laten leiden; ik wilde

niet, dat ik zoo dom, zoo slaperig, zoo goedhartig of zoo driftig, zoo haastig, zoo verkwistend was. Er wordt geen blik naar den buurman gericht, of er is eene of andere aanmerking, die men zelf zeker niet beloopten zou en het slot is, dat waar zoo allen, de een over den ander oordeelen, de meesten van die hoogwijze stuurlui zijn, die van verre menschen en zaken bekijken en met al hun wijsheid, ja zelfs door die zoogenaamde wijsheid toonen, dat zij er niets van weten.

Geeft elke dag gelegenheid de waarheid van een en ander op te merken, onze tijd geeft ook aanleiding dat de koers die het schip van den staat neemt en de zee vol klippen die het bevaren moet, een aantal van walstuurlui te voorschijn doen komen, die, als men ze maar gelooven wil, veel betere regeerders en bestuurders zouden zijn dan zij, die nu het roer in handen hebben; die heel wat zouden weten te verbeteren en te beschikken, waardoor dat staatsschip in eene veilige haven komen zou.

Intusschen de ondervinding heeft geleerd en leert nog dagelijks, dat wanneer diezelfde geleerden het roer in handen moeten nemen, zij dienzelfden koers kiezen. 't Heet dan dat hunne voorgangers het verkorven en hen daartoe genoodzaakt hebben; maar geloof vrij, dat als ze werkelijk wat beters wisten waar zij den koers moeten wijzen, dan zouden ze dat niet voor zich houden en zich wel de eer zoeken te verwerven, dat zij nu den veiligen en rechten weg hadden gevonden.

Vaak beweert men dat de huisvader al te vrijgevig is, als hij alles opoffert voor eene goede opvoeding van zijn kroost, en zoo zegt men ook, dat de uitgaven voor den staat veel te hoog opgevoerd zijn, dat men te veel betalen moet en dat, als er maar eens andere vaders in het groote huisgezin optraden, een zuiniger huishouding van vele lasten ontheffen zou.

Ik zal niet zeggen dat er niet te bezuinigen valt,

en ik weet zelfs heel wat, dat zooveel geld niet kosten moest, dat ik nu maar niet noemen zal; maar ik weet ook, dat er altijd betaald worden moet en dat als men van een gulden op een kwartje kwam, er niets minder zou geschreeuwd worden over een zwaren last. De groote menigte vindt *dit* niet noodig, *dat* te veel, wat anders te mooi en te duur, maar vraag hun: hoe het dan beter zou zijn, dan blijven zij het antwoord schuldig.

Er wordt heel wat ontevredenheid gekweekt, menig scheef en onbillijk oordeel uitgelokt, dikwijls veel onzin nagepraat door de schare, die dwaas genoeg is te gelooven, dat zij met verstandige en welmeenende stuurlieden te doen heeft en vooral door hen, die zich voor zulke professoren in de bestuurskunst uitgeven.

Ik zou daarom die liefhebbers, die dat verstand in pacht meenen te hebben, aanstonds aan het roer plaatsen en hunne kunsten laten toonen. Zoolang zij aan wal blijven staan, gelooven velen nog aan hun beleid, en worden ze door den lof der onwetenden steeds stouter in hunne verzekeringen; maar dwing hen met de daad te toonen, dat zij het beter weten en het zal al spoedig blijken, dat hunne recepten schoon klinken en doen watertanden, maar dat ze niet te bereiden zijn, of klaar gemaakt, alles behalve lekker smaken.

Dat men het dan ook maar begreep hoe de eeretitel van beste stuurlui verkregen wordt, men zou ze niet zoo gemakkelijk toejuichen en volgen. Als ik een goeden raad geven zal, dien ik eerst te weten wat noodig is, den raadbehoevenden in zijne omstandigheden recht te kennen en verzekerd te zijn, dat er geen beter raad kan gegeven worden.

Wie zich geneigd of gedrongen gevoelt aanmerking te maken op hetgeen gedaan is of wordt, dien is voor alles noodig dat hij dat kunne verbeteren, want zoo dikwijls worden de opmerkingen der walstuurlui in den blinde gemaakt, er valt licht eene zwakke zijde aan te

wijzen, maar niet iets onberispelijk daarvoor in de plaats te stellen.

't Is ook niet altijd om het schip, dat in gevaar is, te behouden, als er van den wal hard geschreeuwd wordt. Betweterij, pedanterie en vooral partijzucht zijn meestal de oorzaken. De laatste niet het minst meent tot schreeuwen gerechtigd te zijn, omdat iedere partij zich beter acht dan de andere. Die dwaze inbeelding sticht veel kwaad en verwijdert, waar vereeniging en samenstemming onmisbaar zijn.

Alles komt ten slotte daarop neder, dat men niet beter doen kan dan voorzichtig en vooral niet overijld in het oordeelen te zijn. Kennis van zaken, flinkheid in het handelen, zelfstandigheid in het beoordeelen en daarbij een weinigje overtuiging, dat een ander het nog beter weten kan dan wij, dat zal voor alle stuurlui wel het beste zijn.

Een woordje

IN HET BELANG VAN APEN, OOK MET GOUDEN RINGEN.

Als Vader Cats nog in het land der levenden was, zou ik wel eens een appeltje met hem willen schillen over die hatelijkheid, dat apen, al dragen ze gouden ringen, toch leelijke dingen zijn.

Vooreerst meent ieder, dat zijn aapje niet zoo leelijk is en is het voor hem een bepaalde belediging, dat men zijn smaak zoo veracht en eenvoudig voor leelijk verklaart, wat hij, zoo al niet mooi, dan toch voor dat ongunstig oordeel bewaard acht. Die apen kwee-

ken of koesteren, voelen zich natuurlijk daartoe aangetrokken; als ze die opsieren, is dat een bewijs van hunne ingenomenheid, en dan mag geen Vader Cats, of wie ook, hun het genoegen benemen, of minstens vergallen, dat zij in hunnen lieveling smaken, door het ook in den mooisten opschik een leelijk ding te noemen.

Daar komt bij, dat, zoo een aap al leelijk is, hij dat volstrekt niet helpen kan en er dus geen verwijt over behoeft te hooren. Die aap geboren is, kan geen leeuw of pauw zijn, en de vraag is eenvoudig of hij beantwoordt aan de kenmerken van zijn ras, terwijl men hem de daaraan verbonden eigenaardigheid niet als gebrek kan toerekenen. Alle dieren hebben hun aangeboren aard en het is billijk daaraan plaats te geven, ofschoon men in de dierenwereld, evenals in die der menschen, van opvoeding spreken kan en de natuurlijke geaardheid dient geleid te worden. Maar dat doet nu aan het mooie of leelijke eigenlijk niets, dan voor zoover een dier, dat van nature zoo leelijk niet is, als zoodanig beschouwd wordt, wanneer het leelijke eigenschappen openbaart. Omgekeerd kan men met de leelijkste exemplaren verzoend worden, als ze zich maar weten bemind te maken.

De natuur geeft niets dat leelijk is, maar wel veel dat niet aan den bijzonderen smaak van dezen en genen voldoet. En dan gaat het niet aan een geheele soort zoo maar achteruit te zetten, omdat men er onder aantreft, waarin men iets onaangenaams ziet.

Maar de apen met gouden ringen zijn bepaald leelijk, juist om die versierselen, die hen niet passen en ze vergissen zich zeer, als ze meenen, dat de menschen ze mooier vinden zullen, wanneer zij zich hebben opgepronkt.

Die gouden ring voegt den aap evenmin, als manchetten aan een poes, en als de aap zich inbeeldt, dat hij een heer is, omdat er zoo iets aan zijn vingers schittert, dan zou een mophond wel kunnen denken

eene dame te zijn, als ze een grooten hoed met een omgeslagen rand en met bloemen en veeren opzette. Het leelijkste bij den aap is, als hij geen aap meer zijn wil en zijn afkomst en positie in de dierenwereld vergeet. Al behoort hij niet tot een aanzienlijken dierenstand, hij heeft onder allerlei standen in die wereld ook zijn beteekenis. 't Is leelijk en gek van hem, als hij dat vergeet en zich opprikt en uitdost, alsof niet ieder zien zou, dat hij toch slechts aap is. Dieren, die niet door uiterlijk schoon aantrekken, worden niet mooi gevonden, al zijn ze van top tot teen versierd. Ze verraden hun afkomst door hunne manieren, en als de aap op een boomtak zat met de veeren van den schoonsten vogel bedekt, dan zouden de vogels hem voorbijvliegen of ze hem niet zagen, en zijn collega's zouden hem uitlachen.

Maar ik zou de partij voor den geringden aap opnemen.

Mij dunkt, het is billijk te erkennen, dat als de aap niet zooveel gouden ringen zag, dikwijls ook bij hen, die het wel met tin of blik doen konden, dan zou hij zich niet inbeelden, dat het mooi was. De menschen, die zich nu eenmaal in het hoofd gezet hebben, dat ze veel beter en mooier zijn dan de apen en deze zonder genade leelijk noemen, maken die arme dieren in hun oogen nog leelijker, omdat zij ze verleiden buiten hun apenfatsoen te gaan. Het diertje zou aan die dwaasheid niet denken, als het geen voorbeelden rond zich had, die het in verzoeking brengen. Zij zien ze in menigte, die, mooi of leelijk, van verre al in het oog loopen door allerlei sieraden, zooals men de dingen noemt, die zonder nut of doel aan het lichaam gehangen worden. En nu willen ze ook eens mooi zijn, en omdat ze zelve niet weten wat mooi is, doen ze anderen na en denken dan heel wat te wezen.

Dat Vader Cats de aapjes zoo uitmonsterde en een slechten naam gaf, komt eenvoudig daar vandaan, dat

de oude man er niet aan dacht, dat er geene sprake van na-apen zou kunnen zijn, als de begeerte niet geprikkeld werd, om anderen na te volgen. Die het voorbeeld geeft, draagt meer schuld, dan die zich verleiden laat hem na te volgen.

't Is jammer dat de apen niet meer verstand hebben en nog op een zoo laag punt van ontwikkeling staan, dat men ze niet kan doen begrijpen: blijft wat ge zijt, weest u zelf en maakt u niet belachelijk door dingen, die u wel eens tot schade zouden kunnen worden.

We zouden ze wel willen inprenten: leert kunstjes en verbaast de menschen door alles wat gij doen kunt, dat zij niet van u zouden verwacht hebben; maar zoekt u niet te verheffen of uit te blinken, de aandacht te trekken of u zelven iets wijs te maken, door een schijn aan te nemen die bedriegelijk is.

Wij menschen, zoo zou men in eene predicatie voor de apen willen zeggen, wij weten bij ondervinding, dat veel praten geen geleerdheid, mooie kleren geen rijkdom, pronkerij geen goeden smaak, rijkdom zelfs geene grootheid bewijzen, en daarom, leert van ons, dat het beter is klein en leelijk voor veler oog, maar in zijn soort groot en goed te zijn, dan zich heel mooi te achten als men niets is, en achter den rug te hooren: toch blijft hij leelijk.

Luchtkasteelen.

„Een vogel in de hand,” zoo zegt het spreekwoord, „is beter dan tien in de lucht.” Ik wil er gaarne aan gelooven, maar men houde mij ten goede, dat ik een

weinig onderscheid maak. Is het een patrijs of een lijster of een zangvogel, dan is het mij ook weinig vòl-doende, die te zien vliegen; maar geldt het nachtuilen of kraaien of zoo iets, dan vind ik ze beter geplaatst in de lucht, dan in mijn hand.

Men moet het met spreekwoorden ook zoo nauw niet nemen, en allermint uit het bovengenoemde afleiden, dat wat zich nog in de lucht beweegt en buiten ons bereik is, van alle waarde ontbloot zou zijn.

Men mag ze gelukkig noemen, die een zoo stevig en fraai huis bewonen, dat ze nooit naar de ellende van het verhuizen behoeven te verlangen; maar zoo mooi en zoo gemakkelijk woont niemand, dat hij niet wel eens in zijn gedachten een huis bouwt, waarin hij alles vinden zou, wat hij nu nog mist, en alles missen, wat hem nu nog bij al het moois tot hinder is.

Maar laten we de zaken maar bij haren waren naam noemen en een praatje houden over luchtkasteelen, dat is over berekeningen en wenschen en plannen, die men voor de toekomst maakt, zonder eigenlijk te weten, of ze ooit tot werkelijkheid zullen komen.

De een doet dat meer dan de ander. Menschen met zwaar bloed en ietwat zwartgallig zullen zich er wel niet aan overgeven, want ze willen liever gelooven, dat de grond waarover ze loopen van papier is, dan ze zouden toestemmen, dat na regen steeds zonneschijn volgt.

Anderen zijn van een geheel tegengestelde natuur. Misschien omdat hun bloed wat sneller omloopt, zeker omdat ze met hunne gedachten van den hak op den tak springen, maar ze kijken veel meer naar de lucht en wat daarin kan te voorschijn komen, dan naar hunne handen, of die ledig of vol zijn. Ze kunnen u ook zoo smakelijk verhalen van hetgeen zou kunnen zijn, als hetgeen nu niet is, was, en wat zij doen zullen, als de negen en negentig voorwaarden vervuld zijn, waarop

hun luchtkasteel rust, al is er ook alle kans, dat ze niet spoediger zullen vervuld worden, dan een wissel betaald wordt, dien men op een der gesneuvelden bij Waterloo trekt.

De stevige aardmannetjes, daarmede bedoel ik zij, die van luchtkasteelen niets weten willen, geven hoog op van hun geluk en van hunne wijsheid, dat zij zich voor teleurstelling weten te bewaren, en lachen zoo hartelijk, als ze de luchtkasteelen van hun buurman in rook zien verdwijnen. Zulk een Jantje secuur wrijft zich in de handen, als hij het miserabel gezicht ziet van iemand, die bitter werd teleurgesteld door eigen schuld. Maar zij vergeten, dat ze heel wat genot gemist hebben, toen zij daar met zulk een benauwde tronie naar boven keken en zich wijs maakten, dat men met het slechtste weer tevreden moet zijn, omdat het nog veel erger zou kunnen wezen.

Die nooit luchtkasteelen maakt, kent ook geen hoop en weet van geen vertrouwen. Hij zoekt het duister en zou de zon willen toeroepen: „waarom schijn je zoo hel.” En terwijl hij onder lasten bukt, die hem voor de samenleving zoo aangenaam maken, als de vliegen voor iemand die een middagdutje wil doen, schijnt elke toekomst hem een spook, zoo zwart als een schoorsteen, die door den veger werd vergeten.

Maar zulken zijn er niet veel, en wel om de zeer eenvoudige reden, dat de mensch wel zoo wat behoefte aan luchtkasteelen heeft, als ze niet al te dwaas zijn. Als er van die oogenblikken zijn, waarin de heele wereld u als het ware op het lijf valt, dan blijft er vaak niet anders over, dan op eene betere toekomst te hopen. En wat het voornaamste is: Ieder zou zijn luchtkasteel gaarne heusch zien verrijzen en dat wordt hem de oorzaak van een ernstiger nadenken, van een ijveriger inspannen, van eene meer aanhoudende werkzaamheid, terwijl onder dat alles de hoop op een

goeden uitslag, een vroolijk gemoed en een lustig arbeiden geeft, waardoor de tijd omvliegt en het werk licht valt.

Als men er maar altijd aan denkt, dat, wat men in de lucht begint te bouwen, op den grond moet terecht komen en daarom niet licht en dicht moet zijn.

Laat er eene enkele maal eens wat doorloopen, waarmede men zich in gedachten aangenaam bezig houdt, al weet men vooraf, dat het niet zal verwezenlijkt worden, dat beurt een mensch voor een poosje op en doet hem de lastige zorgen van het heden vergeten.

Slechts zij zijn dwaas, die meenen dat luchtkasteelen stevige woningen zijn en er daarom alles aan verbinden. Jonge menschen staan daar meest voor bloot en worden er ook nog al eens de slachtoffers van, omdat ze nog niet gewoon zijn een degelijk bestek en vooral niet om een goede begrooting te maken. Maar dat leeren ze langzamerhand wel, en al hebben ze soms leelijk den neus gestooten, ze zouden toch hunne vroegere luchtkasteelen niet hebben willen missen.

En als men ouder wordt, dan verliezen ze hunne aantrekkelijkheid niet; men wordt alleen maar wat bedachtzamer en de kasteelen worden wat kleiner.

Ik geloof wel, dat de meesten van het werk afgeroepen worden, als ze nog druk aan het bouwen zijn.

Adres: Hier naast.

Men spreekt er dikwijls over, dat men ieder moet geven wat hem toekomt, maar het zou dan ook billijk zijn, dat ieder nam wat hem toekomt.

Zeg niet, dat daarover niet te klagen valt; dat dikwijls maar al te ras en al te gemakkelijk genomen wordt, wat men meent te mogen en te moeten nemen, ja, dat men zich zelfs daarbij wel eens vergeet en, natuurlijk bij ongeluk, ook van hetgeen niet toekomt, iets medeneemt. Het is volkomen waar, dat men in de meeste gevallen niemand behoeft aan te wijzen wat zijn eigendom is; terwijl gij er nog over denkt wiens het zijn zou, heeft de eigenaar er de hand opgelegd. De berekening van het kleinste zelfs, dat men als zijn eigendom nu of later zal kunnen aanwijzen, houdt menschen zoo bezig en wordt zoo nauwkeurig volbracht, dat men soms versted staat over de snuggerheid van hen, die anders wel eens eene verkeerde rekening maken.

Doch het is niet alleen ten aanzien van den eigendom, dat men zijn persoon, zijn belang, zijn wensch op den voorgrond stelt. Laat er eens sprake zijn van een plezierig werk, dan is niet alleen ieder gereed het te doen, maar dan wil ieder haantje de voorste zijn. Vraag eens wie de bezitter wil worden van wat moois en dan zullen er zooveel ik's zijn, die u het oor doof schreeuwen, dat gij wenschen zoudt het maar niet gevraagd te hebben. Voor al wat plezierig is, geeft ieder nauwkeurig zijn adres op, maar..... 't moet dan ook wat aangenaams, wat schoons, wat genoeglijks zijn; want is het soms van een anderen aard, dan houdt men zich zoo stil als een muis, of moet men er eene bestemming voor aanwijzen, dan luidt het: dat is niet voor mij, dat hoort bij mijn buurman te huis, het adres is: hier naast.

Hier naast! Dat is de aanwijzing, als er eene of andere lastige commissie te vervullen is, die men uitstekend vindt, die men niet genoeg prijzen en aanbevelen kan, maar liefst zelf niet op zich neemt. Ge kunt er staat op maken, dat men u veel zaken hoog

opvijzelt, niet omdat men er zoo mede ingenomen is, maar om een ander er voor te spannen, en als ongevraagd en onverwacht de last wordt opgelegd, dan is men aan een verkeerd kantoor. De menschen denken nooit zoo gering van zichzelf, dan wanneer ze gaarne een ander den last op den hals willen schuiven, en zij vinden hun buurman nooit zoo knap, zoo braaf, zoo lief, dan wanneer ze aan zijn adres kunnen zenden, wat eigenlijk voor hen bestemd was.

Adres: hier naast! Zoo is het ook, als er het een of ander verkeerd opgezet, ontijdig ondernomen, slecht uitgevoerd werd. Ge moet al duchtige bewijzen hebben voor de onhandigheid, het onverstand, de verkeerdheid van uwen buurman, of hij bewijst u zonneklaar, dat de schuld onmogelijk bij hem liggen kan. Groote menschen zijn in dat opzicht meestal nog als de kleine kinderen, die bij elken misgreep altijd dat: „het is mijne schuld niet, ik heb het niet gedaan,” bij de hand hebben en liefst den makker daarvoor aansprakelijk stellen. Het eenig onderscheid is, dat de vorm eenigszins verschilt, dat er wat meer slimheid is, om het pad schoon te maken en dat men meer kwaad sticht door eene onloochenbare schuld op anderen te werpen. „Ik trek er mij niets van aan,” dat is de verontschuldiging, die te gelijk eene uitnoodiging bevat, om rechts en links te zien, wie het zich dan wel moet aantrekken, alsof de menschen zoo dom waren om niet te weten, dat wie anderen bekladt, meestal gewoon is met vuilnis om te gaan.

Adres: hier naast! Zoo gaat het ook vaak bij de goede lessen en wenken, die op velerlei wijzen tot ons komen. Als er zoo eens over gebreken of dwaasheden, over onaangename karakters of minder prijzenswaardige handelingen gesproken wordt, dan is meest de eerste gedachte: dat is een goed woord voor mijn buurman en men weet dikwijls een heele menigte buurman-

nen aan te wijzen, op wie het gezegde verwonderlijk juist van toepassing is. In dit opzicht zijn de menschen, o, zoo argeloos; zij denken er zelfs niet aan, dat het op hen gemunt zou kunnen zijn, en ze vinden het wel jammer, dat het van dezen of dien gezegd worden moet, en ze zouden voor geen geld van de wereld willen, dat zulk eene les ook voor hen noodig was, en ze hebben zoovele praatjes en zoovele gedachten er over, dat er geen tijd is, om tot zich zelven de vraag te richten, of er ook wat bij was, waarmede men voor zich profijt zou kunnen doen. We zouden misschien al heel wat hebben begrepen en geleerd en heel wat wijzer en beter geworden zijn, als we woord en wenk niet, alsof het een wissel ware, aan anderen hadden overgedragen, maar aan eigen adres gericht, of althans als aan ons geadresseerd hadden beschouwd.

Er schijnt eenig genot in te zijn, te kunnen zeggen: dat past nu eens mooi op dien, dat is nu eens goed raak; alsof men geroepen was, om wat er gezegd en geleerd wordt, een bepaald adres te geven. Men zou er om kunnen lachen, als de leugenaar beweert, dat zijn buurman wel eens mag aangespoord worden de waarheid te spreken, als het niet treurig was, dat hij nu van zijn eigen leugens niets bemerkt. Waar goede raad uitgedeeld wordt, diende men te doen, wat er gebeurt als de brievenbode een brief brengt; de huisgenooten zien wie van hen op het adres is aangewezen en de geadresseerde steekt den brief in zijn zak.

Alleen als ge meent eene les of een raad of eene terechtwijzing voor u te moeten aannemen, doet er dan mede, als met den brief, die niet in den zak blijft, maar soms herhaaldelijk wordt gelezen. Want als het is: het eene oor in en het andere uit, dan hebt ge er niet veel meer aan, dan wanneer gij bij het ontvangen gezegd hadt: „niet voor mij; adres: hier naast!”

Zelf denken.

Als in vroegeren tijd iemand hulp vroeg en men antwoordde hem: „help u zelven” dan beschouwde men dit als een hardvochtige afwijzing en dacht: die stuurt mij met een kluitje in het riet en maakt er zich gemakkelijk af.

Sedert heeft men het „help u zelven” als een verstandige raad leeren beschouwen en, die daarnaar geluisterd hebben, zijn niet verkeerd uitgekomen.

In onzen tijd is het echter nog maar al te noodig tot velen te zeggen: „leert zelven denken.”

Dat schijnt vreemd. De hulp, die men zichzelf verschaft, moet toch wel de vrucht van nadenken zijn en men zou geneigd zijn te gelooven, dat wij juist rijker geworden zijn aan zelfdenkers.

Het tegendeel is het geval en het bewijs niet moeilijk te vinden. Ons volk, dat in stoffelijke zaken nog al zoo dom niet is en gemakkelijk begrepen heeft, dat zelfhulp veel vóór heeft boven vragen, wachten en afhankelijk zijn, heeft de wonderlijke eigenschap van zich in andere dingen door iedereen te laten leiden, die maar den slag heeft het wat wijs te maken.

Van daar, dat men soms van groote ontevredenheid over het een en van hooge ingenomenheid met het andere hoort, terwijl zij, die geacht worden, daarvan te doen blijken, eenvoudig hunne namen leenen, zich voorop laten stellen en ternauwernood weten waar het op aankomt.

Dat is zeker voor een groot deel de schuld van hen, die hunne denkbeelden opdringen en voor de eenig ware laten gelden, die de goe-gemeente op allerlei

wijze inrekenen, om zich tot eigen voordeel van haar te bedienen, maar de grootste schuld rust op hen, die zich leukweg aan de leiding van anderen overgeven en in plaats van zelve te denken hoe zij oordeelen moeten, anderen voor zich laten denken en besluiten.

Daardoor wordt vaak een gevoel of wensch of behoefte, als bij het volk bestaande voorgesteld, terwijl het volk er zelfs geene gedachte over heeft.

Het gevolg daarvan is, dat men zich soms beklagt over een en ander, dat anders geschiedt dan men gewenscht had, of dat geheel anders uitkomt, dan er gezegd was. Men heeft dat alleen zichzelf te wijten.

Als men de moeite wilde nemen van zelf te denken, dan zou men zeker ook kunnen mistasten, maar zich nooit behoeven te beschuldigen, dat men te lichtvaardig anderen geloofde, zich niet behoeven te schamen, dat men alle zelfstandigheid aan het drijven van anderen opgeofferd had.

Zij, die gaarne hun haantje koning laten kraaien, beweren dat ons volk voor dat zelfdenken niet rijp is, dat het zich te weinig met de zaken bekend maakt of daaraan gelegen laat zijn, om de leiding van die zich meer op de hoogte wanen, te kunnen ontberen.

Zeker niet vleiend. Wij betwisten het ook en houden het er voor, dat ons volk lang niet zoo stomp is, al kon het ook wat meer acht geven op de dingen, die het rond zich ziet gebeuren.

Maar men wil het zelfdenken niet, omdat het leiden zou tot een ontspringen aan den band, die de in eigen oogen wijzere en meerderen gaarne aanleggen.

Onder den schijn van goeden raad te geven, van het belang des volks te willen bevorderen, van eene zoogenaamde eenheid voor te staan, wordt menige raad of voorlichting opgedrongen, die slechts door de heerschzucht werd ingegeven. En men laat dat maar gaan en zegt nu eens: „wat gaat mij dat aan,” en dan weder:

„ik heb geen lust mij daarmee in te laten;” terwijl men zodoende gewonnen spel geeft aan al wie den baas over anderen spelen wil.

Dat behoefde niet, en dat moest niet, als men maar eenig begrip had van den plicht, om gebruik te maken van die mate van verstand, waarmee elk begiftigd is.

Laat er ons bijvoegen, dat men nog veel beter in staat zijn zou zichzelf te helpen, indien men zich meer gewennen wilde zelven te denken; ware het maar, dat men ten minste een oogenblik nadacht over hetgeen als waar en goed voorgesteld wordt, dat men terugkwam van die ongelukkige gewoonte van aan den leiband te gaan van hen, die het o! zoo goed meenen, maar liefst anderen gebruiken om hunne oogmerken te bereiken.

We zijn er verre af dien overmoed te willen voeden, die meent geene voorlichting noodig te hebben. Wij zijn overtuigd, dat in menige zaak het licht moet opgaan door onderling overleg, door gebruik maken van de meerdere wijsheid en ervaring van anderen.

Doch er is een hemelsbreed verschil tusschen hooren en onmiddellijk toestemmen, en hooren en daarna te overwegen, of men in gemoede zich daarmee vereenigen kan.

Wij durven er daarom op aandringen, dat men zich losmake van die overheersching van verstand en gemoed, die de menschen tot blinde werktuigen maakt en aan de maatschappij als het eenig ware opdringt, wat hare leden niet als zoodanig erkennen.

Nevens de zelfhulp, die meer en meer op den voorgrond komt, kome het zelfdenken bij onze staatsburgers. Zij zullen er zich zelven en het algemeen een grooten dienst mee bewijzen. Er zullen dan wel groote veranderingen komen, maar menige oorzaak van beroering zal worden weggenomen en de uitkomst bewijzen dat de rechte weg ingeslagen werd.

Wie zijne keuze bepaalt of zijn handelen richt naar de willekeur van anderen, wordt steeds geslingerd en vindt geen rust; wie zelf denkt en kiest en handelt naar zijn geweten, heeft vrede.

Huiselijkheid.

Een eigen huis hebben. Dat is voor de meesten een hoogst begeerlijke zaak. Al waren de woningen, die men ons ten gebruike leent, beter ingericht, dan zou nog een eigen woning in allerlei opzicht veel aantrekkelijks hebben.

Er is tegenwoordig meer kans om tot dat bezit te geraken dan vroeger, als men maar den rechten weg inslaat, en al is het dan ook geen paleis, dat men het zijne noemt, het is voor den bezitter dikwijls meer dan het vorstelijk verblijf voor den koning, omdat hij het zichzelf verworven heeft.

Maar al bereikt men dat gewenschte bezit niet, het huis, waarin wij ons met de onzen vestigen, is toch in zekeren zin ons eigen huis, en wat is dan natuurlijker, dan dat men een zekere gehechtheid heeft aan het verblijf, waarin men met de zijnen lief en leed deelt.

Wij noemen dat huiselijkheid, als men bij voorkeur in eigen woning vertoeft en niet daarbuiten zoekt, wat men meent tot veraangenaming van het leven te behoeven.

't Is waar, dat sommige woningen al heel ongezellig zijn en door gebrek aan licht, lucht en vroolijkheid uitmunten. Maar wie in den kring van het huisgezin zijn genot weet te vinden, die kan wel eens wat voor-

bijzien en zich getroosten en ontvliedt niet zoo spoedig en zoo dikwijls de plaats waar zij zich vereenigen, die hem voor allen lief behooren te zijn.

Door huiselijkheid verstaan wij echter geenszins dat angstig zich vastklemmen aan een eng verblijf, alsof niet de wijde wereld voor ons open stond en wij buitenshuis moesten toonen, wat wij daarbinnen geworden zijn.

Zoo bijvoorbeeld zijn jonge menschen wel eens al te huiselijk. Zij durven zich niet van moeders pappot verwijderen en blijven tot schade voor hunne ontwikkeling in den beperkten kring hangen, in plaats van de wereld in te gaan en niet alleen wijsheid op te zamelen voor het leven, maar ook in het ambacht of vak, waaraan zij zich gewijd hebben, door het kennismaken met de wetenschap en ervaring van anderen te vorderen.

De gezichtskring van velen is daarom zoo begrensd en de talenten van menigeen blijven daarom zoo bedekt, omdat zij de gehechtheid aan huis overdrijven. Vooral zij, die in meer verwijderde en minder bevolkte oorden wonen, die van de groote en bedrijvige plaatsen verre af zijn, mogen het huis voor het verblijf in den vreemde wel eens verwisselen. Want het zou niet slechts op de ontwikkeling en den vooruitgang in het algemeen belangrijken invloed uitoefenen, maar er zouden ook meer degelijke werklieden worden gevormd en daardoor voor kleinere plaatsen de weg geopend, om met de grotere te kunnen wedijveren in menige zaak, waarin men nu ten achteren is.

Maar voor wie de huiselijkheid in de eerste plaats aan te bevelen is, dat zijn de huismoeders, wier werkkring is in de eigen woning en onder het gezin, dat zich daar om haar schaart.

Wij willen haar niet opsluiten, maar meenen toch, dat zij zich wel het minst verwijderen kunnen, indien

zij ten minste de plichten willen vervullen, die aan hare betrekking onafscheidbaar verbonden zijn.

In de huiselijkheid van de vrouw ligt dikwijls de aanleiding, dat de man zich meer naar huis getrokken gevoelt en niet elders verstrooiing gaat zoeken. In de huiselijkheid der moeders ligt ook de waarborg voor de noodige zorgen, die de kinderen vereischen. En nu moge het voor vrouwen en moeders ook wel eens plezierig zijn zich te verplaatsen, op den voorgrond moet toch staan, waar haar eigenlijke plaats is.

Sommigen maken zich wijs, dat hare uithuizigheid voldoende verschooning vindt, omdat zij geene ongeoorloofde plaatsen bezoeken en zij laten huishouding en kinderen rustig aan het lot over, om voor zich eenig genoegen te smaken.

Het is de vraag niet van welken aard dat genot is, of het tot het zeer geoorloofde behoort, ja zelfs of er eenig nut aan kan verbonden zijn; als de huisvrouw daarvoor de taak laat rusten, waar zij in de eerste plaats voor te zorgen heeft, als zij meer tijd daaraan geeft dan met hare huiselijke roeping overeenkomstig is, dan is en doet zij niet, wat zij in de eerste plaats zijn en doen moet. Daarenboven, het gedurig bezoeken van gezelschappen enz., al zijn ze van de beste natuur, bevordert de uithuizigheid, ontnemt aan huis en gezin het opzicht, waarop deze aanspraak hebben.

En ook in den huiselijken kring kan men zich oefenen, beschaven, veredelen. De winteravonden geven tijd om te lezen en den geest te voeden, terwijl meer dan een doel bereikt wordt, dat tegelijk ook nog den huisgenooten kan nuttig zijn.

Dit alles gaat zeker eerst aan het adres van de vrouw, voor wie het huis de plaats van werkzaamheid is; maar het mag ook wel aan den man herinnerd worden, want zijn afwezen, zij het ook tot niets anders dan wat hij goed meent, bevordert bij de vrouw de

begeerte om ook elders afleiding of genot te gaan zoeken. Het huisgezin behoort bijeen, en als ieder is uitgegaan tot zijn werk en daarin ijverig was, dan kan er geen beter en grooter genot zijn, dan zich te herenigen onder het eigen dak, waar aller dankbaar gevoel tot een blijmoedig genieten moet stemmen.

Vertrouw niemand.

Velen meenen onder de heel wijzen en voorzichtigen te behooren, wanneer zij die heerlijke les in beoefening brengen: wees trouw of vertrouwd en vertrouw niemand. Men komt door een te goed of te groot vertrouwen dikwijls bedrogen uit, en wat is dus beter dan aan iedereen te zeggen: ik geloof, dat gij de beste en deugdzaamste mensch ter wereld zijt, maar ik heb geleerd niemand te vertrouwen en dus.... vertrouw ik u ook niet.

Als ge dat gezegd en liever nog getoond hebt, dan hebt ge u fiks gehouden, strijkt met eenige voldoening de hand over de kin en het deert u weinig dat hij, dien ge zoo toegesproken hebt, of wien ge daar stilzwijgend het bewijs van gegeven hebt, u met een knorrigen blik aanziet, als wilde hij zeggen: dat is gemeen!

Maar als nu uw geachte medemensch in dezelfde leer opgevoed is, dezelfde leer in praktijk brengt en u doet hooren of gevoelen, dat hij krachtens dien stelregel ook u niet vertrouwt, welk gezicht zet gij dan?

Zegt ge dan: je hebt gelijk, men moet niemand en gij dus ook mij niet vertrouwen, of komt soms de ge-

dachte bij u op: wat denk je wel! Ik zou niet te vertrouwen zijn en ik ben toch zoo solide mogelijk!

Ik kan mij best begrijpen, dat gij het kwalijk neemt, bewust als ge zijt van uw eigen betrouwbaarheid, maar wees, bid ik u, billijk, en als gij het onder uw goede eigenschappen rekent dat gij niemand vertrouwt, neem het dan een ander niet kwalijk, dat hij evenals gij de les in beoefening brengt en u geen vertrouwen schenkt.

Er zijn van die lessen of stelregels, die men heerlijk en ontegenzeggelijk vindt, als ze maar niet op ons zelfven toegepast worden, en zoo is het ook hier.

Gaat de regel door, dan moeten alle menschen in wantrouwen jegens elkander leven, en mij dunkt zulk een maatschappij kan niet van de plezierigste zijn. Want de een en de ander moge denken: van mij geldt dat niet, omdat de meesten zichzelven voor de besten houden; maar wie eerlijk is, begrijpt, dat hij met dezelfde maat moet gemeten worden, waarmede hij anderen meet.

En over het algemeen is er werkelijk meer wantrouwen dan vertrouwen. Men zegt het wel niet altijd en neemt soms den schijn aan, dat alle wantrouwen verre is, maar als het er op aankomt, blijkt dat dit maar een vertooning was en dat men in werkelijkheid geen vertrouwen schonk. Misschien heeft dat een goede zijde.

Stel u voor dat alle menschen van hun onderling wantrouwen lieten blijken; dat hun gelaat, hun houding, hun woord daarvan getuigenis gaven. Welk een genoeglijke samenleving zou dat zijn, zoo iets van twee honden of katten, die elkander aangrijnzen, om op een gegeven oogenblik malkaar te lijf te gaan.

Het is zeker verstandig, dat men zich niet op ieder woord verlaat; dat men niet elke belofte vertrouwt; niet ieder als onfeilbaar beschouwt; met menschelijke

zwakheid en wispelturigheid rekening houdt; maar alles heeft zijn grens en hier is nu eens een midden, dat behartigingswaardig is.

Het ongelukkigst uiterste van niemand te vertrouwen, en tot zorgeloosheid en roekeloosheid te vervallen, kan immers vermeden worden, als men de menschen eerst zoekt te leeren kennen, alvorens men met hen wegloopt; als men in gedachte houdt, dat omstandigheden, dikwijls van onzen wil onafhankelijk, de zaken heel anders kunnen doen inzien, dan te voren; als men het „onderzoekt alle dingen” in praktijk brengt en steeds een oog in het zeil houdt, om niet door leelijke buien overvallen te worden.

Wel is waar, de menschen doen zich niet altijd voor zooals ze zijn, en dat is ongelukkig genoeg; maar omdat er enkelen gevonden worden, die onder een blinkend kleed een slecht hart verbergen, daarom mag men niet allen voor booswichten houden.

Als niemand vertrouwd mag worden, dan is het ook dwaas om te zeggen: wees trouw, want men zou dan even goed kunnen zeggen: wees braaf en houd alle menschen — dus anderen en u zelven — voor schelmen.

Het beste zou zeker zijn, wanneer aller handelingen van dien aard waren, dat men volledig vertrouwen kon schenken. 't Is daarom ieders plicht die akelig luidende les onnoodig en krachteloos te maken.

Overleg in alle zaken, alvorens te spreken, te beloven, te handelen, en gij zult niet in gevaar komen, om anderen eene teleurstelling te bezorgen. Neem niets op u wat ge niet vooraf berekenen kunt, dat gij tot uitvoering kunt brengen, en waar gij in het onzekere verkeert omtrent de uitkomst, zeg het liever, dan dat een ijdele grootspraak u later het vertrouwen verliezen doet.

't Komt er alles op aan, dat men uit goede en vaste beginselen handele. Waar deze niet zijn, is het na-

tuurlijk, dat men voor allerlei invloeden bloot staat, en den eenen dag op een engel en den anderen dag op een duivel gelijk.

Die van het kwaad, onder welk een vorm het zich ook vertoone, afkeerig zijn, zullen altijd vertrouwen verdienen.

Dat is de weg dus, die aan te bevelen is.

Dan behoeft men elkander niet wantrouwend aan te zien, en daar zeker zal de gelukkigste toestand zijn, waar men zonder onbepaald en ongegrond vertrouwen te schenken op elkander rekenen kan in het behartigen van dat alles, wat niet alleen het geluk van enkelen, maar van het groote geheel uitmaakt.

**Een ieder wien' zijn onkruid groen,
Ik heb genoeg met mijn te doen.**

(UIT EEN OUD RIJMPJE.)

Als ge gewoon zijt couranten te lezen, zal het uwe aandacht wel eens getrokken hebben, hoe nauwkeurig daarin vermeld wordt, dat de Koning uit rijden ging, dat een Minister een maaltijd gaf, meestal met opgave van dag en uur, als of de heele wereld er belang bij had te weten, hoe laat Z. M. lust had een toertje te maken.

Het is u ook wel eens in het oog gevallen, dat er breed uitgeweid wordt over leelijke dingen, dat men niet verzuimt het publiek in kennis te stellen met den kleinsten mispas, vooral als die door een voornaam persoon is gemaakt.

Gij zult misschien denken, dat de couranten die berichten maar opnemen, om hare kolommen te vullen, want dat er toch wel niemand eenig genot of eenige stichting ontvangen kan uit zulk eene mededeeling, die daarenboven dikwijls verhaalt wat reeds lang voorbij is.

Daarin bedriegt gij u echter. Er zijn waarlijk nog courantenlezers, die met de meest mogelijke aandacht en belangstelling lezen, bijv. dat Z. M. eergisteren te 10 uren uitgereden is, en vooral die zich verkneukelen als er een schandaal gebeurd is.

't Is nog een overblijfsel uit den tijd, toen men meende, dat Koningen en Vorsten heel andere menschen waren dan anderen, en dat de onbeduidendste hunner verrichtingen voor het volk beteekenis had.

Thans heeft men wel een gezonder begrip, maar er is nog hier en daar zoowat van den ouden zuurdeesem overgebleven, en een courant moet rekening houden met allerlei soort van lezers, ook met hen, die liever eene dwaasheid lezen dan een degelijk vertoog of eene belangrijke gebeurtenis.

Het gekste is, dat die zoogenaamde belangstelling in hetgeen zij doen, die gerekend worden hooger te staan in de maatschappij dan anderen, zich ook onder andere vormen openbaart. Men let niet slechts op de bewegingen van vorsten en aanzienlijken, maar ook in de kleinste omgeving is dat, wat door de zoogenaamd hooggeplaatsten gedaan wordt, een voorwerp van aller waarneming. Hoe zij leven, waar zij heengaan, hoe laat zij middagmalen en wat niet al meer, wordt zorgvuldig opgemerkt en besproken.

Ja, men zou soms meenen, dat er over heel ernstige staatszaken geredeneerd werd, waar men niet anders bespreekt dan wat men zegt of men denkt, dat in gindsch groot huis voorvalt.

Hoe komt men zoo dwaas?

Want het is toch wel om te lachen, als er zooveel

waarde gehecht wordt aan de niets beduidende handelingen van hen, die misschien even onbeduidend zijn, al ziet *men* er ook tegen op.

Zou het zijn uit gebrek aan stof voor het gesprek, of uit nieuwsgierigheid, omdat een praatje een praatje uitlokt en men op die wijze er wel eens achter kan komen?

Zou het zijn, omdat men de verrichtingen van die *grooten* zoo gewichtig vindt, dat men ze allen moet opmerken en beoordeelen?

Of zou het ook kunnen wezen, dat men zoo weinig aan wezenlijke dingen denkt en wat nuttig en goed is bespreekt, dat men liever anderen onder het oordeel brengt, dan zichzelf met aandacht te beschouwen?

Als ieder eens zijn gedachten liet gaan over zichzelf, zijne eigen omgeving en over alles wat daarin te veranderen en te verbeteren is, dan zou hij waarschijnlijk geen tijd vinden voor die zoogenaamde belangstelling in hetgeen anderen doen en niet doen.

Ik geloof waarlijk, dat onze maatschappij nog zooveel gebreken en zwakheden heeft, omdat men geen tijd heeft aan eigen verbetering te arbeiden, bij al de drukte, die het letten op anderen geeft. En lette men nog maar op hetgeen hier of daar flinks en schoons verricht werd, het voorbeeld zou misschien nog eens wekken en trekken. Nu let men liever op hetgeen de moeite niet waard is opgemerkt te worden of op de dingen, die beter bedekt waren.

Het oude rijmpje heeft wel gelijk: ieder wiede het onkruid uit zijn eigen hof en ieder heeft dan genoeg aan den arbeid op eigen grond; hij denkt er niet aan wat anderen doen of niet doen, althans niet om het te beoordeelen en te veroordeelen.

En konden dan onze couranten wat meer goede en edele daden melden, in plaats van zooveel onbeduidende voorvallen, ze zouden nog wat meer zijn dan

tijdverdrijf en met meer recht, met beter gevolg, gelezen worden. Ze zouden geene aanleiding geven, dat men zich bemoeide met hetgeen anderen alleen aangaat en waar ze daarop wezen, slechts dat vertellen, wat men van anderen tot eigen voordeel kan leeren.

Het zonnige kantje.

„Wat is dat toch lastig,” zoo hooren wij des zomers dikwijls zeggen, „die brandende zon op de vensters, 't is om te stikken,” en zij doen handig de zonne- of andere blinden toe, opdat ze niet smelten zouden.

„Het zonnetje begint gelukkig al kracht te krijgen,” zoo luidt het, als de winter voorbijgegaan is, en men haalt de gordijnen nog wat hooger op, om van het licht en de warmte der zonnestralen te genieten. Dan heet het: „dat zonnetje is toch maar alles.”

En, onverschillig of het zomer of winter is, als er dagen komen, waarop de zon goed vindt, haar kamer te houden en zich aan niemand te vertoonen, dan is het: „een triestige dag, 't is of men zelf ook somber wordt, als men daar buiten niets ziet dan donkere wolken.”

't Is de zon al evenmin als hun, die zij beschijnt, gegund het iedereen naar den zin te maken. De menschen zouden wel willen, dat zij dan en daar zoolang en zooveel scheen, als voor het oogenblik hun verlangen is, maar dat is zeker, dat de zon veel vriendelijker is, dan het ondankbare menschengeslacht, want ze gaat niet brommen, als men haar buiten sluit en ze neemt het niet kwalijk, als men haar verdenkt van

gierig te zijn, omdat ze niet altijd even sterk brandt. Zij weet het ook wel, dat ieder haar gaarne ziet en het maar een voorbijgaande booze bui is, als de menschen haar lastig noemen.

Er worden ook veel meer klachten gehoord over duisternis en koude, dan over te veel licht of warmte; want men schikt zich gemakkelijk in de behoefte, die rijkelijk vervuld wordt; maar als het gebrek blijft, dan nemen de jeremiades geen einde. Ook in dit opzicht toont men zich veelal zeer ondankbaar en vergeet, dat men de zon niet vergen kan, juist in dat vertrek te schijnen, waar wij hare stralen het liefst opvangen; dat wij ons veel meer naar haar schikken moeten en haren invloed zoeken, waar zij hare gaven mededeelt.

Een man, die het wel wist, heeft eens gezegd: „men vindt overal licht en warmte, als men maar altijd de zonzijde opzoekt.”

Dat doet men dikwijls niet en maakt het zichzelf liever droevig en lastig.

Dat opzoeken van de zonzijde schijnt wel een moeilijk werk, maar 't ligt meer aan den onwil der zoekenden, dan aan de onmogelijkheid om, wat men zoekt, te vinden.

Donkere dagen zijn in geen enkel opzicht te ontgaan; wie ze nog niet beleefde, kan er zeker van zijn, dat hij ze ook wel eens zal moeten doorworstelen. Wij behoeven ons echter niet te behelpen, alleen met den vaak schralen troost, dat na regen zonneshijn komt; het licht verlaat ons niet, als we maar niet moedwillig daarvoor de oogen sluiten.

Als ge de gebreken van uw huis opsomt, wordt de lijst hoe langer hoe grooter, en 't is maar een verdrietig wonen te midden van zooveel, dat u hindert en plaagt; maar daar is toch wel een of ander, dat ge voor hebt bij uwen buurman; er zijn vele gemakken,

waarvan het gemis u nog veel onaangenamer zou zijn, en misschien weegt een van dezen wel tegen tal van gebreken op.

De menschen in uwe omgeving bevalen u niet. De een is niet vriendelijk en hulpvaardig genoeg, de ander schijnt geheel onverschillig voor u te zijn; de een heeft manieren, die u niet aanstaan en de ander denkbeelden, waarmede gij u niet kunt vereenigen; doch als er nu maar enkelen daartegen overstaan, die u welwillend bejegenen, waarmede gij onvereinstemt, en wellicht een enkelen, aan wien gij u met heel uw hart aansluiten kunt, dan kunt ge die koude van anderen gemakkelijk dragen.

Zoo min men, door de gordijnen hoog op te halen, de zon dwingen kan in het vertrek te schijnen, zoo min kan men de menschen en omstandigheden naar zijn hand zetten, om altijd zijn zin te hebben. Maar wie de lichtzijde zoekt, behoeft niet in het duister te blijven.

En 't is niet te zeggen welken invloed dat op eigen levensgenot heeft, en hoe dat veel bruikbaar en aangenamer maakt in den omgang. Die alles even zwart meenen te zien, zijn als champignons, die de vloerplanken verteren, dat de geheele familie met den eigenaar er door henen zakt. Die daarentegen het licht opmerken, waar het zich, zij het ook flauw maar toch vriendelijk vertoont, die hebben zelve iets van een zonnetje, dat al de huisgenooten vroolijk stemt.

Evenals vele menschen des winters een ander vertrek bewonen dan des zomers, omdat zij licht en warmte zoeken, zoo moet in het leven ook wel eens gekeerd en gewend worden, om van licht te kunnen genieten.

En dan, wat wij wenschen en zoeken, ligt daar niet altijd voor ons, wordt ons niet als met den stroom te gemoet gevoerd. De een moet duiken om het op den bodem te vinden, de ander klauteren om er bij te

komen; maar zekerheid, dat men vinden zal, is als de lichtstraal, die bemoedigend zegt: houd maar aan en gij komt, waar gij zijn wilt.

Er is overal licht en warmte te vinden, als maar niet op den voorgrond gezet wordt: daar schijnt de zon nooit. Tegenover veel gemis staat soms een enkel bezit, maar dat veel vergoedt; naast vele onaangename bejegeningen en ontmoetingen, komt vaak eene kleinigheid verwikken en blijde maken.

Maar we moeten dan ook doen als de bloem, die zich naar de zonzijde wendt, om door haar gekoesterd te worden. Het zonnige kantje is overal, rechts of links. Ziet maar eens goed rond, en als gij het gevonden hebt, helpt dan anderen ook wat om het te vinden.

O! zoo druk.

„Loop mij niet in den weg, want ik heb groote haast.” „Kom mij daarmede niet aan boord, want ik heb al zoo veel in mijn hoofd.” „Leg mij niet meer op, want ik heb al zooveel te doen.”

Zoo hooren wij dikwijls den een en den ander, en we krijgen het er al warm van, als we de drukte zien, die hen doet draven en haasten.

Een mensch kan dan ook waarlijk al te veel te doen hebben en het hoofd moet hem wel omloopen, als hij denkt: nu moet ik dit nog doen en dan dat en dan dat nog, en nog zooveel meer, 't is heusch niet om bij te houden.

Er is iets aangenaams in, menschen bedrijvig te zien.

Bij de leegzitters gaat ge zelven zitten geeuwen, maar als ge werkzamen, ijverigen, voortvarenden ontmoet, dan komt er zoo iets in u, dat u dringt om ook aan het werk te gaan, en gij wordt, zonder het misschien te willen, zoo vlijtig als ge te voren nooit waart.

Maar ze zijn vermoeiend, die eeuwig haastenden, die geen oogenblikje tijd hebben, om naar u te hooren, die al weer aan wat anders beginnen, als ze het voorgaande nauwelijks gereed hebben, en die u voortzweepen, tot ge eindelijk ademloos er bij neervalt, en zeggen moet: „ga je gang maar, ik zal wel achteraan komen.”

't Is raar, doch gij zult het ook wel eens opgemerkt hebben, dat er geene zijn, die zich zoo alles laten opleggen en overal den neus in steken, als juist zij, die zonder ophouden klagen, dat zij het o! zoo druk hebben.

Het laat zich begrijpen, dat die zich werkzaam toonen, doorgaans met den meesten arbeid belast worden, maar 't is minder begrijpelijk, dat zij dien op zich nemen, als ze reeds zooveel hooi op hun vork hebben, dat ze van tijd tot tijd zuchten: ik weet niet hoe ik er kom.

Mogelijk vinden ze het wel plezierig, dat ze overal voorgespannen worden, maar zoo min men één paard voor twee wagens kan spannen, zoo min kan men één mensch allerlei zaken te gelijk laten doen en dan nog vergen, dat ze alles even goed, even spoedig ten einde brengen.

Vandaar dan ook, dat die het meest in beweging zijn en altijd zooveel haast hebben, dikwijls het minste afdoen, en dat ge uwe belangen wel eens opdraagt aan hen, die u weldra doen denken: 'k wou dat je het wat minder druk had.

Altijd in beweging zijn, nu eens hieraan, dan weder aan wat anders de handen slaan, zich zelven, zooals men wel eens zegt, voorbijloopen, dat is nog geen

werken. En 't is toch het werk, waarop het aankomt. Werken vereischt denken, en denken kost tijd.

Daarmede wil ik niet zeggen, dat zij te prijzen zijn, die al denkende den tijd laten verloopen; maar het bedaard overwegen, wat er te doen is en hoe het best wordt gedaan, zal het overmatige doen afwijzen en wat men onderneemt het best doen gelukken.

't Is een juiste stelregel: die één ding goed doet, doet meer dan alles te gelijk. Om iets tot stand te brengen is kracht noodig, en wie te veel op zich neemt, zal ras over gebrek aan kracht moeten klagen.

Het kan wel niet anders of zij, die onder alles de schouders willen zetten en zich daarbij door het hoofd halen, hoe alles best geschieden zal, zij vergeten iets of zij komen ergens te laat, of wat het ergste is, zij laten u wachten, zuchten, misschien zelfs wel lijden, tot ge eindelijk half werk krijgt, of hooren moet: „doe het zelf maar, want ik heb geen tijd.”

Ze zijn er ook, die het zichzelf druk maken, minder door te veel op zich te nemen, dan wel door een zekere gejaagdheid, waarmee zij alles beginnen.

„Dat ligt zoo in iemands gestel,” zult ge misschien zeggen. Die wat driftig van natuur is, kan niet zoo leuk en bedaard beginnen, dat men zeggen zou: hij heeft al den tijd.

Maar wat komt er vaak van die haastigen en hardlopenden terecht?

En dan, — ik weet ook, dat een mensch zijn natuur niet veranderen kan, dat die langzaam gebakerd zijn, zelden snelwerkers worden, maar er kan toch wel iets gedaan, om een verkeerde plooi in karakter of handelwijze wat glad te strijken.

't Zou er ongelukkig uitzien, als men den boom, die lust heeft wild uit te groeien, niet een weinig leiden en dwingen kon en nog veel ongelukkiger, als een mensch altijd blijven moest bij zijn oude gewoonten en ver-

keerdheden; als hij niet kon hier wat afleggen, dat te veel is, en daar wat aannemen, dat hem ontbreekt.

En zoo zou ik die menschen, die het o! zoo druk hebben, willen raden: verzekert u eerst van uwen tijd en van uwe krachten eer gij den last opneemt, dien men soms maar al te gewillig op u werpen wil.

Gij bestaat niet om het lastdier van anderen te zijn. Maar ook, doe het eene af, eer ge aan het andere begint, en kan dat niet altijd, laat uw aandacht dan ten minste uitsluitend gericht zijn op dat werk, waarmede gij u voor het oogenblik bezig houdt. Als de gedachten altijd zweven van het eene op het andere, dan spreekt het van zelf, dat zoowel het een als het ander in het honderd loopt.

En wat ge doet, doet dat met bedaardheid, alsof er niets anders te doen ware; dan gaat men het best vooruit en wordt er veel tijd gewonnen.

„Tijd is geld”, zeggen zij ook, die het o! zoo druk hebben en zij kunnen geen oogenblik vinden om u te woord te staan, of zij verstaan u half.

„Ik wenschte zooveel tijd te hebben als gij,” voegen ze er licht bij, en zij vergeten, dat men ook tijd kan maken.

Het groote geheim zit maar daarin, dat de uren goed verdeeld worden, de werkkrachten niet overschat en niet alles te gelijk worde dooreengehaspeld.

Ik beklaag dan ook niemand die het druk heeft. Want een van beiden is waar, of hij maakt het zich zelve druk, of hij heeft werkelijk veel te doen. In het eerste geval is het zijn eigen schuld als hij klagen moet en dan staat het aan hem zelve, dat te veranderen. In het andere is er altijd een oorzaak van dankbaarheid, en omdat men het vermogen heeft veel te doen, en omdat men, dat in ons erkennende, onze hulp gaarne inroept. En van druk werken, mits verstandig opgezet en voortgezet, heeft nog nooit iemand

de tering gekregen. Integendeel, menigeen is er door opgeknapt en voelde zich nooit zoo gezond als toen hij het druk had.

Ik wensch het daarom al mijne lezers toe, dat zij het o! zoo druk mogen hebben; niet in den zin van de heen- en wederloopers, die niets uitvoeren, maar zooals zij het druk hebben, die hun levenstaak goed opvatten en meenen nooit genoeg gedaan te hebben, om aan hunne bestemming te beantwoorden.

Kleurenblindheid.

Onze tijd is verbazend rijk aan oogziekten en zwakke gezichten.

Er zijn een aantal gasthuizen voor ooglijders, die allen propvol zijn, en als het dragen van brillen een bewijs van ooggebreken is, dan zijn er buiten de gasthuizen nog zooveel patienten, dat men er de natuur bijna een verwijt van maken zou, dat zij de kinderen niet met betere oogen of met een bril doet geboren worden.

In vroegere dagen zocht men achter een bril altijd een oud gezicht; een schoolmeester met de plak; een oudje met een breikous; een prediker met een paruik en dergelijken waren de bevoorrechte brildragers.

Tegenwoordig is het heel anders. Men ziet oudjes die nog zonder bril lezen, en de jeugd brilt al zoo vroeg, dat er opzettelijk brillen gemaakt moeten worden, die niet van de kleine neuzen afrollen.

En nu moge men zeggen, dat er veel brillen of neusknijpertjes gedragen worden, omdat het zoo voornaam en zoo deftig staat, maar het schijnt toch wel, dat het

aantal dergenen, die voor hun plezier brillen, niet zoo groot is als van hen, die op raad van den geneesheer den brilleman bevoordeelen.

Men behoeft geen exemplaar van den ouden stempel te zijn om de vraag te stellen: hoe komt het, dat de zwakke oogen zoo in de mode zijn? Wie toch zou niet gaarne in de oplossing daarvan den weg zien wijzen, om een beter kijkend geslacht te verkrijgen.

Maar het schijnt wel dat het antwoord niet zoo licht te geven is, en het is zeker dat de geleerden het er niet eens over zijn.

De een zoekt de oorzaak in de kleine lettertjes, die de jeugd al zoo vroeg met heele hoopen moet doorworstelen, alsof men ook niet van kleine lettertjes wist in den tijd, toen het aan de orde was „het Onze Vader” op de grootte van een stuivertje te schrijven.

Anderen vinden de oorzaak veel dieper. De menschen worden slechter en zoo neemt met ieder geslacht de kracht af.

Doch wij zullen daarover maar niet uitweiden, want al meenden wij ook de zekerste oplossing gevonden te hebben, dan kwamen er zekerlijk geleerden, die dat heel gek vonden en het veel beter wisten.

Beter is het, ons eigen gezichtsvermogen te beproeven en na te gaan aan welke oogkwaal wij leiden, daar het vrij waarschijnlijk is, dat de meesten onzer, ten minste een klein beetje oogziek zijn.

Daar is bijv. de kleurenblindheid. Die schijnt al vrij algemeen te zijn, en wie weet hoevelen er meenen met goede oogen te loopen, die al sedert jaren een groene japon voor een echt zwart kleed hebben aangezien.

Er zijn gevallen waarin het heel lastig, ja zelfs gevaarlijk is, als men de kleuren niet goed kan onderscheiden, vooral omdat er ook tijden zijn, waarin men veel waarde aan bepaalde kleuren hecht. Zoo bijv. wordt in onzen tijd veel gesproken over *rood*, wat de

een zoo mooi vindt, dat hij de heele wereld wel in het rood zou willen zien, terwijl anderen er zoo bang voor zijn of er zulk een afkeer van hebben, dat ze zich als kalkoenen opblazen, als ze maar een rood tintje meenen te bemerken.

En daar zit nu juist het leelijke van de kwaal. Er is allerlei soort van rood, en het zwakke gezichtsvermogen schijnt het eene niet van het andere te kunnen onderscheiden. Er is een rood, dat aan rozen denken doet en een ander dat precies op bloed gelijk, en wie dat nu niet goed onderscheiden kan, die kan het bloedkleurige roemen, alsof het oog op een rozenbed rustte, en een ander kan het rooskleurige niet zien of er gaat hem een rilling door het lijf, alsof hij tusschen de bloedplassen op een oorlogsveld stond.

Weer anderen onderscheiden heel duidelijk blauw, ofschoon het groen of paars is, wat zich aan hun oog vertoont.

Omdat ze niet weten wat ze eigenlijk zien, laten ze het dan ook maar blauw en dommelen in dat geloof voort, dikwijls tot het zoo duidelijk voor hen wordt, dat ze mis gezien hebben, dat het hun dan in waarheid groen en geel voor de oogen wordt.

Zoo zijn er ook, die wit en grijs maar moeilijk onderscheiden kunnen. Ze meenen dikwijls iets grijsachtigs of donkers te zien, waar niet anders is dan helder wit, en waar hun werkelijk het grijze wordt voorgehouden, daar zouden ze u wel willen wijsmaken, dat er geen schaduw van grijs op dat in hun oog blanke te zien is.

Men zegt dat er ook zijn, die alles voor zwart aanzien. Dat is zeker een onaangename soort van kleurenblindheid. Als hier en daar vroolijke kleuren zich vertoonen, die het oog en gemoed aangenaam aandoen, zien zij niets anders dan zwart en nog eens zwart. Geen wonder dat dezulken zelden lachen en nooit plezier

hebben, maar minder goed is het, dat ze anderen ook willen wijsmaken dat alles zwart is en dat ze u haast dwingen zouden om die zwarte wereld onverwijd uit te loopen.

Ik weet niet of er voor die kwaal ook brillen te koop zijn.

Wel zien wij dikwijls gekleurde glazen voor de oogen, maar die geven de natuur ook al niet weder, integendeel ze werpen over alles een bedriegelijk waas. Wie door een gekleurd glas ziet, komt dan ook dikwijls bedrogen uit, en ook dat is geen gelukkige ervaring. Gij meent dan een bos der rijpheid op de vrucht te zien en gij bijt in een zuren appel; gij meent een roode wang te zien, die van gezondheid en kracht getuigt en het is heel wat anders, dat op het flauw gekleurd gelaat te zien is; gij denkt dat de blauwe kleur, die zich aan u vertoont, het zinnebeeld is van trouw en het is intusschen het vale, flauwe wit, dat voor alle kleuren een ondergrond is.

Ik zou er ook op kunnen wijzen, dat men dikwijls voor grondverf aanziet, wat een luchtig schijntje is, dat daarover heen gelegd werd, en op zoovele andere misleidingen, waaraan de kleurenblindheid ons blootstelt.

Er mag dan wel gevraagd worden, hoe die kwaal kan worden genezen of tegengegaan.

Als ik een dokter was, wist ik wellicht de noodige recepten te geven, maar nu kan ik de arme lijdens slechts aanbevelen aan de mannen der kunst, en ze intusschen aanraden, het gezicht zooveel mogelijk te versterken.

't Is misschien heel dom, maar mij dunkt het kon geen kwaad, als men de jeugd vroeg oefende om tusschen de verschillende kleuren te onderscheiden, wat zeker helpen zou, behalve bij hen, die met een zwak gezichtsvermogen geboren zijn, met wie we dus alleen medelijden kunnen hebben en op wier oordeel men niet moet bouwen.

Oefening is zeker een heerlijke zaak en voor allen heilzaam, die niet willens blind zijn. Zulken zijn er ook, die heel goed zien, dat wit wit en zwart zwart is, maar die door voorgewende blindheid allerlei oogmerken zoeken te bereiken.

Doch genoeg van de patiënten. Laten de helderzienden maar goed uit de oogen zien en de lijdenden voorlichten. En of men aan kleurenblindheid of aan andere ziekte van het gezichtsorgaan lijdt, wij wenschen allen van harte eene spoedige genezing, en kan dat niet, dat ze dan maar blijven bij de kleur die ze meenen te zien, maar zonder anderen op te dringen, dat zij de ware kleur ontdekt hebben.

Eergevoel.

Alles wat te veel is, schaadt. Wie te veel werk op zich neemt, kan het niet volbrengen; wie te zwaren last dragen wil, rolt er mee omver; wie te bout spreekt, kan zijn woord niet houden; wie te veel waagt, komt met de kous op het hoofd terug.

Daarom zijn velen, en terecht, bang voor al te veel, soms zoo bang, dat ze in een ander uiterste, dat van te weinig, vervallen. 't Gaat ook niet altijd gemakkelijk in alle zaken de juiste maat te houden. Men komt er zoo licht toe de grens te overschrijden en holt dan maar voort, tot men met schrik ontwaart dat men te ver ging.

Met de verschillende eigenschappen gaat het evenzoo. Die goedhartig is, wordt eindelijk door zijn goedheid buurmans gek; die geduldig is, laat zich ten slotte

door iedereen bij de ooren trekken; die bedachtzaam is, kan zoo voorzichtig zijn, dat hij niets meer durft; die op hun punt van eer staan, kunnen bespottelijke eischen doen en die voor alle eer onverschillig zijn, gaan niet zelden van het eene kwaad tot het andere over.

Ook hier geldt het, dat men zich niet altijd een recht begrip van de dingen vormt en dat is een oude waarheid, dat wie niet juist weet wat hem past, wat hij kan, wat hij moet, op mislukking of teleurstelling zoo vast rekenen kan, als de verkwister op eene ledige beurs.

De menschen zouden zich menige oorzaak van schaamte besparen kunnen, als ze niet zoo bang waren zich te schamen.

Dat moge vreemd luiden en toch is het waar. Iemand zal den moed niet hebben hem af te wijzen, die slechten raad geeft, want hij schaamt zich als hij niet meedoet en wellicht uitgelachen wordt, maar hij berekent niet, dat hij zich nog veel meer zal moeten schamen, als hij, op den verkeerden weg medegesleept, later met hen gerekend wordt, met wie niemand gaarne te doen heeft.

Eergevoel, zooals dat elken mensch eigen behoort te zijn, die achting voor zich zelve heeft, is eene kostelijke zaak, mits die niet in hooghartigheid, eerezucht, hoogmoed, zelfgenoegzaamheid ontaarde.

Zoo waar het is, dat de een daarmede rijker bedeed is dan de ander, zoo waar is het ook, dat sommigen het geheel uitschudden, maar dan ook diep zinken.

Wij zien daarvan voortdurend de treurigste voorbeelden.

Let slechts op de veroordeelingen, die tengevolge van de drankwet plaats hebben.

Zeër wijs is in die wet, bij herhaling der overtreding, een zwaardere, een toenemende straf bepaald. En met diep leedwezen zien wij, dat er nog maar al

te veel gevonden worden, die daardoor niet worden afgeschrikt en er bijna behagen in schijnen te vinden, telkens op nieuw zich aan overtreding schuldig te maken.

Sommigen nemen daaruit, zeer ten onrechte, aanleiding om de wet, die zij krachteloos noemen, te veroordeelen, althans van weinig waarde te achten; maar zij vergeten, dat geene wet nuttig werken kan, als er geen overtuiging is, dat zij moet geëerbiedigd worden, als er geen afschuw is van het kwaad, waartegen zij waken wil.

De dronkaard, en vooral hij, die zich schaamteloos in beschonken staat aan velen vertoont, geeft daarmede wel het bewijs, dat alle eergevoel bij hem uitgebluscht is. Geldt het van elken mensch, die zedelijke en menschelijke wetten schendt, dan vooral van den dronkaard, dat hij alle achting voor zich zelve heeft uitgeschud en er niets in vindt zich beneden het dier te verlagen.

Het is daarom goed als de wettelijke straf steeds grooter schande over hem brengt; komt hij daardoor niet tot inkeer, dan rekenen wij hem ook reddeloos verloren.

Niet het onaangename van de straf zal hem genezen, want daarvoor zoekt hij zich weder schadeloos te stellen, maar de schande, die ze over hem brengt, moet hem tot nadenken brengen en gelukkig als hij nog eens leert zich te schamen.

Maar zal men bij zoo diepgezonkenen nog van eergevoel kunnen spreken?

Reeds de schaamte, als zij zich vertoont, bewijst dat er nog een vonk van dit gevoel overbleef en waarom zou het niet verder kunnen worden opgewekt, de vonk tot een vlam worden aangeblazen?

Daarom moet dat eergevoel gesterkt worden. Niet om het tot een dwaas uiterste te laten overgaan, maar om het de macht te doen zijn die tot het goede prik-

kelt, die bij verzoeking bewaart, die steeds naar het betere doet streven.

Men moet zich niet alleen beijveren om door anderen, maar vooral om door zich zelf geëerd te worden. Het eerste volgt dan als van zelf. Ook om die reden is het zoo verkeerd den gevallen te bespotten, wat hem slechts tot woede brengen kan of alle zelfgevoel hem ontroof.

Vernedering, wegens verkeerdheden aangedaan, heeft nooit dat uitgewerkt, wat men bereiken kon door de gedachte te wekken, dat men die verkeerdheden kon overwinnen.

Maar men misleide ook zichzelf niet door te meenen, dat men zijn eer door dwaze verontschuldiging kan redden. Daardoor kan men in schijn het verlorene herkrijgen, maar de smet wordt niet weggenomen.

Erkenten is van schuld, mits oprecht, en vooral de ernstige poging, om te verbeteren wat men misdeed, dat doet de eer herkrijgen, en wie zich daardoor gelukkig gevoelt, bij dien zal het eergevoel dan ook wel bestendig blijven.

Bergen op den weg.

Er zijn bergen, die duizende voeten hoog boven de aarde zijn, en molshoopen, die zich maar even boven den grond verheffen; maar het is zeker, dat velen meer moeite hebben om over den molshoop henen te stappen, dan anderen om den hoogsten berg te beklimmen.

Er behoeft niet veel op den weg te liggen, om de

menschen wee! en ach! te hooren roepen; kleine bezwaren wegen soms als lood, en als er groote zich vertoonon, dan is het bij velen zoo goed, alsof ze reeds platgedrukt waren.

Men zou zoo zeggen: wat zijn ze gelukkig, die altijd over een effen pad wandelen; ze hebben geen vrees, geen zorg, geen inspanning, en ze komen zonder moeite waar ze zijn willen.

Trouwens dat laatste mist dikwijls, en ze zijn er ook wel, die, terwijl ze kalmpjes voorwaarts glijden, met een benijdend oog opzien naar hen, die worstelen om over de bergen, dat is over de bezwaren die hen ontmoeten, henen te komen.

't Is dan ook eene oude ervaring, dat een enkele donkere dag dikwijls blijder herinnering achterlaat, dan tien dagen waarop de zon helder scheen, en dat een mensch nooit zooveel leert, dan wanneer hij lessen krijgt, waarbij hem de tranen over de oogen loopen.

Groote mannen werden door grooten strijd gevormd, en groote dingen kwamen zelden zonder groote moeite te voorschijn. Er komt in het leven dikwijls voor, waarvan wij bij den eersten opslag zeggen: „hadden wij dat maar nooit gedaan,” terwijl het later blijkt, dat juist daarin de oorzaak lag van groote blijdschap. Die nooit misgetast hebben, deden zelden groote ontdekkingen, en de beste middelen worden doorgaans eerst dan gevonden, wanneer men eerst eenige verkeerde heeft beproefd.

De nood, al hebben wij ons zelven ook daarin gebracht, is altijd een goede meester geweest en kruizen zijn uitnemende sporten om hooger op te klimmen.

Even als er vele zaken zijn, die krachtig moeten samengeperst worden, om voor bederf bewaard te blijven, zoo zijn er ook naturen, die door bezwaren en moeilijkheden voor verderf moeten worden bewaard.

„Altemaal oud nieuws,” zegt ge wellicht en ge hebt groot gelijk, want men kan dat alles wel droomen. Ik geloof ook, dat er meer van gedroomd dan wakende over gedacht wordt, en dat het nut van den strijd en de bezwaren te weinig wordt bedacht door de groote menigte, die, omdat ze meent tot niets groots bestemd te zijn, dan ook gelooft, dat ze voor die lastige bergen op den weg bewaard moest blijven.

Geen wonder dat er zooveel knorrige menschen, treurige huishoudingen en soms ellendige maatschappijen zijn, als elk strootje op den weg een hatelijke hinderpaal schijnt en elke last geacht wordt centenaars te wegen. Als men niet gelooven wil, dat het niet anders kan, en altijd den gang der wereldsche zaken naar eigen lust wil schikken, dan maakt men zich gelijk aan de kinderen, die meenen, dat de maan een koekje is, dat hun in den mond vallen moet. Wie tegen stroom oproeien wil, kan wel de armen uit het lid, maar zijn boot niet vooruit werken.

En toch is het nog niet genoeg, als men voor de noodzakelijkheid bukt. Er moet een overtuiging zijn, dat het bukken zelfs gewenscht is.

Armoede doet werken; teleurstelling doet beter overleggen; verliezen maken bedachtzaam of leeren het overblijvende beter waardeeren; tegenwerking doet de krachten meer inspannen; zorgen bewaren voor uitspatting en misbruik; omgang met lastige menschen vormt het karakter; verdriet van allerlei aard doet geestkracht zoeken; kortom, groote en kleine bergen, die vaak onoverkomelijk schijnen, bereiden dikwijls meer levensgenot dan de gladde weg, waarop men voortglijdt, al dommelende, om eindelijk in te slapen en... in de diepte te vallen.

Hoe men over die bergen henen komt, kan het best door ervaring geleerd worden, maar er moet wat moed en volharding bijkomen, want de meesten meenen al

verdrongen te zijn, eer ze in het water komen, of zouden aan het eind van den weg willen zijn, als zij er nog maar een enkele schrede op zetten.

Wat ook een probaat middel is, — dat men elkander de hand reike en de wankelenden of vreesachtigen steune en moed inspreke. Het is beter dat te doen, dan ze uit te lachen of te veroordeelen die niet durven. Elk ontmoet wel eens een berg, dien hij te hoog voor zich acht, en we moeten den neus niet optrekken voor hen, die misschien in het groot doen, wat wij zelven doen in het kleine.

En dan, laat ons niet vergeten, dat wellicht achter den berg de weg effener is. Dat maakt opgewekt en doet hopen, dat leert vroolijk klimmen tegen de steilte en bewaart voor moedeloosheid, als het worstelen lang duurt. Hoe grooter vermoeienis, hoe zoeter rust; hoe banger strijd, des te roemrijker zegepraal.

't Baat toch niet.

Eene gemakkelijke manier om zich af te maken van dingen, die men niet gaarne doet; een oordeel, dat soms met groote wijsneuzigheid wordt geveld om te bedekken, dat men een verkeerden weg heeft ingeslagen.

Maar, als de huisvrouw het net- en schoonhouden nalaat, omdat de kinderen de boel toch weer overhoop gooien en vuil maken; als de man het onkruid maar in zijn hof groeien laat, omdat het toch telkens weer opkwam als hij het uittrok; wat komt daarvan?

't Baat toch niet! Zoo spreken zij, die moedeloos

worden, als ze lang vergeefsche pogingen deden, en misschien hebben ze gelijk. Maar ook zij spreken dikwijls zoo, die voor een moeilijke taak staan en geen lust of geen moed hebben daarmede aan te vangen.

In de meeste gevallen wordt eenvoudig nagelaten, wat geene zichtbare vrucht geeft, en er niet aan gedacht, dat men soms lang moet volhouden, om zijn doel te bereiken.

Ook is het waar, dat als hetgeen niet baat ook niet schaadt, het wel eens raadzaam is voort te gaan. Men kan nooit weten of het schijnbaar nuttelooze, niet later blijken zal nuttig te zijn geweest.

Dit is zeker, als men den dwalenden aan zijn lot overlaat, omdat hij niet hooren wil, hij nog verder af dwaalt en misschien eindelijk in de sloot loopt; als men een kwaal die ongeneeslijk schijnt, niet tegengaat, het kwaad toeneemt, en meer smart en spoediger afloop kan verwacht worden.

En nu moge men zeggen, dat men geene krachten of gaven, geen tijd en zorg verspillen mag; ik stel daartegenover, dat men al heel sekuur wezen moet, dat hetgeen men doet, niet baat en nimmer baten zal, eer men vrijheid heeft, om de handen in den zak te steken en te zeggen: ziezoo, wij scheiden uit.

Laat ik eens op een voorbeeld wijzen.

Stel, dat op eene school het sparen ingevoerd wordt en men de kinderen opwekt en gelegenheid geeft, de heele en halve centen, die zij anders versnoepen zouden, of minder nuttig gebruiken, te laten bewaren en tot een sommetje aangroeien, dan spreekt het van zelf, dat niet alle kinderen dadelijk daartoe overgaan, en dat zij die het doen, niet aanstonds al wat zij besparen kunnen, afgeven.

Het kan ook wel zijn, dat ze de eene halve cent aan den meester geven en de ander gebruiken voor een of ander. Dan bereikt zeker het spaarmiddel niet terstond

zijn doel, in dien zin, dat alle snoeperij nagelaten wordt; maar zal men daarom dan onmiddellijk tot opheffing van de spaarbank besluiten?

De kinderen, die er vroeger nooit aan dachten, dat tien centen, die bewaard worden, een heel dubbelkje uitmaken, moeten dikwijls ook eerst door aanschouwing en ondervinding het belang en het voordeel van het sparen leeren begrijpen. Eerst als ze daarvan overtuigd geworden zijn, begint de kracht bij hen te ontwikkelen, die zij noodig hebben, om van snoeplust tot spaarlust te komen.

Er is geduld noodig om de zaak aan den gang te brengen. Evenmin als de kinderen een half jaar nadat ze op school gekomen zijn, reeds zooveel weten, dat ze die weder verlaten kunnen en men hun den tijd geeft, om dat alles te leeren wat zij leeren moeten, evenzoo, en misschien nog met veel meer grond, moet men ook den tijd geven, dat een verkeerde lust uitsterft en betere gedachten daarvoor in de plaats treden.

Het gaat niet aan zoo maar in eensweg te zeggen: „het baat toch niet.” Als er kinderen zijn op de school, die blijven snoepen en de centen verkwisten, wie verzekert, dat de snoeplust bij die kinderen onuitroeibaar is? 't Is wellicht een kwaal, die even zooveel door den tijd als door de middelen moet bestreden worden, en baat het voor den eenen niet, dan kan het toch voor anderen goed zijn, en dit is zeker, als de schoolspaarbank opgeheven wordt, omdat het toch niet baat, zooals men zegt, dan gaan de centen onherroepelijk naar den snoepwinkel en dan wakkert men den verkeerden lust aan.

Ik las onlangs van een schoolspaarbank, die men opgeheven had, omdat men meende, die baatte toch niet.

Ieder heeft zijn wijze van zien, en ik wil daarom over dat feit geen oordeel vellen; maar 't zou kunnen zijn, dat er meer zulke wanhopenden waren en die wilde

ik gaarne zeggen: stelt niet ras vast, dat uw pogen niet baat; maar hebt een weinig geduld, verblijdt u in een aanvankelijk geringe winst en vooral, doe uw best om te maken dat het wel baat, want het hangt zoo dikwijls van den leermeester af, of de leerlingen iets begrijpen, aannemen en in praktijk brengen.

De ouders kunnen er veel aan doen, en door de kinderen op het voordeel van het sparen te wijzen, en door hen, als ze snoepziek zijn en niet sparen willen, niet in het kwaad te stijven, door hun toch centen te geven, en ook door in vele zaken te toonen, dat men niet zoo ras de handen slap laat hangen en bij den eersten den besten tegenstand denkt: mijne goede pogingen baten toch niet.

Men moet de kinderen inprenten, dat willen kunnen is en daarin voorgaan. Veel van het dierbaar kroost gaat verloren, omdat de minnende ouders een verkeerd den weg inslaan met hunne kinderen.

Men vergelijkt de jeugd wel eens bij teedere takken, die zoolang ze jong zijn kunnen gebogen worden, maar dan hebben ze tijd noodig om in de aangegeven richting te blijven en stevigheid te verkrijgen. Laat men dat ook voor de kinderen in het oog houden, vooral als er bij hen verkeerde plooiën moeten glad gestreken worden.

Volhouden, als men meent in den goeden weg te zijn, al liggen er nog zooveel struikelblokken op. Men heeft dan wel eens een bangen en moeilijken tijd, maar 't kan zeer goed zijn, dat men na eenigen tijd zeggen moet: ik dacht dat het mis zou zijn, maar het heeft toch wel gebaat.

Einde goed, al goed.

Alle menschen zijn van nature dokter en apotheker. Kom maar eens met eene of andere kwaal voor den dag; klaag dat ge een stijven nek of een likdoorn hebt, en er worden u zoovele huismiddeltjes aan de hand gedaan, dat ge nauwlijks weet, welk het eerst aan te wenden. Ja, het gebeurt niet zelden, dat men u de geneesmiddelen aanbiedt, als ge het geluk hebt, iemand te ontmoeten, die een of ander geheim recept heeft om zalfjes te koken of kruiden te trekken.

Dat er *met* die huismiddeltjes — ik zeg niet door — genezing verkregen is, zal niemand ontkennen, maar dat daarmede ook menigeen van den wal in de sloot geraakt is, kan evenmin betwist worden.

Ieder moet het dan ook zelf maar weten aan welke raadgevers hij zich toevertrouwt, en die door een kwakzalver zich omverwerpen liet, moet niet klagen, dat hij bij het einde van de kuur nog erger is, dan toen hij pas zijne kwalen gevoelde.

Zeker is het erg en akelig en alles wat ge maar wilt, dat uw arm of uw been lijdende blijft, ja nog kranker wordt door de kostelijke pillen of pleisters, die eene al te gediensstige hand u aanbood, maar erger nog is het, dat er dikwijls verkeerden raad gegeven wordt, waar het meer dan een geschonden neus of rhumatiek in de beenen geldt.

Een mensch lijdt wel eens pijn, ofschoon alle ledematen even krachtig en gezond zijn; hij heeft wel eens reden van klacht, al loopt hem schijnbaar alles mede, en ook tegen die ziektegevallen of pijnlijke aandoeningen hebben de menschen allerlei middelen aan de hand,

die ze om niet geven en minstens even onfeilbaar achten, als roode balsem of Hollowaypillen en dergelijke.

Ge hebt bijvoorbeeld een dwazen streek begaan en vindt het niets plezierig; aanstonds zegt de een of ander: tob er maar niet over, want het komt wel terecht, of gedane dingen nemen geen keer; er is toch niets meer aan te doen, het kon immers nog erger, er is wel eens grooter dwaasheid begaan; 't is geen doodwond; en wie weet hoeveel recepten er nog meer zouden gegeven worden, als men maar telkens van den eenen naar den anderen dokter ging.

Maar is er nu onder al die probate middeltjes een, waardoor uw dwaze streek wordt goedge maakt, of waardoor gij voor u zelve daarbij vrede hebben kunt?

Ik heb het nooit kunnen opmerken, maar wel dikwijls gezien, dat er dan nog meer dwaze streken volgden; en dat zij, die zulken onfeilbaren raad gegeven hadden, de eersten waren om te berispen en te veroordeelen.

Tot die kwakzalverachtige troostmiddelen behoort ook het zeggen: einde goed, al goed.

Stel u voor, dat iemand u een pak slagen geeft, en u dan om den hals valt en eindigt met te zeggen, dat hij u zoo lief vindt; dat men u een ongezellig, onstevig, leelijk huis bouwt en eindigt met er een prachtig dak op te zetten; dat uwe vrouw een netten voet breed aan een kous, waarvan het been wel een meter te lang is; dat ge zelf uw werk hebt verknoeid en ten slotte er een lapje opzet of een vernisje over brengt, waardoor de gebreken tijdelijk bedekt worden; wien komt het dan in den zin te zeggen: nu is alles weer goed.

Stel u voor, dat ge een jaar lang geluierd hebt en de laatste week zoowat aan het werk gaat; dat ge maanden achtereen allerlei plichten verwaarloosd hebt en in de laatste maand zeer nauwgezet wordt; dat ge dag aan dag in welwillendheid en hulpvaardigheid te kort gekomen zijt en op den laatsten een tamelijke

gift aan de armen geeft, zal dan altijd dat eene, waarmede gij eindigt, alles weer goed maken?

Als ge dat denkt, hebt ge het wel zeker mis en ik durf u voorspellen, dat, al schreeuwden alle menschen het uit van bewondering over hetgeen gij eindelijk deedt, in u zelven eene stem nog veel harder roepen zou en u zeggen: wat de menschen in u prijzen, betekent niets als gij het bij u zelven afkeuren moet.

Of ik het daarom anders zou willen en een slecht einde op het slechte zou willen laten volgen? Verre van daar. Gelukkig als men, zij het dan ook ter elfder ure, nog eens tot een goed besluit komt. Maar men beelde zich niet in, dat daardoor alles goed gemaakt wordt, want het is juist die dwaze waan, die zoo ras weder in de oude fouten doet vervallen.

Zijn wij weder aan het einde van een jaar, dan zullen de meesten wel moeten erkennen, dat het in dat jaar niet alles was, zooals het zijn moest. Voor het eerst misschien in dit jaar zet deze of gene eens een ernstig gezicht, keert hij eens tot zichzelf in, strekt hij de hand eens tot het goede uit, of nu gaat hij aan het nadenken, wil het verkeerde erkennen, misschien wel goedmaken; — zal hij daarmede dan zichzelf kunnen wijsmaken dat het een goed jaar voor hem was?

Laat ons toch niet zoo dwaas zijn, ons zelven te bedriegen, waardoor wij licht gevaar loopen in een nieuw jaar weder de oude sleur te volgen en er op te steunen: ten slotte maken wij weder alles goed.

De blik, dien wij in het verleden slaan, moet ons wijsheid voor de toekomst leeren. Er is veel dat niet te herstellen, niet goed te maken is, al zet men ook op den laatsten dag het beste been vooruit. Uwe goede gedachten, plannen, voornemens aan het einde, zijn misschien uitstekend, maar ze komen wat laat.

